

# Revista ECONOMICA

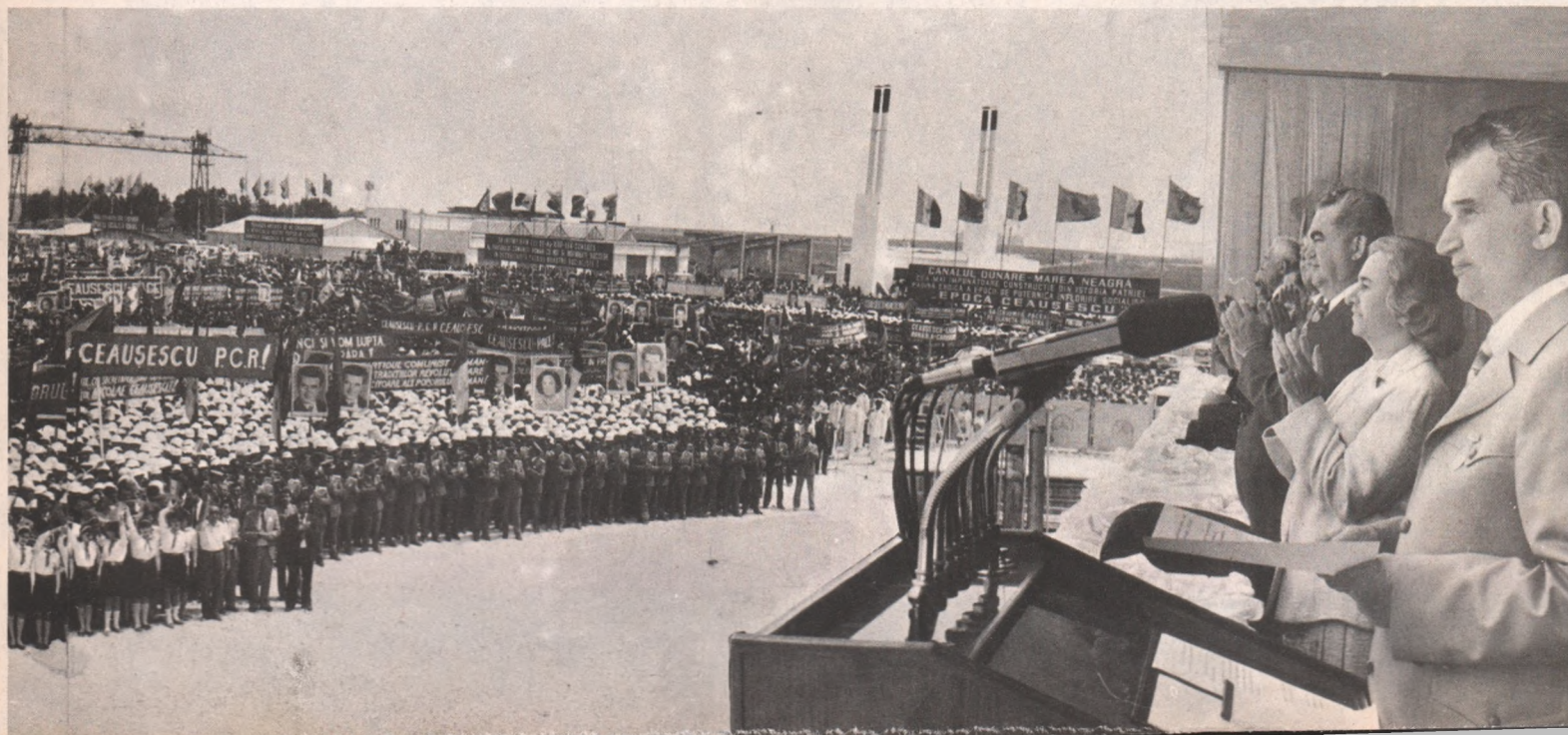
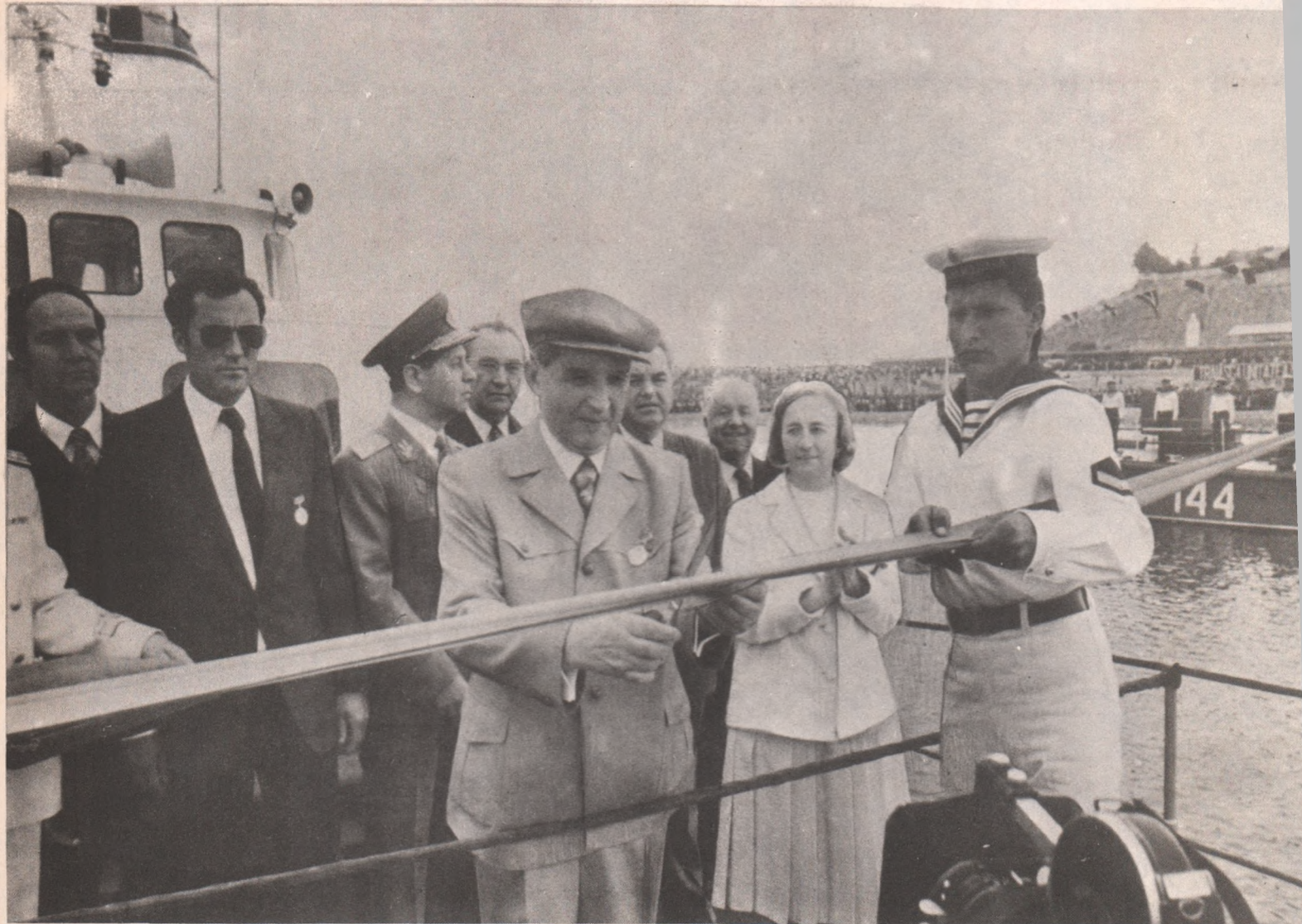
CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETĂRI ECONOMICE

**O grandioasă construcție  
a epocii NICOLAE CEAUȘESCU**

**Canalul Dunăre - Marea Neagră**

în atmosfera de puternică emulație în care țara întreagă se pregătește să întâmpine cea de-a 40-a aniversare a glorioșului act de la 23 August 1944 și cel de-al XIII-lea Congres al partidului

# TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU A INAUGURAT CANALUL DUNĂRE — MAREA NEAGRĂ

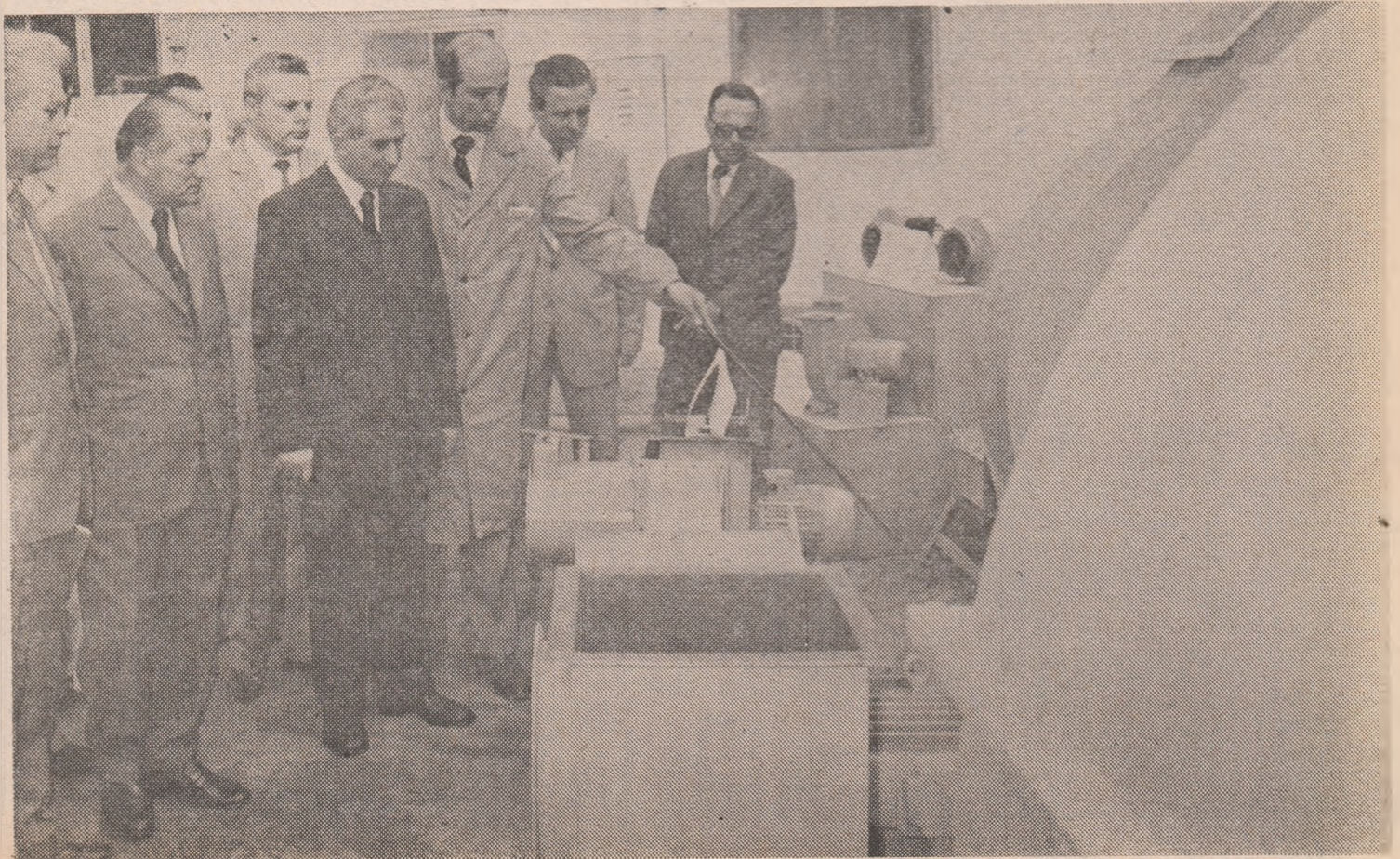


# Vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu în întreprinderi constructoare de mașini din Capitală

Un nou și fructuos dialog cu oamenii muncii în vederea stabilirii unor noi și eficiente măsuri de dezvoltare și modernizare a economiei



La întreprinderea de fabricație și montaj ascensoare



La întreprinderea de ventilatoare



„În această epopee s-au unit dirzenia, munca, priceperea, știința, tehnica avansată și cutezanța revoluționară, hotărîrea întregului nostru popor de a făuri cu succes comunismul pe pămîntul României, de a asigura națiunii noastre un loc demn în rîndul popoarelor libere și independente ale lumii”.

NICOLAE CEAUȘESCU

## *Canalul Dunăre — Marea Neagră, o grandioasă realizare a întregului popor în anii luminoși ai epocii Ceaușescu*

**S**-AR PUTEA SPUNE că sub aspectul continuității temporale, al legăturii între generații, al legăturii între perioade istorice trecute și prezente, civilizația umană avansează pe două planuri paralele: pe de o parte, o uriașă acumulare de valori materiale a căror perisabilitate o condamnă însă la o perpetuă reînnoire; pe de altă parte, opere de referință, care dăinuie peste secole, transmițînd generațiilor care urmează măsura înțelepciunii, a puterii de creație a unui popor, cîrmuit de conducători luminați. Dacă privim istoria neamului nostru românesc ne apare în deplinătatea sa această a doua dimensiune a conștiin-

ței de sine, vocația pentru realizarea unor opere de referință. Ștefan cel Mare, Matei Basarab, Constantin Brâncoveanu și atîtea alte figuri ilustre au fost nu numai inspirați conducători de țară, ci și ctitori de civilizație națională, care au însemnat trecerea lor prin istorie cu construcții monumentale ce au stîrnit admirația urmașilor.

Civilizația socialistă pe care o construim pe pămîntul patriei își confirmă, în aceste zile, măsura capacității sale creatoare, prin realizarea monumentalei opere de artă inginerească care este Canalul Dunăre-Marea Neagră.

Semnificația economico-socială și națională a realizării obiectivului complex

de navigație ce a deschis Dunării o nouă cale, mai directă, spre Mare a fost pregnant subliniată de prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, a tovarăsei Elena Ceaușescu, a celorlalți conducători de partid și de stat la festivitățile de inaugurare a Canalului. De la Cernavodă și pînă la Agigea, unde s-a desfășurat marea adunare populară, întreaga construcție poartă însemnele gândirii cutezătoare a secretarului general al partidului, care, pornind de la cunoașterea temeinică a realităților românești, a hărniciei poporului român, a apreciat că stadiul de dezvoltare la care a ajuns industria țării, întreaga economie, face pe deplin posibilă reali-

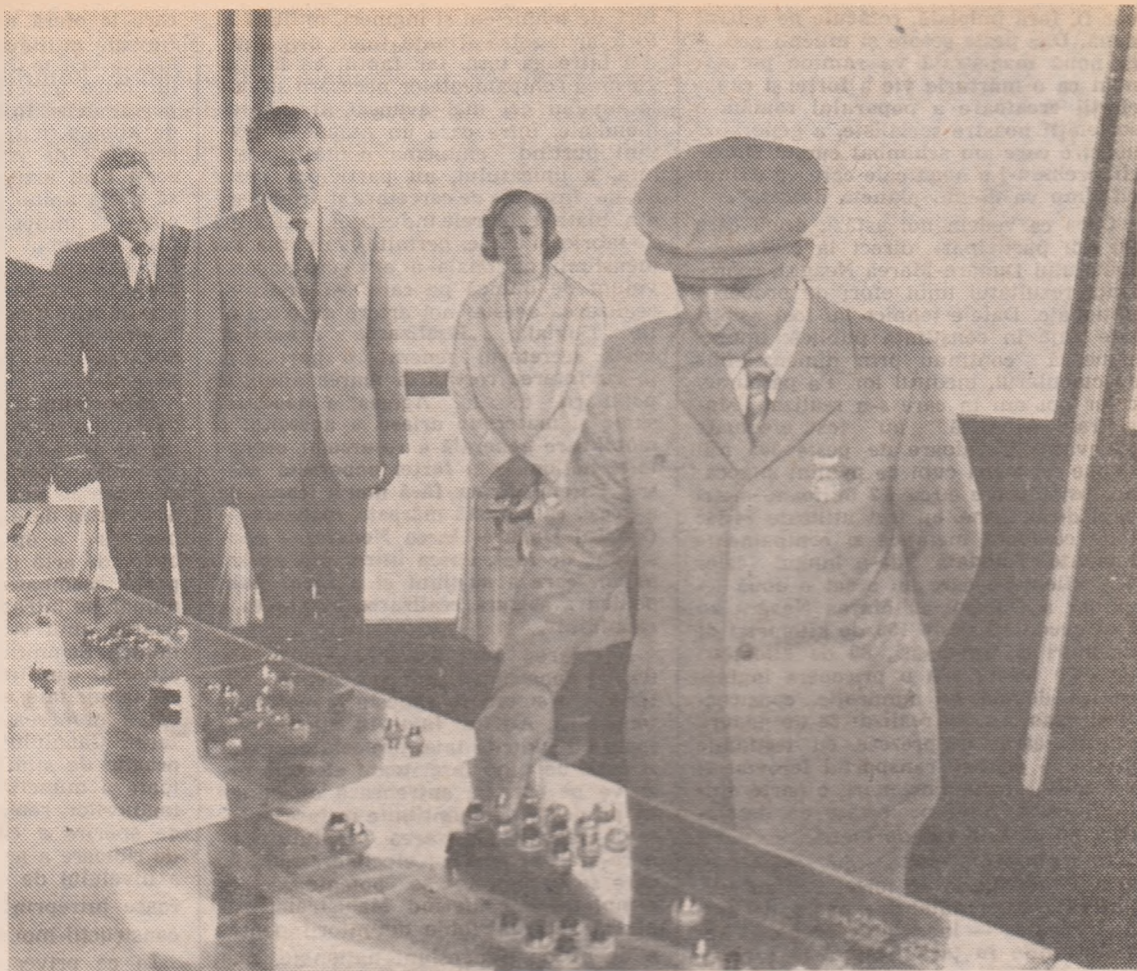


zarea acestei lucrări fără precedent în istoria țării. Cuvîntarea rostită de secretarul general al partidului în fața celor peste o sută cincizeci de mii de oameni ai muncii, locuitori ai județului Constanța, a reprezentat un moment de referință, fiind evaluate cu maximă judeciozitate eforturile depuse, rezultatele obținute, efectele favorabile ale noii artere de navigație asupra diverselor domenii de activitate. Totodată, secretarul general al partidului a reafirmat poziția României în probleme internaționale de stringentă actualitate, a subliniat necesitatea întreprinderii unor acțiuni concrete vizînd dezarmarea, eradicarea subdezvoltării și înlăturarea oricăror discriminări în viața internațională.

Realizarea Canalului Dunăre-Marea Neagră se încorporează firesc în impresionanta metamorfoză pe care a cunoscut-o economia națională în ultimele patru decenii, dar care se detașează, în același timp, prin monumentalitate, prin amploarea efortului și precizia

execuției, ca și printr-o funcționalitate superioară. Sintetizînd admirabil această idee, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, arăta în cuvîntarea rostită la marea adunare populară de la Agigea: „In țara noastră am realizat, în anii con-

strucției socialiste, multe transformări revoluționare. Geografia patriei noastre s-a schimbat. Avem orașe și sate noi, au apărut uriașe platforme industriale (...) Vor trece decenii, secole și milenii și multe din construcțiile de astăzi — și întreprinderi, și locuințe, și altele —



vor fi, fără îndoială, refăcute pe o bază nouă. Dar peste secole și milenii această nouă magistrală va rămâne permanent ca o mărturie vie a forței și capacității creatoare a poporului român, a societății noastre socialiste, a generațiilor noastre care am schimbat cursul Dunării, creindu-i o nouă cale care va dăinui cît timp va dăinui planeta noastră“.

Ceea ce vedem noi astăzi, aceia care nu am participat direct la realizarea Canalului Dunăre-Marea Neagră, reprezintă rezultatul unui efort de proporții naționale. Datele tehnice au fost asimilate deja în conștiința publică, impresionează continuu prin dimensiunile, spectacularul, ineditul lor. Pe parcursul celor opt ani în care s-a realizat „Magistrala Albastră“ au fost efectuate excavații în valoare de peste 300 milioane de metri cubi de pământ și rocă; au fost turnate circa 4,2 milioane metri cubi de betoane, au fost utilizate 24 346 tone confecții metalice și echipamente montate. Totodată, de-a lungul celor 64,2 kilometri care au creat o nouă legătură a Dunării cu Marea Neagră au fost executați peste 150 de kilometri de drumuri și traversări, 80 de kilometri de cale ferată. Cu o pricepere ingierească demnă de admirație, constructorii canalului au realizat 36 de poduri, dintre care unsprezece, cu destinație mixtă — pentru transportul feroviar și rutier —, au lungimi mari, o parte dintre acestea fiind proiectate cu deschideri de pînă la 162 de metri.

Impresionantă este, de asemenea, uriașa mobilizare de forțe. Pentru realizarea acestei autentice opere de artă ingierească — lucrare de proporții nemaiîntîlnite în țara noastră și care se înscrie în rîndul celor mai prestigioase înfăptuiri similare consemnate pe plan internațional — legată indestructibil de clarviziunea și tenacitatea secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și-au unit eforturile creatoare zeci de mii de muncitori construc-

tori, de tehnicieni și ingineri, militari ai forțelor noastre armate, tineri brigadier, din întreaga țară. Iar faptul că la asigurarea echipamentelor necesare situate la nivelul cel mai avansat al tehnicii mondiale, între care un număr important purtînd emblema noutății absolute, a unicatului, au participat peste 35 de institute de cercetare și proiectare din toate sectoarele industriei, peste 100 de fabrici și uzine, permite evaluarea dimensiunii naționale a extraordinarului volum de muncă pe care l-a necesitat realizarea acestei noi artere de circulație fluvială „Realizarea canalului, arăta secretarul general al partidului în cuvîntarea rostită la marea adunare populară de la Agigea, a necesitat sume și materiale uriașe, a necesitat o mobilizare generală a resurselor economiei naționale, a forței poporului nostru. Putem afirma, fără nici o teamă de a greși, că această măreață realizare — Canalul Dunăre-Marea Neagră — constituie, de fapt, opera întregului nostru popor, care a susținut și a făcut totul pentru a asigura realizarea cu succes a canalului“.

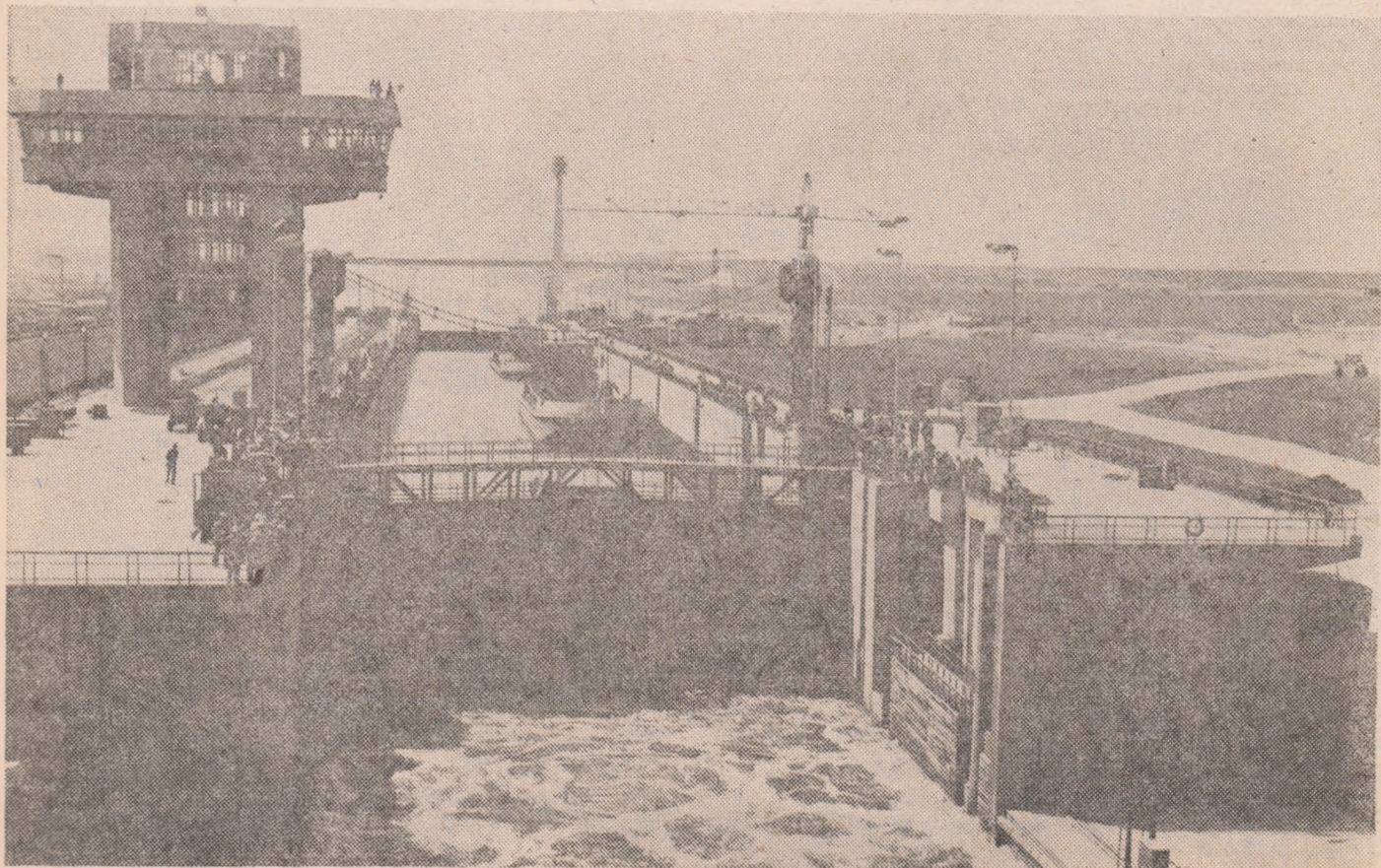
Angajarea unui asemenea uriaș potențial constructiv, atît sub aspect material cît și uman, vădește o motivație temeinică. Au fost luate în calcul, evaluate cu judiciozitate, proiectate în orizonturi de timp largi toate efectele pozitive pe care le antrenează o acțiune de proporții nemaiîntîlnite în țara noastră precum realizarea Canalului Dunăre-Marea Neagră; efectele multiple care se împletesc, se potentează, se completează conferind Magistralei Albăstre acele atribute definitorii pentru o operă de dimensiuni naționale, menită să înfrunte timpul.

Neîndoios, în prim-planul finalităților evaluate de proiectanții și constructorii Canalului se situează finalitatea economică. Dar însuși acest obiectiv se dovedește deosebit de complex. Pe de o parte pot fi reliefate avantajele pe

care le oferă noua arteră de circulație fluvială ce unește bătrînul Danubiu cu Marea cea mare. Prin scurtarea traseului, între punctul fluvial Cernavodă și portul maritim Constanța cu circa 400 de kilometri, se vor realiza importante economii de energie și combustibil, acest braț artificial al Dunării urmînd să preia anual un volum de trafic de circa 75 milioane de tone. Totodată, fiind conceput ca un complex hidrografic, Canalul Dunăre-Marea Neagră va permite regularizarea unor cursuri de apă și viitorul concomitent cu asigurarea resurselor hidrologice apte să permită irigarea unor vaste suprafețe de teren agricol

Importanța economică a Canalului poate fi evidențiată și din alt unghi: cel al activităților economice pe care le-a dinamizat pe parcursul construirii sale sau le va impulsiona în viitor, în activitatea de exploatare. Realizarea, pe parcursul a opt ani, a monumentalei opere de artă ingierească a absorbit o parte însemnată a producției unui mare număr de întreprinderi, a presupus utilizarea unui volum ridicat de forță de muncă. Semnificativ nu este însă numai aspectul cantitativ. Prin nivelul ridicat de tehnicitate, prin caracterul de unicat a numeroase soluții tehnice, realizarea Canalului a constituit un prilej practic de stimulare a inițiativei creatoare a muncitorilor, tehnicienilor și inginerilor români, un cadru favorabil de sporire a competenței profesionale, de ridicare a gradului de specializare și a nivelului de competitivitate a numeroase întreprinderi industriale și de construcții-montaj.

În ce privește perspectiva, prezența Magistralei Albăstre polarizează o suită de activități cu caracter complex: trafic de mărfuri, asigurarea funcționării și întreținerii acestei importante căi de navigație, apariția și dezvoltarea unor unități industriale cu caracter ferit. Astfel, localități dobrogene si-





tuat pînă acum în mijlocul „uscaturii” cum ar fi Medgidia și Basarabi își descoperă vocația navală. Altele, între care Cernavodă, sînt înălțate la rangul de porturi importante ale țării, în timp ce Constanța, prin construirea portului Constanța-sud, în dreptul localității Agigea, își vede consolidat statutul de principală poartă maritimă a țării. Totodată, însemnătatea economică a Canalului Dunăre-Marea Neagră va spori și mai mult prin construcția noului său braț, Poarta Albă-Midia-Năvodari, arteră de circulație fluvială care va asigura, odată cu alte folosințe, transportul direct, pe calea apei — deci mai lesnicios — a materiilor prime necesare fabricii de ciment din Medgidia precum și a produselor de la Combinatul chimic din Năvodari.

Deși esențiale, efectele economice ale importanteii construcții a cărei inaugurare s-a desfășurat recent la Agigea în prezența conducerii superioare de partid și de stat, nu surprind decît în parte finalitatea Canalului. Canalul Dunăre-Marea Neagră va avea o mare importanță economică nu numai pentru România, dar și pentru alte state interesate. El va deveni o nouă arteră a colaborării și prieteniei între popoarele care doresc să trăiască libere și independente.

Totodată, ca atîtea alte șantiere naționale, construcția canalului a constituit o minunată școală de educație prin muncă, de ridicare a conștiinței revoluționare a tineretului, a tuturor oamenilor muncii. Sosiți din toate colțurile țării, mai tineri sau mai vîrstnici, experimentați sau aflați pe primele trepte ale însușirii meseriei, constructorii canalului au trăit laolaltă o experiență

de viață unică, s-au autoeducat în confruntare creatoare cu natura, cu problemele tehnice deosebit de complexe. După cum arăta cu intuiția proprie marilor oameni de stat, secretarul general al partidului, „întreaga activitate desfășurată în acești ani de zecile de mii de muncitori, de ostași, de tineri, de specialiști a constituit, în același timp, o înaltă școală de educație revoluționară, patriotică, de formare a omului nou, de educație comunistă, de ridicare a noi și noi oameni ai muncii cu o înaltă calificare, dar și cu o înaltă conștiință revoluționară, hotărîți să infaptuiască neabătut politica internă și externă a partidului”.

Avînd în vedere atît concepția cît și detaliul realizării, resursele materiale și umane mobilizate, Canalul Dunăre-Marea Neagră reprezintă rodul integral al efortului propriu, al capacității și forței economiei noastre naționale — ca de altfel tot ceea ce s-a realizat în cele patru decenii de construcție socialistă pe pămîntul patriei. Istoria umanității dovedește însă cu prisosință că astfel de împliniri naționale, prin care un popor dă măsura capacității sale creatoare, a voinței de a se afirma demn în rîndul națiunilor lumii nu pot fi rupte de un anumit context internațional. Stimulator sau, dimpotrivă, cu proprietăți inhibitive pentru dezvoltarea națională, influențele climatului politic și economic internațional se vădesc cu atît mai puternice atunci cînd un popor se află angajat în realizarea unor obiective ale dezvoltării de anvergură istorică. Tocmai în acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a reafirmat cu prilejul adunării populare de la Agigea, necesitatea opririi cursei înarmă-

rilor, a instaurării unui climat de pace și securitate, internațională. „De la această mare adunare populară adresez, încă o dată, șefilor de state și guverne, oamenilor politici, popoarelor din Europa, chemarea de a ne uni forțele, de a acționa în interesul păcii și vieții popoarelor noastre, pentru colaborarea între toate națiunile, fără deosebire de orînduire socială! Europa a dat mult pentru civilizație! Acum avem răspunderea să apărăm ceea ce am realizat și să asigurăm ridicarea pe o treaptă nouă a civilizației umane, în condiții de pace și independență națională”.

Concomitent cu instaurarea unui climat de pace și bună înțelegere între popoare se impune, după cum sublinia secretarul general al partidului, afirmarea unor principii noi, juste, în relațiile economice dintre state. Numai prin mobilizarea efortului propriu la scară națională, prin relații comerciale echitabile și schimburi reciproc avantajoase, prin eliminarea politicii dobinzilor înalte, a altor forme de discriminare economică poate fi eradicat fenomenul subdezvoltării cu toate implicațiile sale negative, în plan economic și social. Numai astfel se vor crea acele condiții favorabile în care fiecare popor să se poată angaja plenar în opera de ridicare a nivelului său de bunăstare materială și spirituală. Realizarea Canalului Dunăre-Marea Neagră, epocală construcție a României socialiste, constituie tocmai o dovadă grăitoare a succeselor pe care le poate dobîndi un popor care muncește liber, în consens cu cele mai înalte idealuri de independență, bunăstare și fericire.

Cristian POPESCU



## Realizări de anvergură istorică în dezvoltarea economico-socială a României

# Creșterea eficienței economice prin modernizarea structurilor de producție

### Rolul hotărîtor al industrializării în modernizarea forțelor de producție

PROFUNDELE transformări economice și sociale care au avut loc în patria noastră în anii construcției socialiste sînt legate de rezultatele obținute în făurirea noii baze tehnico-materiale. Așa cum aprecia tovarășul Nicolae Ceaușescu la cel de al XII-lea Congres al partidului, „Marile realizări obținute în anii socialismului în dezvoltarea forței economice a țării sînt rodul activității neobosite, pline de abnegație a clasei muncitoare, țărânimii și intelectualității, a tuturor oamenilor muncii fără deosebire de naționalitate, ale întregului popor pentru ridicarea social-economică a patriei”.

Factorul decisiv al mutațiilor radicale intervenite în economia românească l-a constituit politica de industrializare promovată cu fermitate de Partidul Comunist Român. Importanța dezvoltării industriei a reieșit atît din experiența țării noastre, cît și din învățămintele pe care ni le oferă întreaga istorie a dezvoltării societății moderne. Făurirea unei puternice industrii naționale n-a reprezentat pentru noi doar o simplă problemă de teorie economică generală, n-a însemnat doar o problemă de conjunctură, ci o legitate obiectivă, o condiție vitală, fundamentală pentru lichidarea înapoierii economice moștenite din trecut și făurirea unui nivel de viață ridicat pentru întregul popor. Încă din anul 1967 tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia acest lucru arătînd că „făurirea unei puternice industrii naționale reprezintă o legitate obiectivă a dezvoltării economiei moderne, a construirii orînduirii noi, socialiste, o condiție fundamentală a asigurării și întăririi independenței și suveranității naționale, a extinderii colaborării economice pe plan internațional, a creșterii bunăstării poporului nostru. Cerințele actuale și de perspectivă ale progresului patriei ne îndreptățesc să punem și în viitor la temelia avîntului întregii economii dezvoltarea industriei pe baza tehnicii celei mai avansate, creșterea aportului său la satisfacerea nevoilor productive și de consum, la extinderea legăturilor economice și a cooperării cu străinătatea” (România pe drumul desăvîșirii construcției socialiste, vol. 3, București, Ed. politică, 1967, p. 342-343).

Această politică, elaborată în liniile ei definitorii cu contribuția de inestimabilă valoare teoretică și practică a tovarășului Nicolae Ceaușescu, însușită și transpusă cu hotărîre în viața de clasă noastră muncitoare, a schimbat din temelii înfățișarea țării. Datorită dezvoltării fără precedent a forțelor de producție, cea mai mare parte din orașele patriei noastre s-au transformat în puternice centre economice și culturale. Comparînd actualul nivel de dezvoltare economică al României socialiste cu cel existent, să zicem, în 1950, anul în care am trecut la înfăptuirea primului plan cincinal, nu ne va fi greu să observăm că, mai ales după Congresul al IX-lea al partidului, în perioada aceasta a fost creată, practic, o industrie totalmente nouă, dotată cu mijloace tehnice din cele mai moderne. Cu ajutorul lor este posibilă astăzi producerea unor mașini, instalații și utilaje la nivelul tehnicii mondiale, este posibilă utilizarea muncii sociale în condiții de eficiență care nu mai suportă comparații cu trecutul. Datorită acestui fapt, în acești ani ai construcției socialiste, structura economică a României a căpătat un caracter industrial tot mai pronunțat, industria devenind ramura conducătoare a întregii economii. Acest lucru a constituit nu doar o simplă modificare de ponderi a diferitelor ramuri la crearea produsului social și a venitului național, ci o schimbare fundamentală în însăși structura forțelor de producție, România transformîndu-se, într-un interval de timp istoric scurt, dintr-o țară agrară cu o industrie înapoiată, într-o țară industrial-agrară aflată în plin progres.

Înfăptuirea cu succes a industrializării a verificat încă o dată în practică hărnicia și capacitatea clasei noastre muncitoare de a făuri și gospodări o industrie nouă, de o complexitate incomparabilă cu orice nivel atins vreodată în trecut, a verificat forța și consecvența ei de a dezvolta și perfecționa netrecut baza tehnică de care deja dispunem. De asemenea, succesul operei de industrializare a confirmat pe deplin teza partidului nostru, fundamentată magistral de secretarul său general, potrivit căreia industrializarea nu a constituit și nu constituie un scop în sine, ci o cale pentru asigurarea progresului

economic și social al țării, o cale de eliminare a unor contradicții din societatea noastră care, cu siguranță, în absența unor forțe de producție avansate, ar fi persistat și chiar s-ar fi adîncit. Avem în vedere, înainte de toate, contradicția dintre forțele de producție și relațiile de producție așezate pe temelia unui nou tip de proprietate, contradicțiile dintre sat și oraș, dintre munca din agricultură și cea din industrie, în general dintre munca fizică și munca intelectuală ș.a.

### Intensitatea mutațiilor structurale la baza creșterii eficienței economice

POTRIVIT teoriei economice, pentru a descrie macrostructura unei economii se poate recurge la două modalități principale de analiză și anume: a) fie analizînd modul cum este repartizată populația ocupată pe ramuri ale economiei naționale, b) fie determinînd contribuția fiecărei ramuri la creșterea venitului național. Mai există desigur și alte posibilități. Referindu-ne, însă, la cele două căi amintite mai sus observăm că ele exprimă caracteristici deosebite ale structurii economice naționale, fapt pentru care imaginea oferită prin intermediul rezultatelor obținute rareori este identică.

Desigur, nu toate țările pot și trebuie să aibă o structură economică identică. De altfel, uniformitatea nici nu este caracteristică pentru dezvoltarea economică. De aceea, propunîndu-și dezvoltarea complexă, multilaterală și în ritmuri relativ înalte a economiei naționale, partidul nostru nu a urmărit nici o clipă copierea structurii economice a altor țări mai avansate. Orice copiere și transpunere mecanică, orice ignorare a condițiilor și particularităților concrete ale economiei noastre n-ar fi putut aduce decît prejudicii, conducînd la greșeli greu de remediat. Iată de ce, pornind de la condițiile specifice țării, de la posibilitățile și necesitățile dezvoltării României în viitor, Partidul Comunist Român a modelat un program de dezvoltare industrială și agricolă propriu care lua în considerare cîteva coordonate majore de acțiune. În primul rînd, ținînd seama de situația economică moștenită, înfăptuirea acestui program nu putea să-și propună operarea doar a unor simple ajustări, a unor corecturi parțiale ale structurii, ci, de la început, viza o serie de schimbări radicale care să conducă, în cele din urmă, la noi corelații și proporții între principalele sectoare de activitate.

În al doilea rînd, la fundamentarea lui trebuiau avute în vedere cerințele revoluției științifice și tehnice contemporane care, după cum se știe, pun într-o strînsă dependență procesul creșterii economice de mutațiile intervenite în structura mijloacelor de producție, cu deosebire în cea a uneltelor de muncă. De asemenea, pe fondul acțiunii ei, progresul tehnic este de neconceput fără electrificarea producției, fără a stabili cele mai potrivite corelații între sursele de energie existente și noile resurse. În același timp, nu trebuia omis faptul că această revoluție științifică oferă posibilitatea scurtării drumului spre așezarea întregii industrii pe o bază tehnică nouă, în cadrul căreia mecanizarea complexă și automatizarea urmau să joace un rol hotărîtor.

În sfîrșit, un al treilea element esențial ce se desprinde din analiza acestui program este legat de faptul că structurile de ramură și structurile teritoriale au fost tratate ca două procese aflate în poziție de intercondiționare reciprocă. Din această cauză politica de repartizare rațională a forțelor de producție în profil teritorial a fost întotdeauna privită ca parte integrantă a unui ansamblu mai larg privind industrializarea țării și modernizarea aparatului de producție. Atragerea în circuitul economic a unor resurse noi, punerea în valoare a tuturor condițiilor hidrogeologice și de forță de muncă, implementarea unor noi unități productive în localitățile lipsite de industrie sau cu o dezvoltare industrială slabă, ținînd seama în egală măsură de criteriile de eficiență economică și socială, nu erau posibile fără un sistem perfecționat de producție creat din mers, o dată cu descătușarea forței creatoare a tuturor oamenilor muncii de pe întreg cuprinsul țării.

Eforturile depuse de poporul român în vederea industrializării țării s-au concretizat în realizări de importanță istorică. Datorită dezvoltării sale în ritmuri înalte industria a devenit



capabilă să asigure în proporții largi echiparea cu utilaje și instalații a tuturor celorlalte ramuri, să mecanizeze și să dozeze agricultura, să conducă la creșterea și modernizarea industriei bunurilor de consum. În prezent, volumul total al producției industriale este de peste 53 ori mai mare decât în 1938. Devenind ramura conducătoare a economiei, industria contribuie astăzi în proporție de peste 56% la crearea venitului național față de numai 30,8% în 1938. S-au dezvoltat în mod deosebit ramurile industriale hotărâtoare; față de 1950 producția industriei construcțiilor de mașini era în 1982 de 145 ori mai mare, a industriei chimice de 187 ori, a metalurgiei feroase de 32 ori, a industriei electrice și termice de 48 ori. O dezvoltare puternică au cunoscut, de asemenea, industria textilă (de 21 ori), de confecții (de 26 ori), alimentară (de 9 ori) ș.a.m.d. Datorită acestor mutații structurale, ponderea construcțiilor de mașini și prelucrării metalelor în totalul producției industriale a crescut în 1982 față de 1950 de la 13,3% la 29,7% (calculată în prețuri curente ale anului 1982), a chimiei de la 3,1% la 9,6%, a metalurgiei feroase de la 5,1% la 8,1%. Demn de remarcat este și faptul că, la nivelul anului 1982, industria prelucrătoare ocupa o pondere de aproape 93% în structura industriei.

Oricât de importante ar fi schimbările intervenite în structura economiei naționale, ele nu trebuie analizate și interpretate numai prin prisma laturii cantitative. Modificările ce au avut loc în cadrul proporțiilor economice fundamentale, ritmurile care au condus la transformarea unor corelații de bază, dându-le o înfățișare nouă, constituie tot atâtea factori calitativi care și-au exercitat influența asupra utilizării muncii sociale. De fapt, raportul dintre nivelul dezvoltării economice și structura economică, de producție, exprimă complexitatea legăturilor ce există între nivelul atins de forțele de producție și diviziunea socială a muncii. Nu este nevoie de calcule în plus pentru a demonstra că, în condițiile unor resurse date, proporția combinării lor este determinată de volumul și structura necesităților sociale. Satisfacerea acestora depinde însă de nivelul dezvoltării economice. Se creează, astfel, un adevărat cerc al interdependențelor: nivelul dezvoltării forțelor de producție apare ca un factor determinant al modificării și perfecționării structurilor economice, iar acestea, la rândul lor, ca un element potențator al eficienței, al rodniceii cu care este cheltuită munca socială, în cele din urmă, al creșterii economice.

După cum remarcam mai înainte, unul dintre indicatorii principali care exprimă (cu o oarecare aproximație, desigur) structura economică și valorificarea ei eficientă îl reprezintă venitul național creat. Dimensiunile acestuia vor fi cu atât mai mari cu cât structura economică este mai diversificată și corect direcționată (mai ales la nivel de subramură) spre satisfacerea necesităților în funcție de posibilități. Într-adevăr, privit în acest context, un lucrător din industrie a produs, comparativ cu alții, ocupați în alte ramuri ale economiei naționale, o cantitate mult mai mare de venit național, în aceeași unitate de timp și cu același efort. Acesta este rezultatul firesc în primul rând al unei muncii cu mult mai complexe și al unui nivel al productivității muncii cu mult mai înalt în acest sector decât în oricare altul. Totodată, nu poate fi omis faptul că cea mai mare parte a creșterii venitului național obținută în anii construcției socialismului se datorează schimbărilor structurale intervenite în favoarea industriei, iar în cadrul acesteia, în favoarea subramurilor de vîrf, purtătoare ale progresului tehnic, subramuri prin ele însele industrializante, de prelucrare avansată. Astfel, dacă în intervalul 1951—1982 industria constructoare de mașini a cunoscut un ritm mediu anual de creștere de 16,1%, electrotehnica, electronica, mecanica fină, automatizația au evoluat în ritmuri de peste 20%. Același lucru se poate spune despre industria oțelurilor speciale, precum și o serie de subramuri ale industriei chimice, materialelor de construcții ș.a. Acest lucru a permis sporirea venitului național în industrie de 38 ori în 1982 față de 1950, în construcții de 19 ori, în transporturi și telecomunicații de 21 ori, iar în agricultură de 2,5 ori. Sînt rezultate ce se găsesc în strînsă dependență cu dinamica productivității muncii pe o persoană ocupată în aceste ramuri care au beneficiat, de-a lungul anilor, de unelte de muncă, mașini, utilaje, instalații și echipamente tehnice tot mai moderne. De remarcat că tocmai în industrie, după 1970 dinamica venitului național a depășit dinamica investițiilor, ceea ce scoate în evidență creșterea eficienței acumulate în condițiile unor puternice modificări structurale.

Pornind de la concepția potrivit căreia pămîntul reprezintă avuția cea mai de preț a națiunii noastre, factor de bază și permanent al creșterii producției agricole, statul a făcut, îndeosebi după Congresul al IX-lea al partidului, eforturi considerabile în domeniul îmbunătățirilor funciare, al sporirii suprafeței arabile, refacerii fertilității solului și al amenajării unor importante suprafețe pentru irigații. În consecință, producția globală agricolă a crescut an de an, cunoscînd totodată și importante modificări în structura sa internă. Cu toate acestea, potențialul productiv al pămîntului mai este influențat într-o oarecare măsură de factorul natural. În aceste condiții, adoptarea din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu a Programului național pentru asigurarea unor producții sigure și stabile prin darea în folosință a

unor importante sisteme de irigații care vor acoperi, în final, circa 60% din suprafața arabilă, înfăptuirea unui mare volum de lucrări de desecări și de combatere a eroziunii solului, vor imprima o constantă mai mare contribuției agriculturii la crearea venitului național, așezînd pe alte coordonate, mai favorabile din punct de vedere al eficienței, prima și poate cea mai importantă corelație structurală din economia noastră, anume raportul industrie-agricultură.

În aceeași arie de preocupări, o deosebită importanță pentru nivelul eficienței economice la nivel macroeconomic a prezentat-o corelația dintre industria extractivă și prelucrătoare. Urmare firească a procesului de dezvoltare a bazei tehnico-materiale, industria prelucrătoare a ajuns să dețină în 1982 o pondere de 92,7% în structura producției industriale. Așa cum s-a subliniat și la Conferința Națională din decembrie 1982, în deceniul 1970—1980 am înaintat pe un front foarte larg în dezvoltarea economică, ceea ce a permis țării noastre să treacă o dată cu actualul cincinal, la un nou stadiu, caracterizat prin realizarea unei calități superioare și prin creșterea influenței factorilor intensivi. În aceste condiții, asigurarea unei dezvoltări armonioase, proporționale presupune și găsirea unui nou echilibru între industria prelucrătoare și baza energetică, de materii prime. Orice dereglare, orice disproporție între aceste două compartimente ale industriei, impietează asupra eficienței, determinînd frînarea progresului general al economiei.

Din aceste motive, corespunzător obiectivului fundamental al actualului cincinal, precum și sarcinilor înscrise în programele viitoare de cercetare, se va acționa ca toată hotărîrea pentru lărgirea bazei proprii de materii prime, pentru punerea în producție a resurselor naturale de care dispunem. În făptuirea neabătută a programelor de creștere a producției de cărbune, de petrol și gaze, de minerale utile, metalifere și nemetalifere, este condiționată însă de reorientarea structurii consumurilor de energie primară în cadrul căreia cărbunele, sursele neconvenționale, hidrocentralele și, în perspectiva apropiată, centralele nucleare, să dețină un loc important.

O dată cu dezvoltarea industriei extractive producătoare de materii prime, se va acționa ca toată hotărîrea în direcția restructurării întregii industriei prelucrătoare, în sensul creșterii prioritare a ramurilor și subramurilor de prelucrare avansată, al promovării cu precădere a industriilor cu consumuri energetice reduse. Realizarea unui echilibru optim între industria prelucrătoare și cea extractivă nu înseamnă numai creșterea importanței ultimei în asigurarea economiei cu materii prime și dobîndirea independenței energetice a țării, ci, în egală măsură vizează creșterea contribuției industriei la reducerea substanțială a cheltuielilor materiale în cadrul produsului social, mărirea aportului ei la recuperarea, refolosirea și economisirea fiecărei resurse, renunțarea la tehnologiile învechite și implementarea celor cu consumuri energetice reduse, capabile să creeze valori de întrebunțare ce încorporează o muncă de calificare tehnică superioară.

O problemă centrală a creșterii eficienței o constituie înfăptuirea unei cotituri radicale în domeniul calității produselor, al îmbunătățirii performanțelor lor tehnice. Acest aspect al problemei este indisolubil legat de necesitatea modificării structurilor valorilor de întrebunțare create, astfel încît să se asigure perfecționarea standardelor lor în pas cu noile tendințe ale progresului tehnic. Acest proces este de natură să se accentueze datorită promptitudinii cu care se trece în prezent de la o descoperire științifică la aplicarea ei în producție. Înnoirea și modernizarea produselor, schimbarea profilului unor unități, reducerea sau chiar scoaterea din fabricație a produselor care înglobează un mare consum de materii prime și energie, avînd, totodată, o valoare mică reprezintă, în etapa actuală, tot atâtea direcții de acțiune în vederea creșterii eficienței ca rezultat al unor modificări structurale. Programul privind îmbunătățirea nivelului tehnic al produselor, reducerea consumurilor de materii prime, de combustibili și energie și valorificarea superioară a acestora, aprobat în luna martie a.c. de către Marea Adunare Națională, elaborat din inițiativa și cu contribuția directă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, abordează într-o viziune modernă, complexă problema perfecționării structurilor de fabricație, avînd în vedere atît caracteristicile funcționale constructive, de fiabilitate ale produselor, cît și cele economice — consumuri, randament, costuri, gradul de valorificare a materiilor prime, eficiența la export. Caracterul deosebit de dinamic al calității impune revederea continuă a nomenclaturii de fabricație, în ultimă instanță a structurilor de producție, ținîndu-se seama de noile direcționări ce apar în dezvoltarea produselor pe plan internațional și de modelele sau documentațiile tehnice de referință. În esență, întreaga problemă se reduce la obținerea unui venit național maxim în expresia sa natural-materială, în condițiile unor cheltuieli minime. Numai într-o astfel de accepție mutațiile structurale intervenite în economie pot contribui la amplificarea eficienței economice.

**Gheorghe POSTELNICU**  
Cluj-Napoca



# MODIFICĂRI STRUCTURALE ÎN DEZVOLTAREA TERITORIALĂ A FORȚELOR DE PRODUCȚIE (III)

**P**OLITICA de amplasare judicioasă a forțelor de producție în teritoriul, promovată cu consecvență de partidul nostru, în spiritul ideilor și tezelor novatoare ale secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a avut drept principiu călăuzitor nu numai o distribuție proporțională, armonioasă, a diferitelor obiective economice pe județe și localități, ci, în egală măsură, imprimarea unui caracter complex și echilibrat economiei fiecărui județ. Prin politica P.C.R. de repartizare rațională a forțelor de producție în teritoriul se are în vedere nu o transpunere mecanică la nivelul fiecărui județ a profilului de ansamblu al economiei naționale, ci o asemenea dezvoltare complexă a fiecărui județ sau zone economice care să țină seama de specificul local determinat de volumul și structura resurselor naturale și de muncă, de unele tradiții, de diverse necesități social-politice precum și de legăturile posibile de aprovizionare-desfacere interzonale.

Tocmai în acest sens, obiectivul de bază al Programului-directivă de dezvoltare economico-socială a României în profil teritorial adoptat la cel de-al XII-lea Congres vizează sincronizarea optimizării dezvoltării în profil de ramură cu optimizarea în profil teritorial, asigurarea unui echilibru zonal în dinamică, apropierea județelor în privința nivelului producției pe locuitor și a folosirii resurselor de muncă, sistematizarea și modernizarea rețelei de localități urbane și rurale, ridicarea gradului general de civilizație al tuturor zonelor, regiunilor și județelor patriei. În toate componentele sale această politică științifică, novatoare, ce poartă amprenta gândirii creatoare a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, urmărește încadrarea organică a fiecărui județ sau zonă în complexul economic național unitar, asigurarea unei dezvoltări generale proporționale, multilaterale și eficiente din punct de vedere economic și social-politic, care să confere condiții de muncă și de viață egale pentru toți cetățenii patriei, independent de județul în care domiciliază sau de naționalitate.

## Creșterea eficienței economice și sociale — criteriu călăuzitor

ÎN STRATEGIA P.C.R. de dezvoltare accelerată a forțelor de producție în teritoriul se îmbină organic, într-un tot

unitar, criteriile de eficiență economică cu cele social-politice și ecologice. Principiul eficienței economico-sociale maxime călăuzește întreaga acțiune de modernizare și lărgire a obiectivelor economice existente, de amplasare a unităților noi în zonele care dispun de resurse energetice și de materii prime, de forță de muncă. În acest context un rol important îl joacă crearea și dezvoltarea unor platforme industriale ce integrează organic o multitudine de relații economice și funcționale, de criterii și cerințe ale optimizării dezvoltării economico-sociale a întregii țări.

Conform Programului-directivă de dezvoltare economico-socială în profil teritorial, din punct de vedere economic, repartizarea rațională, optimă, a forțelor de producție pe teritoriul este chemată să asigure atragerea și realizarea cu maximă eficiență a tuturor resurselor materiale și umane disponibile în zonele și localitățile țării, extinderea progresului tehnic, reducerea costurilor de producție și, îndeosebi, a cheltuielilor materiale, cu un cuvânt economisirea muncii sociale vii și materializate, potrivit exigențelor noului mecanism economico-financiar. Totodată, ținându-se seama de criteriul eficienței economice se asigură apropierea industriei de resursele de materii prime și energetice, de zonele de consum, se realizează consolidarea și amplificarea legăturilor economice dintre unitățile administrativ-teritoriale, utilizarea deplină a capacităților creatoare ale tuturor oamenilor muncii.

Dar, deși criteriile economice au primordialitate, ele nu pot fi absolutizate, ci trebuie îmbinate cu cele de ordin social și politic. În acest sens, secretarul general al partidului sublinia că trebuie să știm să îmbinăm în mod corespunzător considerentele de economicitate, de eficiență cu cele de ordin social — și pe care trebuie să le avem permanente în vedere în stabilirea repartizării forțelor de producție pe teritoriul. Pe baza aplicării criteriilor sociale și politice, a îmbinării acestora cu cele economice, s-a asigurat dezvoltarea tuturor orașelor și comunelor țării ca centre economico-sociale tot mai puternice, a crescut gradul de ocupare a populației în fiecare județ, s-a consolidat echilibrul demografic teritorial, a crescut gradul de urbanizare, în prezent populația urbană reprezentând aproape 50% din totalul populației. Totodată, în virtutea criteriilor sociale s-a acordat o grijă permanentă pentru protecția și ameliorarea mediului ambiant,

amenajarea bazinelor hidrografice, dezvoltarea fondului forestier, aplicarea unor măsuri de asigurare a echilibrului ecologic.

Realizarea unei noi calități a muncii și vieții în toate localitățile patriei a impus și impune în continuare, alături de existența marii industrii, amplasarea în unele zone și localități și a unor unități de dimensiuni mai reduse, a unei industrii mici și artizanale, precum și extinderea și diversificarea prestărilor de servicii: toate aceste acțiuni de politică economică se impun având în vedere necesitatea valorificării depline și eficiente a resurselor locale de materii prime și a forței de muncă, satisfacerea, în cadrul sistemului autoconducerii și autoaprovizionării teritoriale, a nevoilor populației din fiecare județ. În această direcție, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că: „Este necesar să acționăm cu toată hotărârea în vederea îndeplinirii măsurilor privind autoconducerea și autoaprovizionarea teritorială, creșterea răspunderii organelor locale în buna aprovizionare a populației” și că, în acest context, este „necesar să se întărească rolul consiliilor populare, al organelor de partid și de stat din fiecare oraș și comună, la realizarea producției, la îndeplinirea bunei aprovizionări, ca și la satisfacerea necesităților generale ale societății, ale statului”.

Prin îmbinarea optimă a criteriilor economice cu cele social-politice în repartizarea pe teritoriul a forțelor de producție se evită concentrarea excesivă a industriei în anumite centre, migrarea peste limite normale a forței de muncă dintr-o zonă în alta, inclusiv navetișmul pe scară largă, precum și poluarea mediului ambiant.

Obiectivele politicii de optimizare a dezvoltării economico-sociale în profil teritorial, fundamentate prin îmbinarea corectă a criteriilor de eficiență economică cu cele sociale și politice, asigură o repartizare mai justă a forțelor de producție și o ridicare generală a nivelului economic și a gradului de civilizație al tuturor zonelor.

## Repere ale îmbunătățirii calității vieții

DEZVOLTAREA industriei, a agriculturii, a celorlalte ramuri productive precum și a activităților social-culturale pe întreg cuprinsul țării, crearea în perioada 1950—1983 a peste 5,4 milioane locuri de muncă au determinat importante modificări în gradul de ocu-

pare și în structura forței de muncă. Semnificativ este faptul că o mare parte din noile locuri de muncă create, mai ales după Congresul al IX-lea al partidului, au revenit județelor cel mai puțin dezvoltate. Astfel, numai în cincinalul 1976—1980, gradul de ocupare a forței de muncă la 1 000 locuitori s-a ridicat de la 179 la 249 în județul Bistrița-Năsăud, de la 200 la 265 în județul Buzău, de la 238 la 306 în județul Ialomița, de la 202 la 241 în județul Olt, de la 169 la 241 în județul Sălaj, de la 178 la 217 în județul Teleorman, de la 186 la 226 în județul Vrancea.

Totodată s-a urmărit îmbunătățirea structurii pe sexe a populației ocupate în teritoriu, politica partidului având în vedere ca, într-o serie de orașe cu unități și sectoare de activitate specifice bărbaților (exemplu, minerit, siderurgie etc.) cum sînt: Călărași, Turda, Galați, Turnu Măgurele, Baia Mare, Anina, Brad, Borșa etc., să fie amplasate întreprinderi textile, de confecții, tricotaje, încălțăminte etc., în care să poată fi atrasă forța de muncă feminină existentă în aceste localități și zone.

Potrivit Programului-directivă de dezvoltare economico-socială a României în profil teritorial în perioada 1981—1985 s-a prevăzut ca gradul de ocupare al producției pe județe să înregistreze o nouă creștere (tabelul nr. 4).

Tabelul nr. 4

**Creșterea gradului de ocupare a populației**

Persoane ocupate la 1 000 locuitori	Număr de județe 1980	1985
pină la 400	1	—
401—450	13	5
451—475	12	17
476—500	9	7
peste 500	5	11

Creșterea potențialului economic al tuturor județelor țării, precum și a gradului de ocupare a populației s-a repercutat direct în creșterea veniturilor oamenilor muncii, a consumului acestora și, în genere, a bunăstării lor materiale și spirituale. Astfel, dacă luăm doar un singur indicator — acela al volumului de mărfuri vîndute pe locuitor într-un an — constatăm că față de anul 1965, cînd în 21 de județe acesta era de pină la 3 000 lei și numai în trei județe de peste 5 000 lei, în anul 1982 practic nu exista nici un județ în care vînzările anuale de mărfuri pe locuitor să nu depășească 5 000 lei. Creșterea cea mai rapidă a desfacerilor de mărfuri s-a înregistrat în județele ce cunosc o dezvoltare economico-socială mai accentuată cum sînt: Bistrița-Năsăud, Covasna, Dimbovița, Gorj, Harghita, Maramureș, Mehedinți, Olt, Sălaj, Vâlcea.

Sporirea substanțială a volumului desfacerilor de mărfuri către populație a necesitat construirea de noi unități comerciale și de alimentație publică ce au fost date în folosință în toate unitățile teritorial-administrative, cele mai multe în județele mai puțin dez-

voltate în trecut ca: Bihor, Călărași, Gorj, Harghita, Ialomița, Mehedinți, Olt, Sălaj, Teleorman, Vaslui, Vâlcea. De asemenea, au avut loc o extindere a activității turistice și balneoclimatice, atît pe litoralul Mării Negre, cît și în regiunile montane, precum și crearea unor microzone turistice în jurul orașelor, asigurîndu-se astfel condiții de refacere a capacității de muncă și de recreere a unui număr sporit de oameni ai muncii.

**Importante realizări în plan social și cultural**

POLITICA profund umanistă promovată de partidul nostru se reflectă și în amplul program al construcțiilor de locuințe materializat în edificarea, în anii socialismului, a peste 4,9 milioane locuințe noi. Și în acest domeniu important al ridicării calității vieții, județele cu nivel mai redus de dezvoltare au beneficiat de un număr mai mare de apartamente. Astfel, în cincinalul 1976—1980, numărul apartamentelor date în folosință, în 19 asemenea județe, au reprezentat peste 32% din totalul pe țară. În această privință este elocventă creșterea, cu mult peste media pe țară, a numărului de apartamente date în folosință într-o serie de județe mai puțin dezvoltate înainte de 23 August 1944, cum sînt: Covasna, Harghita, Satu Mare, Alba, Bacău, Bihor, Botoșani, Călărași, Suceava, Teleorman, Tulcea, Vaslui, Vrancea.

În privința investițiilor cu destinație social-culturală, al căror volum pe țară a fost în cincinalul 1976—1980 cu 89,8% mai mare decît în perioada 1966—1970, se constată, de asemenea, o îmbunătățire a repartizării acestora pe teritoriu. În această direcție sînt demne de relevat creșterile, superioare mediei pe țară, a acestor investiții în județele Călărași (452,8%), Covasna (325%), Dimbovița (237,5%), Botoșani (224,5%), Vrancea (198,8%), Alba (193,3%), Sălaj (191,6%), Tulcea (180,8%), Harghita (167,7%), Gorj (158,3%), Olt (155,1%), Bistrița-Năsăud (143,4%), Vaslui (127,2%), Satu Mare (103,6%).

Creșterile substanțiale ale investițiilor pentru dotări social-culturale în județele menționate s-au concretizat în extinderea rețelei de asistență medicală și ocrotire a sănătății, a unităților școlare și preșcolare, a așezămintelor culturale, în lărgirea bazei materiale a sportului și educației fizice. Astfel, numai în perioada 1976—1980, s-au construit și dat în folosință pe tot cuprinsul țării grădinițe și creșe cu un total de aproape 40 000 locuri, 10 097 săli de clasă, 129 263 locuri în internate pentru elevi și cămine studentești, 450 de unități spitalicești. La toate aceste dotări social-culturale s-au mai adăugat, în actualul cincinal, 2 658 săli de clasă, 19 090 locuri în internate, 7 598 locuri în cămine studentești, 9 402 locuri de muncă în ateliere școlare, 47 328 mp

spații pentru învățămîntul superior, noi unități spitalicești cu 3 160 paturi, 29 dispensare medicale, 11 751 locuri în grădinițe, ceea ce marchează, în actualul cincinal, o apropiere sensibilă între județele țării și în ceea ce privește nivelul bazei materiale a activităților social-culturale; constituie aceasta o expresie revelatoare a politicii partidului de ridicare a nivelului de trai material și spiritual, de îmbunătățire continuă a calității vieții celor ce muncesc din toate zonele, județele și localitățile patriei.

În prezent, în peste 2 200 comune există școli de 10 ani, în satele țării — 2 700 cămine culturale, peste 2 600 biblioteci și 5 000 cinematografe, radioul și televiziunea fiind o prezență în toate localitățile țării. Dacă în 1938, doar 2,2% din numărul copiilor se nășteau în unități spitalicești. Existența la sate a peste 6 600 medici și stomatologi, a peste 24 000 cadre sanitare medii, a circa 900 case de nașteri și circa 700 farmacii atestă accesul larg al populației din mediul rural la asistența medicală gratuită. Din această perspectivă, poate fi remarcată distanța uriașă dintre localitățile rurale de dinainte de actul istoric de la 23 August 1944, adîncite în bezna ignoranței și analfabetismului, lipsite în cea mai mare parte de asistența medicală corespunzătoare și localitățile rurale contemporane, înfloritoare, ce beneficiază plenar de progresele științei medicale, ale învățămîntului și culturii. De relevat este, de asemenea, faptul că în privința centrelor universitare, numărul acestora a crescut de la numai 4 în 1938 la 19; în prezent, alături de Capitală, în 18 județe funcționează institute de învățămînt superior.

Traducerea în viață a hotărîrilor Congresului al XII-lea și Conferinței Naționale ale P.C.R., a Programelor speciale de creștere mai accentuată a productivității muncii și de ridicare a nivelului tehnico-calitativ al produselor, precum și a Programului național de îmbunătățiri funciare și irigații va conduce la ridicarea pe un plan mai înalt a dezvoltării economico-sociale teritoriale și de ansamblu a țării noastre, la trecerea României la un stadiu superior, prin transformarea ei într-o țară cu nivel economic mediu și apropierea treptată de țările avansate din punct de vedere economic.

Transpunerea în practică a tuturor acestor Programe și măsuri ale politicii științifice, creatoare și novatoare a P.C.R., cu adînci implicații în dezvoltarea teritorială și de ansamblu a țării, va accelera — după cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — procesul dispariției deosebirilor dintre oraș și sat, dintre activitatea agricolă și industrială, va determina omogenizarea crescîndă a societății noastre, crearea unui fundament trainic pentru afirmarea deplinei egalități între toți cetățenii patriei fără deosebire de naționalitate, pentru ridicarea continuă a bunăstării materiale și spirituale, a gradului general de civilizație al întregului nostru popor.

Gavril HORJA

Realizarea exemplară a sarcinilor de plan

# Diminuarea consumurilor normate de materii prime

**R**IDICAREA permanentă a nivelului tehnic și calitativ al producției, prin aplicarea pe scară largă a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii contemporane, constituie un obiectiv major al politicii economice a partidului de creare a unei economii moderne, de înaltă eficiență și productivitate. În acest context, o atenție deosebită se acordă **reducerii continue a consumurilor materiale**, înlăturării oricărei forme de risipă, folosirii, cu spirit gospodăresc a materiilor prime, recuperării și refolosirii materialelor. Măsurile întreprinse în ultimii ani de către întreprinderi, centrale și ministere au condus la realizarea unor însemnate economii materiale, cu efecte directe asupra diminuării costurilor de producție și creșterii eficienței economice.

Un rol deosebit în mai buna gospodărire și folosirea eficientă a bazei de materii prime îl va avea aplicarea măsurilor stabilite prin „Programul de îmbunătățire a nivelului tehnic și calitativ al produselor, reducerea consumurilor de materii prime, de combustibili și energie și valorificarea superioară a materiilor prime și materialelor în perioada 1983—1985 și pînă în 1990”, care constituie cadrul de bază în orientarea economiei naționale pentru însușirea și promovarea unor produse cu caracteristici tehnico-funcționale și constructive îmbunătățite, perfecționarea structurilor de fabricație, sporirea gradului de valorificare a materiilor prime și reducerea cheltuielilor materiale, ridicarea eficienței producției și creșterea competitivității mărfurilor românești pe piețele externe.

**VALORIFICAREA** superioară a materiilor prime și materialelor este o problemă nemijlocit legată de **organizarea procesului de producție**, de metodele și procedeele tehnologice aplicate, de soluțiile constructive adoptate; în acest scop este necesar să se acționeze cu mai multă fermitate pentru proiectarea produselor cu consumuri mari de materii prime și energie, extinderea procedeele moderne de prelucrare, recuperarea, într-o cantitate sporită, a materialelor refolosibile, utilizarea cu maximă eficiență a fondurilor fixe, realizarea producției fizice planificate și contractate.

Economia noastră dispune încă, așa cum s-a subliniat și la ședința Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. din 22 mai a.c., de însemnate rezerve în ce privește mai buna utilizare a bazei materiale și reducerea consumurilor de materii prime, energie și combustibili, ținînd seama de faptul că o serie de produse cu consumuri ridicate nu au suferit, în ultimii ani, modificări constructive însemnate, fără a mai aminti de menținerea încă în fabricație a unor tehnologii învechite, nepotrivite din punct de vedere al consumurilor materiale și energetice. În aceste condiții, ministerelor, centralelor, întreprinderilor și unităților de cercetare științifică și inginerie tehnologică le revin sarcini deosebite în direcția cunoașterii aprofundate a structurii de producție și

**fundamentării nivelurilor consumurilor materiale**, prin optimizarea numărului de sortotipodimensiuni, introducerea și generalizarea celor mai noi metode și procedee tehnologice, creșterea gradului de valorificare a materiilor prime, materialelor, combustibililor și energiei, promovarea în fabricație a produselor cu mase specifice reduse și performanțe la nivelul progresului tehnic contemporan, folosirea în mai mare măsură a materialelor refolosibile.

Unul din indicatorii care reflectă cel mai bine modul de utilizare a materiilor prime este **coeficientul de utilizare**, care reprezintă raportul dintre cantitatea de material încorporat în produsul finit și cantitatea totală de material utilizată în procesul de producție pentru obținerea acestuia. Creșterea coeficienților de utilizare a materialelor determină o serie de implicații economice,

● Pentru reducerea consumurilor materiale — programe concrete la fiecare întreprindere și centrală ● Acțiuni hotărîte de reprojectare constructivă a produselor ● Perfecționarea tehnologiilor de fabricație ● Îmbunătățirea coeficientului de utilizare a materiilor prime și materialelor

dintre care sînt de menționat: ● obținerea, din aceeași cantitate de material, a unor valori de întrebuințare mai mari; ● diminuarea consumurilor materiale și energetice, a cheltuielilor de producție determinate de reciclarea unor cantități mai mici de deșeuri raportate la o unitate de materie primă sau material utilizat; ● creșterea productivității muncii pe seama diminuării volumelor de materiale refolosibile recirculate; ● sporirea venitului național obținut din unitatea de materie primă sau material introdus în fabricație. Coeficientul de utilizare poate fi stabilit pentru o grupă de materiale ca, de exemplu, total metal, laminate finite pline din oțel, cherestea, țesături sau pentru un anumit sortiment de material (tablă silicioasă pentru dinam, cherestea de stejar, țesături din bumbac de un anumit tip), destinate executării unui reper, subsansamblu, produs sau unei grupe de produse, la nivelul unui atelier, secție sau întreprindere.

Pentru a se obține un coeficient de utilizare cât mai ridicat, avînd în vedere că masa netă a unui reper este condiționată de funcționalitatea acestuia în cadrul produsului, **trebuie redusă la maximum masa brută, prin adoptarea unor tehnologii care să asigure pierderi cât mai reduse**. În acest sens, pentru producțiile de serie mare sau de masă este indicat să se utilizeze la prelucrarea metalului forjarea în matrițe, extrudarea, turnarea de precizie în coji sau modele fuzibile și alte procedee moderne, care să conducă la reducerea sau eliminarea totală a adaosurilor de pre-

lucrare. Merită subliniată, în acest context, experiența întreprinderii „Sinterom” Cluj-Napoca, unde folosirea procedeeului de extrudare la execuția corpului bujei a ridicat valoarea coeficientului de utilizare a tablei silicioase pentru dinam de la 0,43 la 0,68. Rezultate bune pe linia creșterii coeficientului de utilizare, prin adoptarea unor soluții tehnologice adecvate, s-au obținut în ultima perioadă și la întreprinderile „Tractorul”-Brașov, „23 August”-București, „Tehnometal”-Timișoara etc., la care preocupările în acest domeniu au căpătat un caracter permanent.

Există însă multe aspecte din care rezultă că nu toate întreprinderile acordă atenția cuvenită coeficientului de utilizare, valoarea lui fiind uneori mult sub posibilitățile și potențialul tehnic și uman de care acestea dispun. Pentru fabricația de roți dințate, de exemplu, a căror configurație nu permite obținerea unui coeficient de utilizare ridicat, se mai găsesc încă în producție o serie de reperi ca buci, distanțiere, capace, flanșe etc., care se execută din laminate pline și al căror coeficient de utilizare înregistrează valori între 0,30—0,50, fără nici un fel de justificare tehnică. Este necesar ca în toate aceste cazuri să se acționeze cu mai multă fermitate — așa cum s-a subliniat și la recenta ședință a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. — pentru mai buna utilizare a bazei materiale, fie prin folosirea unor materiale mai ușoare, fie prin modificarea tehnologiei de obținere a semifabricatelor (turnare, forjare, matrițare, extrudare, sinterizare etc.).

Reduceri importante ale consumurilor materiale pot fi înregistrate și prin **îmbunătățirea coeficientului de utilizare a materialelor refolosibile**. În aceste condiții, este foarte important ca recuperarea, depozitarea și reintroducerea în circuitul productiv a materialelor refolosibile să fie urmărite și evidențiate în mod corect, pe baza bonurilor de restituire la magazia de materiale refolosibile, iar eliberarea lor în consum să se efectueze pe baza documentelor primare legale. Trebuie arătat în această ordine de idei că, în multe întreprinderi, activitatea de recuperare a materialelor se limitează aproape în exclusivitate la evidențierea și expedierea lor către sectoarele primare (siderurgie, turnătorii etc.) sau către întreprinderile specializate de recuperare și mai puțin pentru găsirea de soluții de refolosire a acestora ca atare, în procesul de producție propriu sau în alte unități din aceeași localitate, centrală, minister etc. În același timp, un rol deosebit în extinderea refolosirii materialelor ca atare trebuie să-l aibă centralele industriale care să asigure redistribuirea între întreprinderile subordonate a cupoanelor, capetelor și ștrafurilor rezultate în procesul de producție, asigurînd în acest mod un coeficient de utilizare ridicat și, implicit, o valorificare superioară a bazei materiale.

■ **EXPERIENȚA** practică de pînă acum a demonstrat că **îmbunătățirea coefi-**

cientului de utilizare se poate realiza printr-un complex de măsuri atât tehnice cât și organizatorice, începând de la activitatea de cercetare științifică și până la cea de recuperare a materialelor refolosibile. O mare importanță în desfășurarea întregului proces de producție în condițiile unei bune eficiențe economice o are, de la început, modul în care a fost conceput produsul sub toate aspectele. Fiecare reper trebuie analizat cu multă atenție atât din punct de vedere funcțional, cât și tehnologic, astfel încât forma acestuia să fie cât mai simplă, să se execute cu un consum cât mai redus de materii prime și energie, cu alte cuvinte cu un coeficient de utilizare cât mai ridicat. Așa, de exemplu, reperul denumit „pirghia T” de la macaraua de ridicare a geamului la autocamion are o formă constructivă atât de nerățională încât, tehnologic, nu se poate obține un coeficient de utilizare mai mare de 0,21. Cu totul alta ar fi fost situația — coeficientul de utilizare putându-se situa în jur de 0,90 — dacă proiectantul ar fi conceput piesa respectivă din două bucăți asamblate rigid printr-un procedeu oarecare, economisindu-se astfel zeci de tone de metal anual.

Contribuția hotărâtoare la creșterea coeficientului de utilizare rămâne, fără îndoială, în seama compartimentelor tehnologice. Alegerea unor procedee potrivite care să conducă la consumuri reduse trebuie să constituie un deziderat major care nu trebuie abandonat

sau neglijat nici un moment. În acest scop, ar fi util să fie întocmite planuri de croire rațională, utilizând cu maximum de eficiență și în proporție cât mai mare materialele plane, să fie alese semifabricatele care asigură adaosuri minime de prelucrare sau chiar renunțarea la adaosuri de prelucrare. Mai mult chiar, se impune analiza cu precădere a adaosurilor de prelucrare ale semifabricatelor obținute în sectoarele calde (turnătorii, forje) a căror valoare este în foarte multe cazuri nejustificat de mare, ajungându-se, chiar și pentru reperi cu configurație simplă, la un coeficient de utilizare de numai 0,40—0,50 și chiar mai mic. De exemplu, la întreprinderea „Tehnofrig”—Cluj-Napoca se execută corpul tamburului pentru un separator de combustibil și ulei dintr-un semifabricat forjat de 235 kg pentru a se obține o masă netă a piesei finite de 42,12 kg, în timp ce spațiul tamburului pentru același produs, având o greutate finală de 20,04 kg, se execută dintr-un semifabricat de 217 kg. Făcând precizarea că aceste piese sînt executate dintr-un oțel înalt aliat cu crom și nichel ne putem iesne imagina pierderile economice cu care se soldază această fabricație. Este foarte important din acest punct de vedere ca proiectanții de produse să colaboreze permanent cu tehnologii în timpul proiectării documentației de execuție, iar la elaborarea tehnologiilor să fie consultați și proiectanții, în scopul găsirii celor mai bune și eficiente soluții constructive și tehnologice.

Pentru a avea o oglindă a gradului de folosire eficientă a bazei de materii prime, este necesar ca în fiecare unitate economică să se cunoască sistematic valoarea coeficientului de utilizare realizat, care se determină operativ prin compararea cantității de materiale consumate într-o perioadă calendaristică și cantitatea de material ce se regăsește în resursele refolosibile existente în întreprindere sau livrate unităților specializate în aceeași perioadă. Asigurarea în fiecare unitate a unor niveluri de consum cât mai reduse pe produs, valorificarea într-o măsură sporită a bazei de materii prime existente impun din partea fiecărui ministru, a fiecărei centrale și întreprinderi luarea în continuare a unor măsuri tehnico-organizatorice care să asigure un spirit riguros de răspundere, ordine și disciplină în realizarea prevederilor stabilite de redacție mai accentuată a consumurilor materiale și energetice. În acest sens, măsura adoptată la recenta ședință a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. de a se întocmi până în luna iunie, pe fiecare ramură industrială, programe concrete care să asigure încadrarea formă a fiecărei întreprinderi și a fiecărui produs în normele planificate va avea ca efect reducerea în proporții sporite a consumurilor materiale, cu implicații directe asupra ridicării eficienței economice.

**Mircea ROMANIȚĂ**  
director adjunct  
la M.A.T.M.C.G.F.F.

## Noi surse de sporire a eficienței

### DE LA OPTICA „ORI—ORI” LA „ȘI—ȘI”

ÎN PERIOADA lunilor ianuarie-aprilie a fiecărui an unitățile beneficiare din cadrul Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare solicită întreprinderilor de prelucrare a maselor plastice din București, Buzău, Iași, Focșani etc. produsul folie pentru solarii. Datorită cantităților mari solicitate, întreaga capacitate de producție a acestor furnizori este ocupată în intervalul de timp amintit cu satisfacerea cerințelor agriculturii, nemaexistând posibilitățile necesare pentru a produce în această perioadă mărfurile pentru export. Apreciem că eficiența la nivelul economiei naționale și al respectivelor unități ar putea fi mult sporită dacă alternativa actuală „ori pentru agricultură, ori pentru export” ar fi înlocuită cu o astfel de organizare a producției și preluării acestor produse care să permită ca în această perioadă întreprinderile prelucrătoare de mase plastice să satisfacă integral, la vreme și cerințele agriculturii și să poată produce și pentru export. Și în acest sens posibilități există.

Produsul folie pentru solarii se poate fabrica pe întreg parcursul anului în cadrul întreprinderilor prelucrătoare de mase plastice. Ca urmare, unitățile beneficiare din cadrul M.A.I.A. ar putea să-l preia prin bazele teritoriale de resort pe întreg cursul anului, în așa fel încât până în luna ianuarie a anului următor să-și formeze integral stocul de care au nevoie sau să mai apeleze la producător doar pentru mici cantități de completare, care însă nu ar mai afecta exportul acestuia.

Desigur, pentru aceasta, unitățile beneficiare din agricultură ar trebui să-și asigure și normativele necesare pentru a putea prelua și deține în stoc acest tip de produs până în termenul când îl va utiliza efectiv. Problema poate părea, la prima vedere, complicată, în sensul că acest procedeu ar conduce la beneficiarii din agricultură la acumularea unor stocuri de materiale fără mișcare o perioadă de timp, la imobilizarea unor fonduri. Apreciem însă că un calcul economic care ar pune în balanță ce ar pierde economia datorită creării unor astfel de stocuri la beneficiar cu ceea ce s-ar câștiga prin realizarea unui export corespunzător, la nivelul planului, în unitățile producătoare pe primele patru luni ale anului, ar putea evidenția eficiența superioară a sistemului de lucru propus.

Iată și alte argumente. Un astfel de mod de lucru ar crea o mai mare independență a beneficiarilor, un plus de siguranță pentru unitățile din agricultură că vor avea folia necesară pentru solarii, chiar dacă la furnizor se întâmplă să survină — și surrin — unele greutăți accidentale în asigurarea materiei prime sau în funcționarea utilajelor tehnologice. Astfel de probleme apar pentru că în primele patru luni ale anului nici furnizorii de materii prime ai producătorului nu pot asigura întotdeauna ritmic și cantitativ sortul de polietilenă din care se fabrică folia. În ciștig ar fi și unitățile de prelucrare a maselor plastice, care ar putea să-și utilizeze și în aceste patru luni instalațiile de polietilenă colorată, în prezent nefolosite deoarece pe toate liniile tehnologice se fabrică polietilenă de sortimentul necesar foliei pentru solarii, care, evident, nu trebuie colorată. Fără această măsură, datorită faptului că instalațiile de colorare au o capacitate de producție lunară limitată, aprecim că restanțele la producția fizică de polietilenă colorată destinată exportului ce trebuia fabricată pe primele luni nu ar putea fi recuperate decât cu greu și cu mari cheltuieli suplimentare, cu toate eforturile care s-ar depune în plus în următoarele luni.

**Gheorghe CORNEL**

# Calcularea și disciplina costurilor în sprijinul reducerii cheltuielilor de producție

**I**N CONCORDANȚĂ cu cerințele actualei etape de dezvoltare a economiei naționale, au avut loc mutații de ordin calitativ vizând, printre altele, și perfecționarea conducerii și planificării economico-financiare, întărirea autogestiunii economice, creșterea rolului fiecărui colectiv de muncă în gospodărirea cu maximă eficiență a părții din avuția națională încredințată spre administrare. În acest context, **conducerea prin costuri** constituie un postulat al exigențelor științei conducerii și este indispensabilă în actuala etapă în orice unitate economică. Realizarea reducerii planificate a cheltuielilor la 1 000 lei producție marfă constituie unul din obiectivele principale ale întreprinderii sub imperativul obținerii, pentru fiecare leu cheltuit, a unui volum cât mai mare de producție marfă și a unor beneficii sporite, singura sursă de creștere a avuției naționale.

## Quantificarea realistă a rezervelor de diminuare a cheltuielilor materiale

**INSTRUMENTUL** principal cu ajutorul căruia se realizează acest obiectiv îl constituie **programul de măsuri privind reducerea costurilor**, acesta fiind, practic, elementul de bază utilizat pentru dirijarea proceselor tehnico-economice în scopul minimizării cheltuielilor de producție. Abordând căile specifice de reducere a costurilor, programele speciale de măsuri vizează, prin natura lor, atragerea în circuitul economic, pe baze realiste și fundamentate științifice, a rezervelor interne din întreprinderi, secții și ateliere. Prin intermediul programului se informează permanent decidentul asupra stării sistemului condus, astfel încît, pe baza „buclei de reglaj” să poată lua toate măsurile menite să asigure realizarea la termen a obiectivului propus și încadrarea în sarcina de costuri.

În acest context, pe lângă mutația structurală calitativă ce se cere realizată în mentalitatea factorilor de decizie în întreprinderi și centrale, este necesar să se acorde o **atenție mai mare disciplinei metodologice a costurilor și cheltuielilor materiale**. Normele existente, completate recent cu elementele noii metodologii de determinare a costurilor, hotărîta la Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1982, îndeosebi în domeniul identificării corespunzătoare a elementelor primare de cheltuieli, a conținutului „materialelor pentru întreținerea și funcționarea utilajelor”, „amortizarea fondurilor fixe” asigură o evidență clară în planificarea cheltuielilor la nivelul fiecărei întreprinderi. Cu toate acestea, se mai constată în practică că disciplina metodologică a costurilor nu este în toate cazurile respectată, calculațiile de costuri pe produse n-au devenit pretutindeni instrumente de conducere, soluțiile tehnice și tehnologice nu fundamentează încă o parte a volumului de economii, ritmul de introducere a metodelor evaluate de calcul și evidență a cheltuielilor (standard-costing, cost-oră-mașină, normativă etc.) este încă lent, iar programele de măsuri privind reducerea costurilor și cheltuielilor materiale se mai elaborează și urmăresc formal.

Ținînd seama de complexitatea factorilor strict endogeni ce participă la reducerea costurilor și cheltuielilor materiale, ca și a celor exogeni, dar care joacă un rol important în determinarea acestui indicator calitativ-sintetic al planului național unic, încă din deceniul șapte s-a simțit nevoia unor soluții detaliate, care să fundamenteze în mod concret, pe ansamblul întreprinderii, dar și pe secții și ateliere, volumul de economii ce trebuie realizat, în conformitate cu sarcinile stabilite prin planul național unic.

## Cum este respectată disciplina metodologică a costurilor

ÎN CURSUL trim. I al acestui an s-au efectuat analize la un număr de 79 centrale și 150 întreprinderi din industrie în

legătură cu modul de elaborare a soluțiilor de acoperire a sarcinilor de reducere a costurilor pe 1984, desprinzîndu-se aspecte semnificative cu privire la modul cum este respectată disciplina metodologică a costurilor de producție. La **Întreprinderea „Electromotor” din Timișoara**, de exemplu, planul de măsuri pentru reducerea costurilor de producție a fost abordat cu multă responsabilitate, volumul de economii ce decurgea din sarcinile planului fiind defalcăat pe secții și ateliere, precum și pe compartimentele ce pot să influențeze procesele de economisire a muncii sociale (serviciile aprovizionare tehnico-materială, mecanic șef pentru sectorul de reparații, compartimentele tehnice etc.).

În același timp, soluțiile preconizate au la bază o analiză critică a nivelului costurilor și cheltuielilor materiale realizat în 1983, fiind axate de regulă pe domeniile hotărîtoare în determinarea nivelului cheltuielilor, respectiv consumurile de materii prime și materiale, organizarea producției și a muncii, diminuarea cheltuielilor indirecte (cheltuielile cu întreținerea și funcționarea utilajelor, cheltuielile comune ale secțiilor de fabricație și cheltuielile generale ale întreprinderii) etc. La această întreprindere sînt stabilite în programul de măsuri sarcini valorice concrete cu privire la volumul pieselor de schimb recondiționate ce urmează să fie utilizate pentru reparații în sectorul mecanicului șef sau de refolosire a unor materiale pentru compartimentul aprovizionării tehnico-materiale și de producție.

Asemenea aspecte pozitive în ce privește modul de abordare și de urmărire a programelor de reducere a costurilor de producție s-au constatat și la **Centrala gaz metan Medias, Centrala industrială de producere a energiei electrice și termice București, Centrala industrială de îngrășăminte chimice Craiova, Centrala industrială a sării București și altele**.

Analizele întreprinse au reliefat, totodată, **unele deficiențe sau neîmpliniri în ce privește modul cum sînt folosite tehnicile de cuantificare a efectului economic al măsurilor înscrise în programe**. În mod neadevătat sînt abordate, în special, programele de reducere a costurilor la nivelul centralelor, unde factorii de decizie nu au la îndemînă aceste instrumente cel puțin sub forma măsurilor esențiale și hotărîtoare sub aspectul influențării volumului de economii cuantificate. Astfel, dacă la **Centrala de utilaj petrolier Ploiești** atît directorul tehnic, directorul economic cît și contabilul șef dispun de grafice de urmărire a principalelor măsuri selectate din programele întreprinderilor, intervenind operativ pentru materializarea soluțiilor preconizate, nu același lucru se constată la: **Centrala industriei siderurgice Galați**, care în luna februarie a.c. nu avea întocmit calculul efectului economic al reducerii normelor de consum și al coeficientului de scoatere a metalului; **Centrala industriei zahărului București**, care nu avea evaluat efectul economic din programul de creștere a indicelui de utilizare a capacităților și atingere a indicatorilor tehnico-economici la obiectivele noi; **Centrala de medicamente, cosmetice, coloranți și lacuri București**, unde din 24 de întreprinderi 5 nu aveau întocmite, la data analizei, programele de reducere a costurilor, cu toate că această obligație le revenea încă de la finele lunii decembrie a anului precedent etc. Menționăm, de asemenea, că la unitățile amintite elaborarea măsurilor înscrise în programele de costuri nu era organizată corespunzător, aparatul tehnic participînd insuficient la elaborarea acestora; nu erau atrași cei mai buni specialiști din secții și ateliere la preconizarea soluțiilor, activitatea de elaborare fiind de regulă lăsată în răspunderea contabilului șef și a serviciilor din subordinea sa.

O altă concluzie desprinsă din cadrul analizei a fost aceea că **nu în toate cazurile este realizată în mod corespunzător conexiunea dintre programele de reducere a costurilor și celelalte programe**: de creștere a productivității muncii, de reducere a normelor de consum, de ridicare a calității și accentuarea valorificării superioare a materiilor prime și materialelor, de rentabilizare a unor produse, de atingere a parametrilor tehnico-economici la capacitățile noi etc. Se întîlnesc încă

în practică unele situații când întreprinderile acuză neîncadrări în cheltuielile de muncă vie, în timp ce programele de creștere a productivității muncii arată că pot fi obținute economii suplimentare. Întocmind calculații globale, neluând în considerare unii factori esențiali de reducere a costurilor, cum ar fi influența din volumul și structura producției, elaborând uneori programe cu caracter formal, unele întreprinderi și centrale acuză neîncadrări în prevederile de plan și așteaptă să li se „ușureze” sarcinile. Se întâlnesc și cazuri când nu sînt efectuate în prealabil lucrări de fundamentare de bază cum sînt: efectul economic al influenței volumului și structurii producției; efectul economic al reducerii normelor de consum, al optimizării aprovizionării și transporturilor etc.

## Valorificarea factorilor de economisire a muncii sociale

AVIND în vedere faptul că efectul economic al căilor de reducere a costurilor este deseori complex, că unii factori de determinare au influențe multiple și derivate, iar disjunția acestor influențe ridică unele dificultăți practice, considerăm că atît cadrul metodologic, cît și modul de organizare sau de abordare a programelor de costuri pot fi în continuare perfecționate. Un accent mai mare ar trebui să fie pus, în acest context, pe factorii de economisire a muncii sociale, la care exigențele în prezent și în perspectivă cresc. Avem în vedere în mod deosebit valorificarea superioară a materiilor prime și a materialelor, refolosirea și reciclarea lor, recondiționarea pieselor de schimb precum și reciclarea ambalajelor. De asemenea, introducerea tehnologiilor noi, ca și îmbunătățirea celor existente, reprojectarea produselor constituie factori cu influență complexă, care pot acționa atît în direcția reducerii consumurilor, valorificării superioare a materiilor prime și materialelor, cît și în domeniul creșterii productivității muncii.

Abordarea sistemică a programelor în viziunea „articolelor de calculație” poate fi luată în considerare la o trecere sîră elementele de cheltuieli, fapt ce ar permite o identificare mai corectă a efectului economic al diferitelor măsuri înscrise în programe. În acest sens ar fi ilustrativ să ne oprim asupra a doi factori de influență complexă în domeniul reducerii costurilor și anume creșterea gradului de valorificare a materiilor prime și materialelor și ridicarea valorii indicilor de utilizare a capacităților de producție din întreprinderi.

În primul caz, ridicarea nivelului tehnic, calitativ și competitiv al producției nu poate avea loc fără o utilizare eficientă a resurselor naturale și de muncă de care dispune fiecare unitate. În condițiile în care în întreaga lume se amplifică politica protecționistă privind bogățiile naturale, adîncirea gradului de transformare și prelucrare a materiilor prime în produse cu o mare valoare de întrebuințare este singura cale certă de a asigura eficiența economică scontată. În acest context, de o deosebită importanță sînt acțiunile privind integrarea rapidă a noilor cuceriri ale științei în producție, lărgirea bazei de materii prime, îmbunătățirea structurilor sortimentale, executarea ireproșabilă a produselor, ridicarea sistematică a gradului de prelucrare, concentrarea și specializarea producției, înlămurarea controlului calității produselor etc.

Indicațiile și orientările formulate în repetate rînduri de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, își găsesc concretizarea atît în rezultatele bune obținute în această direcție, cît și în programele de dezvoltare, care se sprijină, în principal, pe asigurarea unei independențe față de terțe piețe de materii prime, prin reducerea consumurilor și valorificarea resurselor materiale ale economiei. Astfel, pe ansamblul economiei este necesară obținerea în continuare a reducerii cheltuielilor materiale în toate sectoarele de activitate, concretizată prin măsuri care vizează reprojectarea produselor și tehnologiilor actuale, eliminarea din fabricație a produselor de gabarit mare sau energointensive și promovarea celor de mic tonaj, aplicarea metodelor de analiză a valorii, ridicarea calificării forței de muncă. Pe această bază se prevede ca, față de 1980, cheltuielile materiale la 1 000 lei producție marfă să fie mai reduse cu 81 lei în 1985, cu 98,3 lei în 1987 și cu 132,9 lei în 1990. Reducerea consumurilor materiale, concomitent cu creșterea valorii de întrebuințare a produselor, vor face ca valoarea producției industriale ce se va obține pentru fiecare leu cheltuit să crească, în industria republicană, față de anul 1980, cu 29,5% în 1985, cu 41,2% în 1987, cu 64,2% în 1990.

Avînd în vedere că modul de calcul al gradului de valorificare este impus de raportul dintre valoarea producției și valoarea materialelor consumate pentru producție, rezultă că fiecare procent de creștere a acesteia precum și de reducere a cheltuielilor majorează valoarea ei, acțiune care se reflectă și în reducerea nivelului cheltuielilor materiale la 1 000 lei

producție marfă, care în fapt reprezintă inversul raportului de mai sus. Așadar, orice procent de creștere a gradului de valorificare contribuie la reducerea costurilor de producție, atî prin diminuarea consumurilor specifice, cît și prin sporirea valorii producției obținute.

## Utilizarea deplină a capacităților de producție

PRINTRE căile de reducere a costurilor care stau la baza măsurilor cuprinse în programul special de reducere a cheltuielilor materiale se înscrie și **utilizarea cît mai deplină a capacităților de producție**. Reducerea cheltuielilor în acest caz este urmarea faptului că o serie de costuri din cadrul întreprinderilor au un caracter relativ fix, în sensul că acestea nu se majorează, sau unele din ele au o creștere nesemnificativă în raport cu sporirea producției marfă. Cheltuielile care nu își modifică volumul sau prezintă creșteri neînsemnate în cazul folosirii mai depline a capacităților fac parte din categoria cheltuielilor indirecte, respectiv a cheltuielilor generale ale întreprinderii și cheltuielilor comune ale secțiilor de fabricație, dintre care menționăm: cheltuielile cu retribuțiile personalului de conducere al secțiilor și întreprinderii (inclusiv impozitul și contribuțiile la asigurările sociale aferente), reparațiile capitale, cheltuielile administrativ gospodărești, dobinzile bancare, cheltuielile cu protecția muncii și altele. Cunoașterea cît mai exactă a structurii și mărimii acestor categorii de cheltuieli prezintă o importanță maximă pentru stabilirea corectă a influenței pe care o are gradul de utilizare a fondurilor fixe asupra nivelului de cheltuieli.

Din totalul cheltuielilor indirecte care se iau ca bază pentru calculul economiilor, din creșterea producției vor fi eliminate cheltuielile cu energia și combustibilul pentru scopuri tehnologice (la întreprinderile în care nu se constituie articole de calculație directe pentru asemenea cheltuieli), cheltuielile pentru revizii tehnice și reparații curente, uzura, reparația și întreținerea sculelor, dispozitivelor și verificatoarelor cu destinație specială și alte cheltuieli specifice, care au caracter variabil, fiind dependente în mare măsură de nivelul volumului de activitate, respectiv de gradul de utilizare a capacităților. Trebuie precizat, totodată, că stabilirea economiilor din folosirea mai bună a capacităților va trebui precedată de eliminarea efectelor economice ale celorlalte măsuri, privind valorificarea superioară a materiei prime, creșterea productivității muncii etc., care sînt la alte poziții ale programului.

Pentru a imprima programelor de costuri valențele unui instrument de conducere, activitatea de elaborare și de urmărire a acestora ar putea fi organizată astfel:

- **sectoarele din subordinea contabilului șef să efectueze, în prealabil, o analiză critică a structurii cheltuielilor de producție realizate în anul precedent și a principalelor cauze ce au generat depășiri ale normelor și normativelor de consumuri de muncă socială.** Concluziile acestei analize să fie dezbătute în Consiliul de conducere al oamenilor muncii și puse la îndeplinirea unui colectiv de specialiști format din cadre tehnice și economice, din compartimentele funcționale, ca și din secții și ateliere, însărcinați de conducerea întreprinderii cu elaborarea programului de măsuri privind reducerea costurilor;

- **elaborarea, de către factorii de decizie din întreprinderi, a unor lucrări de fundamentare:** influența volumului și structurii producției asupra nivelului cheltuielilor; efectul economic al reducerii normelor de consum și al obiectivelor înscrise în planul tehnic; efectul economic al programului de creștere a productivității muncii, al creșterii calității produselor și a celorlalte programe elaborate și urmărite în cadrul întreprinderii;

- **dezbateră în secții și ateliere a soluțiilor și măsurilor preconizate în vederea îmbunătățirii acestora;** întocmirea propriu-zisă a programului de măsuri evaluat corespunzător pe factori de influență, sistematizat pe termene și responsabilități, defalcat pe secții și ateliere;

- **organizarea materializării soluțiilor și măsurilor preconizate prin grafice de urmărire adecvate și analize trimestriale în consiliul de conducere al oamenilor muncii;** actualizarea sistematică, pe parcursul execuției planului, a măsurilor înscrise în programe, în funcție de aspectele noi ce apar, privind mobilizarea cît mai completă a rezervelor interne din întreprinderi și centrale.

O importanță deosebită în aceste activități o are îmbinarea, în mai mare măsură, a acțiunilor curente cu cele de perspectivă, deoarece se constată că în programele de costuri această conexiune nu este realizată. Ar fi util, de asemenea, ca în aceste programe să se includă un subcapitol intitulat „etape de realizare a unor măsuri de perspectivă de reducere a costurilor și cheltuielilor materiale”.

**Gh. SICĂ**

Comitetul de Stat al Planificării

O resursă principală în agricultură: fondul funciar — cum îl folosim?

## Organizarea teritoriului — baza gospodăririi raționale și de sporire a eficienței producției agricole

ÎN AMPLUL proces de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate — de industrializare, modernizare a agriculturii și urbanizare — organizarea teritoriului a devenit o necesitate obiectivă pentru coordonarea multiplelor interese ce se interferează pe același teritoriu și a folosirii raționale a resurselor funciare.

Este urmare firească a stadiului de evoluție atins de organizarea teritoriului, care își definește funcția sa prin totalitatea intervențiilor cu caracter permanent ce urmăresc restructurarea, modelarea și echiparea optimă a teritoriului, adecvat valențelor sale natural-economice, particularităților sociale și specificului zonal — afirmându-se tot mai pregnant ca o acțiune de sinteză integrată dezvoltării complexe a economiei în profil teritorial. Constituind unicul mod de coordonare a elementelor spațiale cu dezvoltarea preconizată, organizarea teritoriului se afirmă ca o soluție globală de optimizare a folosirii spațiului, în funcție de cerințele prezente și viitoare ale societății.

În etapa actuală, evoluția conceptului de organizare a teritoriului constituie baza abordării problemelor de la general la particular, de la sistematizarea teritoriului (național, județean, comună), a diverse zone funcționale și natural — economice) — integrate planificării în diverse eșaloane teritoriale și programe naționale —, la sistematizarea bazinelor hidrografice, a amenajamentelor silvice, la organizarea teritoriului interunități (comasări de teren și rectificări de hotare) și în cadrul unităților agricole în corelare cu lucrările de gospodărire a apelor și îmbunătățiri funciare, la studiile de fundamentare a notelor de comandă, a proiectelor de execuție și a detaliilor de execuție pentru realizarea diferitelor echipări sau amenajări ale teritoriului.

Problemele capătă o nouă amploare ca urmare a prevederilor amplului Program național pentru asigurarea unor producții agricole sigure și stabile prin creșterea potențialului productiv al pământului, pentru mai buna folosire în mod unitar a terenurilor agricole, a întregii suprafețe a țării, realizarea irigațiilor pentru circa 55—60% din suprafața arabilă, a lucrărilor de desecări și combaterea eroziunii solului, din iulie 1983. Aceasta este urmarea directă a funcției caracteristice agriculturii — strinsa îmbinare între pământ, procesele naturale biologice, amenajările, dotările, echipările și procesele de muncă care își găsesc valorificarea optimă în contextul organizării și amenajării raționale a teritoriului. Numai atunci când toate aceste amenajări, construcții, echipări sunt strins legate de pământ se asigură o valorificare superioară a resurselor naturale și umane și raționala sa valorificare și organizare — fără a se neglija că acestea rămân acțiuni cu caracter continuu subordonate cerințelor dezvoltării social-economice a țării.

Succesul acțiunii este asigurat printr-o colaborare permanentă între organizarea teritoriului — cadastru — măsurători, care permite integrarea tuturor dezvoltărilor teritoriului în organizarea de ansamblu, prin realizarea a citorva acțiuni redede mai jos.

● **Amplasarea și dimensionarea folosințelor**, prin determinarea suprafețelor care vor fi folosite ca teren arabil, plantații de vii, plantații de pomi, pășuni și fânețe, păduri etc.

Pentru fiecare categorie de folosință se delimitează acele părți din teritoriu al căror sol, relief, microclimat și regim al apei, caracteristici biologice ale plantelor de cultură și condiții de exploatare corespund cerințelor fiecărei folosințe. Subordonat cerințelor economice, pe baza studiilor de sol se determină preabilitatea diferitelor terenuri pentru o categorie de folosință sau alta și favorabilitatea solurilor pentru diferite culturi, ca bază a restructurării folosințelor și a delimitării masivelor de asolamente, luând în considerare lichidarea dispersării categoriilor de folosință neeconomice situate în parcele mici, izolate, intercalate, lichidarea amplasării neraționale a unor categorii de folosință față de ansamblul elementelor teritoriale (relief, sol, centre populate, centre de producție, căi de comunicație

etc.), creșterea suprafeței categoriilor superioare de folosință și în special a celei arabile, crearea unor masive compacte pentru fiecare categorie de folosință de dimensiuni economice pentru exploatare și administrare, punerea în valoare a terenurilor neproductive și valorificarea superioară a terenurilor slab productive, corelarea permanentă a condițiilor ecologice (și mai ales edafic) cu condițiile social-economice. Deși sînt posibilități pentru creșterea suprafeței agricole cu 500 000 ha (prin lucrări complexe de punere în valoare a resurselor funciare), esența rămîne folosirea judicioasă a resurselor existente prin promovarea unor sisteme raționale de agricultură și a tuturor lucrărilor de amenajare numai în contextul și pe baza organizării teritoriului.

În același timp, este o necesitate ca sarcinile de plan defalcate pe județe, consilii unice agroindustriale și unități agricole, armonizînd resursele potențiale (și în primul rînd calitatea solului și lucrările de îmbunătățiri funciare) cu zonarea producției agricole să creeze un profil stabil fiecărei unități — de perspectivă și pe fiecare cîncinal — ca bază pentru stabilirea unor folosințe raționale și a unei organizări a teritoriului pe fiecare fermă și unitate (cel puțin pe durata unui cîncinal).

● **Comasarea terenurilor și rectificarea hotarelor neraționale** asigură înlăturarea dispersării, întrepînderii, amplasării neraționale față de limitele obligate naturale (păduri, fire de vale, cursuri de apă etc.) sau construite (căi de comunicație, canale, diguri etc.), asigurînd îmbunătățirea delimitării hotarelor unităților administrative, agricole și silvice.

În aceste condiții, organizarea teritoriului elaborată în concordanță cu profilul fiecărei unități, dimensiunile ramurilor de producție, dezvoltarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare și sarcinile de creștere a suprafeței agricole și arabile, structura organizatorică a fiecărei unități și categorii de folosință creează condițiile pentru înlăturarea fragmentării neraționale a terenurilor, reamplasarea rețelei de drumuri și pentru exploatarea eficientă a terenurilor și a dotării tehnice (sisteme de mașini și tractoare, sisteme de irigații etc.).

Aceasta creează, în același timp, baza simplificării acțiunilor de cadastru și măsurători, dar obligă la realizarea lor la 4—5 ani, în așa fel ca planurile și hărțile să reprezinte realitatea din teritoriu necesar tuturor ramurilor economiei.

### Rolul cadastrului în cunoașterea resurselor funciare

CADASTRUL funciar, ca ansamblu de acțiuni tehnice, economice și juridice, realizează inventarierea și evidența permanentă și sistematică a fondului funciar din punct de vedere cantitativ și calitativ pe teritorii administrative și posesorii, concretizate în planuri și registre cadastrale pentru întregul fond funciar al țării. Furnizînd datele reale privind suprafața, categoria de folosință, calitatea și posesorul tuturor terenurilor, creează baza pentru folosirea mai rațională a fondului funciar, prin organizarea teritoriului, a lucrărilor de îmbunătățiri funciare, alegerea amplasamentului diferitelor obiective industriale și social-culturale.

Multitudinea schimbărilor care se produc în categoriile de folosință (destinația, mărimea parcelelor, posesorii, amplasarea și definitivarea unor obiective — construcții, canale, diguri, drumuri etc. — a necesitat ținerea la zi a fondului funciar.

Întreținerea lucrărilor de cadastru funciar pe întreaga suprafață a țării necesită un volum mare de muncă al unităților județene de specialitate, pentru a li se asigura permanenta, operativitatea și obiectivitatea specifică activității cadastrale; de asemenea este necesară introducerea acestor lucrări și în zona necooperativizată.

Pentru cunoașterea situației calitative a terenurilor, lucrările de cadastru începute în 1980 se vor continua pentru finalizare într-o primă etapă în următorii ani.



## Planurile topografice

ACTIVITATEA geotopografică a căpătat un rol important în activitatea economică, ca urmare a necesităților de asigurare cu planuri și hărți a obiectivelor prevăzute în dezvoltarea economiei naționale. Pe măsura creșterii necesităților tuturor sectoarelor economiei naționale, volumul și complexitatea lucrărilor s-au mărit continuu, s-au diversificat tehnicile de obținere a hărților (prin metode fotogrammetrice).

Ca rezultat al acestei activități s-a realizat planul topografic de bază al țării, asigurând baza proiectării și execuției obiectivelor de investiții, sistematizare, organizarea teritoriului și cadastru. De fapt, planurile topografice și cele cadastrale își pierd valabilitatea după o perioadă de 5—10 ani și sint necesare noi planuri, care să reflecte situația reală a teritoriului. Acest lucru este posibil de realizat ca urmare a generalizării fotogrammetriei în măsurătorile terestre și a dotării corespunzătoare cu aparatură a institutului de profil. Dar fără personalul corespunzător descifrării și reactualizării evoluției cadastrale de către oficiile județene de cadastru și organizarea teritoriului, acest lucru a devenit tot mai dificil (ca și celelalte acțiuni) de realizat.

În lipsa unor planuri la zi și considerind că diversele acțiuni sau activități trebuie să-și păstreze specificul lor, s-a dezvoltat activitatea pentru realizarea de planuri cu conținut redus la cerințele specifice, ceea ce contribuie la suprapuneri de lucrări și, implicit, la irosirea de importante fonduri bănești, ca de exemplu:

- ridicările topografice pentru lucrările de îmbunătățiri funciare nu pot fi folosite și pentru cadastru general;

- ridicările topografice în localități se realizează de către oficiile județene de cadastru și organizarea teritoriului și de institutele de proiectare județene, fără asigurarea cerințelor tuturor sectoarelor;

- lucrările de nivelment se execută în paralel de unitățile Consiliului Național al Apelor, de unitățile de îmbunătățiri funciare, Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor, Ministerul Energiei Electrice etc.

În același timp, sint unități care nu-și pot realiza volumul de lucrări, iar altele nu au lucrări corespunzătoare capacității. Astfel, de exemplu, institutele de proiectări județene sint supra dimensionate ca personal geotopografic, neavind lucrări la nivelul capacității (este cazul județelor Prahova, Cluj, Mureș, Timiș, Bacău, Olt, Argeș, Bihor etc.), care execută lucrări pentru terți, multe în alte județe. Asemănător, Institutul de cercetări și amenajări silvice execută ridicări în plan pentru orașe, contractate cu consiliile populare județene.

## Măsurile ce se impun

AGRICULTURA și silvicultura ca principali deținători și gospodari ai spațiului rural (peste 90% din teritoriul țării) au rămas și rămân interesate în realizarea ordonării, amenajării și echipării teritoriului într-o concepție de ansamblu, pe principiul utilizării cu maximum de eficacitate tehnică, economică și socială a fiecărei resurse funciare (pornind de la armonizarea intereselor imediate, cu cele de perspectivă), în care scop baza topografică și cadastrul funciar realizate pentru întreg teritoriul țării asigură satisfacerea atât a cerințelor agriculturii și silviculturii cât și a tuturor ramurilor economiei naționale.

De fapt, numai înțelegerea funcției spațiului rural de **ordonare globală a teritoriului** și executării a noi amenajări numai pe baza planurilor de sistematizare complexă creează cadrul pentru ca suprafețele agricole și silvice să nu fie modificate decât în limita strictă, iar terenurile foarte productive să aibă asigurată o protecție deosebită. În această concepție se pot asigura cele trei funcții esențiale (de: **nutriție** — ca sursă principală de alimentare a populației; **socială** — ca sursă de venituri de bază sau complementare pentru o parte a populației; **biologică și culturală** — prin întreținerea și protejarea naturii în contextul cerințelor civilizației actuale), respectiv: ca mijloc de muncă, cadrul pentru dezvoltarea așezărilor, platformelor industriale, dotărilor și echipărilor tehnice și mijloace de odihnă și turism.

În acest concept se asigură cunoașterea, valorificarea, organizarea și amenajarea teritoriului integrat dezvoltării de ansamblu și, în același timp, controlul urbanizării și industrializării, în sensul de a nu perturba echilibrul dinamic al acestui teritoriu, prin asigurarea:

- relațiilor optime ale teritoriului rural cu organizarea generală a teritoriului și dezvoltarea sistemului general de localități;

- integrarea dezvoltării și amplasării rețelei de echipare tehnică (căi de comunicație, lucrări de irigații, desecări etc.) în condiții optime de valorificare a resurselor funciare;

- o concepție globală de valorificare a terenurilor și a apei armonizind exigentele concurente ale agriculturii și silviculturii, asigurind utilizarea optimă a terenurilor, apei, investițiilor și forței de muncă, pe baza unor formule certe, fiind din ce în ce mai greu de revenit asupra deciziilor deja adoptate;

- repartiția, specializarea și concentrarea producției agricole pe baza lucrărilor de zonare;

- stabilirea, combaterea, bonitarea, prevenirea poluării și degradării mediului inconjurător;

- cunoașterea sistematică a tuturor terenurilor destinate diferitelor sectoare ale economiei naționale și a modului de folosire a acestora, asigurind evidența și controlul folosirii.

**Aceasta pentru că numai într-o corelare permanentă și complementare reciprocă a activităților de organizarea teritoriului, de cadastru și măsurători se obține maximum de eficiență.**

Se urmărește, deci: o rațională ordonare și echipare a teritoriului (cu sisteme de irigații și desecări, lucrări de combaterea eroziunii solului, căi de comunicație etc.), îmbunătățirea amplasării și formeii diferitelor folosițe de teren, a mărimii, formeii și amplasării diferitelor parcele, asigurind condițiile pentru exploatarea rațională a terenului și a sistemii de mașini; realizarea și ținerea la zi a bazei topografice cu un conținut care să reflecte realitatea din teritoriu (organizat, amenajat, echipat, dotat), cu un conținut care să satisfacă toate cerințele economiei;

- înfăptuirea și ținerea la zi a planului cadastral și a evidenței cadastrale, pentru întreg teritoriul, ca produs derivat din planul topografic de bază.

În acest scop, este necesar ca oficiile de cadastru și organizarea teritoriului să fie scoase de sub tutela direcțiilor agricole județene, unde au fost practic desființate prin înglobarea personalului redus în aparatul administrativ al acestora. În mod curent, specialiștii rămași au fost folosiți la diverse acțiuni de sezon, fără grija de a asigura condițiile minime pentru desfășurarea activității pentru care au fost create oficiile respective. Aceasta va fi de folos în primul rind agriculturii, prin participarea la gospodărirea fondului funciar, la actualizarea și urmărirea organizării teritoriului și în același timp asigurarea reactualizării lucrărilor de cadastru funciar (în prezent lucrările executate nefiind actualizate de 7—10); în localități s-au realizat lucrări de cadastru numai pe 25% din suprafață, dar în zona neocooperativizată pe numai 10%, ceea ce determină ca înșeși datele de bază privind fondul funciar, care se transmite biannual la minister, nu reflectă, în toate cazurile, modificările ce au intervenit în teren. De aceea, este necesar ca oficiile județene de fond funciar (avind ca nucleu actualele oficii județene de cadastru și organizarea teritoriului) și serviciile de evidență cadastrală din cadrul inspectoratelor silvice să fie subordonate pe plan local consiliilor populare județene avind în medie 50—60 specialiști (ingineri și tehnicieni agronomi, silvicultori, topografi) care să poată realiza politica fondului funciar. De asemenea, Institutul de geodezie, fotogrammetrie, cartografie și organizarea teritoriului ar trebui să devină **Institutul național de fond funciar, avind în subordinea sa oficiile județene de fond funciar.**

În condițiile în care s-ar considera oportun ca acest institut să fie în subordinea Consiliului Național pentru Gospodărirea Unitară a Fondului Funciar (respectiv a Consiliului de Stat), este necesar ca el să cuprindă și Institutul de studii și proiectări silvice, ceea ce ar crea organismul pentru cunoașterea și gospodărirea unitară a teritoriului pentru înfăptuirea politicii partidului și statului cu privire la apărarea, folosirea, conservarea și ameliorarea fondului funciar (conform prevederilor Decretului 397 din 1 noiembrie 1982). În acest mod activitatea de organizare a teritoriului, cadastru și măsurători va fi la nivelul cerințelor societății, asigurind coordonarea și execuția unitară a lucrărilor de gospodărire a resurselor funciare. Astfel, se creează cadrul organizatoric ca și pentru fondul funciar să existe un proiectant general — așa cum există pentru platformele industriale —, ca orice amplasament sau dezvoltare în afara localităților să fie realizată fără a prejudicia exploatarea rațională a fondului funciar, pentru principala sa misiune — producția agricolă și silvică.

În același timp, este o necesitate obiectivă să fie realizat un **cod funciar** ca bază a gospodării unitare a principalei noastre resurse naționale — pământul.

Ion BOLD

## AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI: RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE

### *Bugetul de venituri și cheltuieli la nivelul subunităților*

— un instrument de bază al conducerii activității economice și financiare —

**I**n procesul întăririi autoconducerii muncitorești și autogestiuunii economico-financiare a unităților economice, un loc aparte îl ocupă sporirea răspunderii și a implicării fiecărui colectiv de oameni ai muncii de la toate nivelurile organizatorice ale întreprinderilor în fundamentarea, elaborarea și realizarea planurilor proprii de dezvoltare, de desfășurare a unei activități eficiente. În acest cadru, un rol important revine stabilirii unor indicatori economici și financiari la nivelul fabricilor, secțiilor, șantierele, fermelor, brigăzilor și altor subunități similare, defalcăți din planul economic și bugetul de venituri și cheltuieli al unității economice.

Desigur, după cum se știe, defalcarea indicatorilor economici și financiari pe subunități a constituit și până acum o sarcină a unităților economice. Dar, faptul că în practică s-a constatat utilizarea unei diversități de metode în funcție de specificul activității subunităților, gradul de încadrare cu personal, organizarea și dotarea tehnică, a determinat necesitatea folosirii unui instrument de lucru unitar, operativ și eficient. Ca urmare, pentru transpunerea în practică a prevederilor Hotărârii Plenarei C.C. al P.C.R. din 29-30 iunie 1983, începând cu data de 1 ianuarie 1984 în toate unitățile trebuiau întocmite bugete de venituri și cheltuieli pe fabrici, secții, șantiere, ferme, brigăzi și alte subunități similare. Ele reprezintă în fapt instrumentul unitar de defalcare și urmărire a indicatorilor economici și financiari la nivelul subunităților, permițând adaptarea la specificul acestora, precum și transpunerea în viață a sarcinii de extindere a acordului global.

Intr-adevăr, prin conținutul lor, bugetele de venituri și cheltuieli pun la îndemâna organelor de conducere colectivă, pe toate nivelurile organizatorice, un sistem de indicatori și pîrghii economico-financiare de acțiune operativă pentru eliminarea cauzelor care determină perturbatii în realizarea nivelului planificat al indicatorilor. În acest fel, factorii de decizie pot măsura, compara și echilibra mai bine eforturile productive și efectele activității economice a subunităților, pot să direcționeze și să orienteze mai bine tendințele situației economico-financiare. Se creează astfel posibilitatea de a conduce, a organiza, a controla, a prevedea, a stimula cu operativitate și eficiență sporite angrenarea fiecărei subdiviziuni organizatorice a întreprinderii — prin mijloace economice — în sporirea producției materiale, creșterea mai accentuată a productivității muncii, reducerea cheltuielilor totale de fabricație și îndeosebi a celor materiale, sporirea producției destinate exportului, creșterea beneficiilor, a rentabilității întregii activități. Iată, deci, că bugetele de venituri și cheltuieli la nivelul subunităților întreprinderii sînt concepute și trebuie utilizate ca instrumente de bază ale conducerii activității economice și financiare, ale analizei și controlului, ale întăririi disciplinei în utilizarea resurselor materiale și bănești, iar prevederile lor se cer exemplar realizate la nivelul fiecărei fabrici, secții, șantier, fermă etc., ca și la nivelul fiecărei unități.

În acest cadru, analiza noastră își propune să evidențieze cum s-a acționat pe parcursul primelor luni din 1984 pentru realizarea prevederilor bugetelor de venituri și cheltuieli la nivelul subunităților întreprinderii, cum este și cum poate fi mai bine utilizat acest instrument pentru îndeplinirea indicatorilor economico-financiar.

**ÎNTEPRINDEREA DE prelucrare a maselor plastice București** este un producător important de produse prelucrate din policlorură de vinil (granule, tuburi și țevi, folii și profile), din polietilenă (pungi, saci, sacose, folii), de produse injectate din polietilenă, polipropilenă, din polistiren și din alte mase plastice. La începutul acestui an, au fost întocmite bugete de venituri și cheltuieli pe principalele subunități: pentru atelierul malaxare — granulare — extrudare, pentru atelierul de injecție ușoară și cel de injecție grea, precum și pentru atelierul de confecții din polietilenă.

Analiza realizării nivelurilor planificate ale principalilor indicatori din bugetele de venituri și cheltuieli ale atelierelor pe primele patru luni ale acestui an pune în evidență următoarele aspecte:

● Luînd în considerare la capitolul „venituri” aportul adus de fiecare ate-

lier la realizarea indicatorilor producției fizică, producția marfă și productivitatea muncii care le-au fost planificate, reiese că contribuția lor a fost diferită în perioada analizată. Astfel, producția fizică și marfă prevăzută la nivel de subunitate a fost integral realizată și depășită la atelierele 1, 2 și 4 și îndeplinită în proporție de numai 94,20% (fizic) și, respectiv de 92,0% (la marfă) la atelierul 3; productivitatea muncii planificată a fost realizată și depășită în ateliere cu excepția atelierului 2, în cadrul căruia numărul mediu scriptic planificat de lucrători a fost depășit.

● La capitolul „cheltuieli” trebuie arătat că realizarea normelor de consum de materie primă s-a situat sub nivelul planificat la toate cele patru ateliere. Și totuși, cheltuielile materiale și cele totale realizate la 1000 lei producție marfă s-au situat sub prevederi numai la atelierele 2 și 3 și au

fost înregistrate depășiri față de nivelul planificat la atelierele 1 și 4 ca urmare a unor consumuri suplimentare la materiale auxiliare și energie, a înregistrării unor modificări în structura sortimentală sau a utilizării unor materii prime mai scumpe. Totodată, este de menționat faptul că cheltuielile cu întreținerea și funcționarea utilajelor, cheltuielile generale ale secțiilor și fondul total de retribuție s-au situat, în toate cele patru ateliere, sub nivelurile planificate.

Rezultatele bune înregistrate de diverse ateliere la constituirea veniturilor întreprinderii au avut la bază în primul rînd aplicarea măsurilor din programul special adoptat în întreprindere pentru creșterea mai accelerată în acest an a productivității muncii. Sarcina planificată de sporire a productivității muncii pe acest an a fost integral acoperită prin acțiunile și măsurile adoptate, din care pînă acum au și fost transpuse în practică mai mult de jumătate. Principalele sporuri de productivitate au fost înregistrate prin:

- modernizarea tehnicii din dotare, materializată în introducerea pe flux a unor mașini automate, trecerea la funcționarea în ciclu automat a unor tipuri de utilaje de injecție precum și a pupitrelor de dozare din instalațiile de transport pneumatic;
- modernizarea tehnologiilor existente care să permită folosirea la întreaga capacitate a instalației de compounduri, realizarea unor sisteme de transport pneumatic a sacilor de la silozurile de granule direct în vagoane și mașini, aplicarea unor recepturi cu un sistem de plastifiant și lubrifiant care să conducă la creșterea randamentului granuloarelor, sporirea capacității mașinilor de injecție prin executarea de noi șnecuri și cilindri, creșterea capacității de extrudare a unor utilaje prin utilizarea motoarelor la capacitate maximă ș.a.

Pentru diminuarea cheltuielilor, în lumina sarcinilor însemnate prevăzute pentru anul 1984, în unitate a fost întocmit și se aplică un program de măsuri detaliat la nivelul atelierelor pentru asigurarea reducerii nivelului costurilor de producție și în special a cheltuielilor materiale, a căruia eficiență inițială anuală materializată în economii de circa 18 000 mii lei a fost ulterior suplimentată cu prevederi care să asigure o reducere suplimentară a costurilor de încă 7 000 mii lei. În primele patru luni ale anului a fost prevăzută realizarea unui număr de 17 măsuri cu o eficiență economică de 7 575 mii lei, din care s-au realizat efectiv un număr de 14 măsuri tehnico-organizatorice cu o eficiență economică de 5 777 mii lei. Pe această bază a fost avută în vedere:

■ reducerea consumurilor specifice de materii prime, materiale și energie: atelierul malaxare-granulare a obținut economii de materiale de peste

● Intensificarea efortului propriu al întreprinderii pentru realizarea integrală a producției fizice cu cheltuieli minime ● Intre prevederile de reducere a cheltuielilor de producție și realizări, decalaje care se cer urgent eliminate ● Creșterea operativității în urmărirea și raportarea realizării prevederilor bugetelor de venituri și cheltuieli ● În ședințele de lucru ale organelor de conducere colectivă ale unității, discutarea periodică a realizării bugetelor de venituri și cheltuieli pe subunități și stabilirea măsurilor ce trebuie aplicate

350 mii lei, din care prin utilizarea în procesul de producție a unor sortimente cu un kavert inferior economii de 242 mii lei fără a dauna calității; atelierul injecție ușoară a realizat un volum de economii de 904 mii lei prin reducerea consumurilor de tehnopolimeri din import;

■ creșterea gradului de utilizare a materialelor recuperabile și re folosibile: atelierele 2 și 3 au utilizat în primele 4 luni a.c. 245 mii kg de măcinătură de polietilenă, înregistrând economii de 2 428 mii lei, 2 620 kg de polistiren și material ABS cu o eficiență de 50 mii lei și 200 kg de măcinătură de tehnopolimeri cu o eficiență economică de 9 mii lei. În total, la cele două ateliere, prin introducerea în circuitul productiv a acestor materiale recuperate, a fost realizată o reducere a costurilor de producție de 2 487 mii lei;

■ diminuarea cheltuielilor cu munca vie cu peste 280 mii lei pe seama creșterii productivității muncii, a realizării unui număr mediu scriptic de personal cu 25 de persoane sub cel planificat;

■ reducerea cheltuielilor administrativ-gospodărești, a cheltuielilor neproductive și a celor convențional constante.

Dar, compararea realizărilor înregistrate cu prevederile de plan pe primele patru luni ale anului scoate în evidență faptul că între acestea au existat anumite decalaje, că măsurile și acțiunile din programele de reducere a costurilor pentru această perioadă nu au fost în totalitate transpuse în practică, că s-au înregistrat anumite restanțe la acest capitol important pentru eficiența activității desfășurate, pentru echilibrarea bugetelor de venituri și cheltuieli. Astfel, în ce privește utilizarea înlocuitorilor și a unor materiale re folosibile este de semnalat că, datorită unei operativități mai scăzute și a unei mobilizări mai slabe a capacității creative proprii, nu s-a realizat nici un fel de înlocuire a P.V.C.-ului S/53 cu cretă tratată în receptorile de granule P.V.C. pentru produsele la care se preta această substituție, după cum nu a fost transpusă în practică nici măsura înlocuirii în anumite recepturi a unei anumite cantități de polipropilenă cu talc, deși procedeul este rezolvat satisfăcător în alte întreprinderi similare din țară și străinătate. Ambele măsuri, dacă ar fi fost finalizate, ar fi asigurat o reducere a costurilor de producție la atelierul malaxare-granulare de peste 670 mii lei numai în primele patru luni a.c. De asemenea, față de un volum de 1,5 t deșeuri de tehnopolimeri prevăzute a fi re folosite, au

fost utilizate numai 0,2 t, nerealizându-se astfel un volum potențial de economii de 65 mii lei la atelierul 3. Totodată, sectorul mecano-energetic nu a reușit să realizeze în activitatea desfășurată pe primele patru luni ale anului volumul de economii prevăzut a se realiza prin reducerea cheltuielilor pentru întreținerea utilajelor și pentru efectuarea reparațiilor capitale, și care trebuia să se ridice la peste 860 mii lei.

URMĂRIREA modului de realizare a principalilor indicatori cuprinși în bugetele de venituri și cheltuieli pe ateliere și pe total întreprinderi conturează faptul că **principala problemă în unitatea analizată** o reprezintă depășirea nivelului planificat al costurilor materiale de producție, respectiv al celor totale. Astfel, este adevărat că pe primele patru luni a.c. nivelul realizat al cheltuielilor materiale se situa cu 15,3 lei la 1 000 lei producție marfă sub realizările din anul 1983, dar el depășea cu 13,7 lei sarcina de plan; la fel dacă la costurile totale realizate la 1 000 lei producție marfă pe primele patru luni se înregistra o economie de peste 20 lei față de realizările anului trecut, tot atât de adevărat este că nivelul lor se situa cu 15 lei peste nivelul planului pe perioada analizată din anul în curs. Problema este de maximă însemnătate și ea trebuie privită cu responsabilitate și implicare sporită de organele de conducere colectivă, de întregul colectiv al unității pentru adoptarea și aplicarea în continuare a unor măsuri adecvate pe plan organizatoric și creativ care să completeze programele de măsuri existente până la nivelul sarcinii de plan din acest domeniu, fapt care să permită realizarea în continuare în acest an a unor reduceri substanțiale a costurilor materiale și a celor totale de producție. Desigur, în acest proces care trebuie desfășurat cu maximă operativitate, un sprijin mult sporit va trebui acordat întreprinderii de către centrala industrială de resort pentru accelerarea introducerii în fabricație a unor produse cu consumuri reduse, modernizarea tehnologiilor de fabricație, perfecționarea organizării și conducerii producției etc.

**Esențial rămâne însă faptul că se cere considerabil sporit aportul propriu al unității în vederea reducerii costurilor producției, că întregul ei potențial tehnic și uman disponibil trebuie mai eficient mobili-**

zată prin forțe proprii pentru recuperarea restanțelor și realizarea producției planificate în condiții superioare de eficiență. În acest sens trebuie acționat mai eficace pentru înlăturarea tuturor cauzelor interne care ar putea împiedica transpunerea integrală în practică a măsurilor prevăzute până la sfârșitul anului în programul de reducere a costurilor.

Deosebit de importantă este activizarea rolului pe care îl joacă în prezent în întreprindere **bugetele de venituri și cheltuieli la nivelul atelierelor și prin creșterea operativității înregistrate în procesul urmăririi și raportării realizării lor**, al informării rapide și selective a factorilor de decizie din unitate. Astfel, alături de producția fizică în tone și producția marfă fabricată la preț de producție, care se urmărește zilnic prin intermediul oficiului de calcul al unității, ar prezenta interes ca prin sprijinul aceluiasi compartiment să fie cunoscută la intervale de timp mult mai scurte decât în prezent, **prevențiv și nu postoperativ valoarea cheltuielilor materiale și a celor totale ale diferitelor ateliere**. Ar putea fi utilizate în acest scop metoda abaterilor, metoda normativă, standard cost etc. în locul postcalculului actual. Un element important în sprijinul creșterii eficienței producției trebuie să-l constituie și discutarea periodică în cadrul ședințelor operative de lucru ale organelor de conducere colectivă a întreprinderii, în adunările generale ale oamenilor muncii a modului de realizare a prevederilor bugetului de venituri și cheltuieli al fiecărui atelier, ceea ce permite cu acest prilej găsirea de noi măsuri capabile să contribuie la sporirea substanțială a aportului acestor subunități la realizarea integrală a prevederilor de plan pe întreaga întreprindere.

**Bogdan PĂDURE**

De la 1 iunie a. c.

## Noi categorii de oameni ai muncii beneficiază de majorarea retribuției

**D**UPĂ CUM PREVEDE Decretul privind majorarea retribuțiilor personalului muncitor — elocventă ilustrare a politicii consecvente a partidului și statului nostru de ridicare continuă a nivelului de trai al oamenilor muncii — de la 1 iunie a. c. beneficiază de o importantă majorare a retribuției, conform eșalonării cuprinse în decret, ramura circulației mărfurilor; astfel, un eșalon de 600 000 de oameni ai muncii se alătură celor din alte ramuri ale economiei naționale, beneficiari deja ai majorării retribuțiilor.

Este vorba de circa 240 000 de oameni ai muncii din comerțul interior, circa 55 000 de oameni ai muncii din turism, circa 160 000 de oameni ai muncii din cooperarea de producție, achiziții și desfacere a mărfurilor, circa 60 000 de oameni ai muncii din cadrul bazelor de aprovizionare tehnico-materială, din întreprinderile județene pentru recuperarea și valorificarea materialelor re folosibile, precum și alți oameni ai muncii din alte unități.

Activitățile din ramura circulației mărfurilor enumerate mai sus au forme de retribuire specifice, ele aplicându-se după cum urmează: muncitorii și personalul operativ din activitățile de comerț, turism, din unitățile de desfacere ale cooperării de producție, achiziție și desfacere a mărfurilor, din cele ale bazelor de aprovizionare tehnico-

planului de desfaceri și de prestări de servicii, iar la unitățile prestatoare de servicii și în sectorul de contractări-achiziții din cadrul cooperării de producție, achiziții și desfacere a mărfurilor se aplică forma de retribuire pe bază de cote procentuale.

Pentru ilustrarea efectului majorării retribuțiilor nominale, prezentăm în tabel o serie de exemple din activitățile ce beneficiază de la această dată de efectele Decretului privind majorarea retribuției. Este de remarcat că în toate cazurile prezentate venitul suplimentar anual rezultat din majorare depășește cuantumul ațit al retribuției tarifare, cât și nominale, anterioare majorării, ceea ce, cu alte cuvinte, înseamnă că anual se obțin, ca urmare a majorării, venituri suplimentare însemnate. Un venit suplimentar anual cuprins între (pentru cazurile exemplificate) 2 208 și 3 600 lei face, în mod evident, posibilă procurarea unui volum sporit de mărfuri și servicii, care se va materializa în practică, după cum ne-o indică cifrele, într-o diferență ușor sesizabilă la nivelul consumului individual.

Trebuie menționat că datele din tabel se referă la cazul realizării integrale a sarcinilor de plan, depășirea acestora fiind la rîndul ei o cale de sporire a veniturilor prin aportul adaosului de acord majorat. Astfel, în comerț, un vânzător (tr. a II-a, cl. 11, 11 ani vechime), lucrînd pe bază de remiză, exprimată

2 737 lei la 3 000 lei, adică cu 263 lei mai mult decît în perioada anterioară majorării. Efectuînd calcule pentru același procent de depășire a sarcinilor de plan, se constată că venitul lunar crește, în cazul unui bucătar dintr-o unitate de alimentație publică a turismului (tr. a II-a, cl. 16, 12 ani vechime), de la 2 398 lei la 2 610 lei (un spor de 212 lei), în cazul unui recepționar de hotel (clasa 14, gr. 4, 17 ani vechime), de la 2 307 lei la 2 527 lei (creștere 220 lei) etc.

Majorarea retribuțiilor personalului muncitor se înscrie ca o premisă esențială a îndeplinirii Programului privind creșterea mai accentuată a productivității muncii. În continuare este necesară asigurarea acoperirii în întregime a fondurilor pentru majorarea retribuțiilor pe seama sporirii mai accentuate a productivității muncii. Astfel, în comerț se va acționa pentru promovarea unor forme moderne și eficiente de vânzare, prin creșterea ponderii magazinelor cu autoservire, plata direct la vânzător, gestiuni colective etc. În turism vor spori preocupările și eforturile pentru utilizarea mai eficientă a bazei materiale existente, pentru asigurarea servirii în mai bune condiții a turiștilor. În ceea ce privește aprovizionarea tehnico-materială, aceasta se va face în cea mai mare parte direct de la furnizor, evitîndu-se cheltuielile de manipulare și cu forța de muncă care rezultă prin trecerea prin depozit.

Prin transpunerea în practică a Programului privind aplicarea mai fermă a principiilor autoconducerii muncitorilor și autogestiunii, perfecționarea mecanismului economico-financiar, a sistemului de retribuire a muncii și creșterea retribuției în acest cîmp, se realizează creșterea nivelului de trai al tuturor celor ce muncesc, se stimulează munca mereu mai productivă

Activitatea Categorii de personal muncitor	Nivel de calificare, treaptă de rulaj, treaptă de retribuire clasă, gra- dație, vechime	Retribuția tari-	Retribuția tari-	Creșterea retri- buției tarifare (lei)	Creștere spor de vechime (lei)	Total venituri su- plimentare obți- nute în urma ma- jorării (lei)	
		fară anterioară majorării (lei)	fară după ma- jorare (lei)			lunar	anual
<b>● Comerț</b>							
— vânzător	nivel II calific. tr. a II-a clasa 11, 11 ani	1 880	1 980	100	84	184	2 208
— șef magazin	tr. a III-a rulaj clasa 19, gr. a 4-a, peste 20 ani	2 380	2 500	120	137	257	3 034
<b>● Turism</b>							
— bucătar (unitate A.P. a turis- mului)	niv. II. calific. tr. a II-a retribuire cl. 16, 12 ani niv. V de calificare	2 180	2 290	110	97	207	2 484
— recepționar de hotel	cl. 14, gr. 4, 17 ani	2 060	2 160	100	115	215	2 580
<b>● Cooperarea de producție, achiziții și desfacere a mărfurilor</b>							
— lucrător gestionar magazin mixt mediu rural	tr. a II-a rulaj, gr. 4, peste 20 ani	2 120	2 225	105	122	227	2 724
<b>● Baze de aprovizionare tehnico-materială</b>							
— gestionar de materiale dintr-o bază de aprovizionare tehnico- materială	tr. IV rulaj, grad. a 3-a, peste 20 ani	2 780	2 920	140	160	300	3 600

materială și din întreprinderile județului pentru recuperarea și valorificarea materialelor re folosibile sînt retribuiți pe bază de remiză exprimată prin cote la 100 lei, 1 000 lei și 10 000 lei desfacere; personalul tehnico-economic și de specialitate din unitățile de comerț și turism este retribuit în acord direct, proporțional cu gradul de îndeplinire a

prin cote și depășind sarcinile de plan cu 50%, va beneficia de un acord sporit de la 94 la 99 de lei, în total obținînd un venit lunar sporit de la 2 054 la 2 257, cu 203 lei mai mult ca în perioada anterioară. Un șef de magazin (cl. 19, gr. 4, peste 20 ani vechime), pentru aceeași depășire a sarcinilor de plan, va beneficia de un venit lunar sporit de la

prin cointeresarea mai puternică a oamenilor muncii, majorarea retribuției constituindu-se astfel ca un factor mobilizator pentru ridicarea pe trepte superioare a calității întregii activități economice și sociale.

A. CONSTANTIN

Institutul de economie socialistă

IN SPIRITUL ORIENTĂRILOR  
STABILITE LA RECENTA  
PLENARĂ A CONSILIULUI  
NAȚIONAL AL OAMENILOR  
MUNCII

## Producția pentru export — prioritate în programarea fabricației

**EXPORTUL** — arăta secretarul general al partidului la Plenara Comitetului Central din martie a.c. — are o pondere mare în activitatea noastră economică; pe baza exportului, creăm condițiile necesare pentru a asigura importul de materii prime, materiale și altele, de care avem nevoie pentru producție. În contextul acestei sublinieri, fiecare unitate economică angrenată în activitatea de export are obligația să ia toate măsurile pentru realizarea integrală și la termen a producției destinate partenerilor externi, să execute produse de înalt nivel calitativ, cu parametri tehnici și funcționali ridicați, cu consumuri reduse de materiale și energie, competitive pe plan mondial, contribuind în felul acesta la constituirea rezervelor valutare necesare economiei naționale.

Analizând, la recenta Plenară a Consiliului Național al Oamenilor Muncii, realizarea planului pe primele patru luni și perspectivele pentru întregul an, tovarășul Nicolae Ceaușescu releva că, în condițiile creșterii volumului exportului comparativ cu perioada corespunzătoare a anului trecut, s-au înregistrat totuși față de plan rămăneri în urmă, care trebuie lichidate până la sfârșitul acestui semestru, prin măsuri adecvate. „Prin lege am stabilit ca producția de export să fie prioritară, ca aprovizionarea tehnico-materială să se facă în primul rind pentru export. Se impune ca organele noastre centrale, ministerele, toate unitățile, consiliile de conducere să înlăptuiască neabătut prevederile din planul de stat, din legile țării!”

**DESFĂȘURAREA** eficientă a producției pentru export presupune optimizarea acțiunii factorilor tehnici, economici și organizatorici care concurează la obținerea acesteia în condiții de calitate superioară și la termenele contractuale.

În ansamblul factorilor de natură organizatorică, un loc central îl ocupă **programarea sarcinilor** de producție fizică pentru export, **lansarea** în fabricație a produselor contractate, precum și **urmărirea** executării întocmai și la timp a planului de producție. Investițiile efectuate la o serie de întreprinderi industriale, cu privire la cauzele nerealizării sarcinilor de export în perioada precedentă, au evidențiat — alături de alte cauze — și unele neajunsuri care se manifestă în domeniul fundamentării programelor de producție, detalierei lor în spațiu și timp, până la nivelul executanților direcți, lansării în fabricație la momentul oportun, urmării operative a mersului fabricației și a îndeplinirii producției pentru export. În acest context, reiese clar necesitatea de a se perfecționa sistemul de detaliere, de lansare și urmărire a planului producției pentru export, în funcție de tipul de producție al întreprinderii, de natura procesului tehnologic și de complexitatea produsului finit.

**Elasticitate în programare, fermitate în asigurarea resurselor necesare**

**DATE FIIND** particularitățile producției pentru export — care prin excelență are un caracter dinamic, în raport cu cerințele pieței externe, cu necesitatea înnoirii calitative a produselor — este indicată folosirea unui **sistem elastic de programare**, care să permită modificarea „din mers” a

graficelor de producție, fără a dereglă bunul mers al ansamblului activității tehnico-productive.

Potrivit reglementărilor în vigoare, producția pentru export se programează, lansează, execută și urmărește ca o **comandă internă distinctă, cu prioritate maximă**. Această prioritate, rezultată pe baza unei decizii multidimensionale, se instituționalizează prin trecerea sa — exprimată sub formă numerică — în programul calendaristic lunar și prin detalierea producției fizice în programe operative de fabricație, obligatorii pentru toate verigile structurale de producție.

Pe planul organizării fabricației, această comandă internă prioritară trebuie asigurată cu toate resursele de producție necesare, în mod eficient, la nivelul sarcinilor planului de export:

● **asigurarea permanentă a unor capacități de producție pentru sarcinile de export și urgențele interne**. Înțelegem prin aceasta nu scoaterea temporară din producție a unor capacități, în așteptarea unor comenzi speciale, ci o astfel de eșalonare a sarcinilor curente, care prin folosirea intensivă a mașinilor, utilajelor și instalațiilor, cu întreprinderea lor corespunzătoare și efectuarea la timp, de bună calitate, a reviziilor și reparațiilor, să asigure un **devans** în îndeplinirea acestor sarcini; așa se va putea găsi oricând **potențialul disponibil** pentru preluarea obligațiilor derivate din încheierea a noi contracte cu beneficiarii externi;

● **asigurarea ritmică cu materii prime și cu repere** (subansamble) **din cooperări**. Din analiza cauzelor care au determinat, în anul trecut, restanțe față de planul producției pentru export la unele unități industriale bucureștene — de pildă întreprinderea de mașini grele, întreprinderea de piese de radio și semiconductoare, „Autobuzul”, „Policolor”, întreprinderea de confecții și tricotate — a rezultat că factorul cu cea mai mare pondere l-au consti-

tuit tocmai defecțiunile în rezolvarea la timp a problemei resurselor. Întrucât nu întotdeauna, la data stabilirii planului de aprovizionare, planul de export este acoperit în întregime cu contracte — și întrucât evoluția conjuncturală a pieței cere o adaptare elastică la oportunitățile ce se ivesc — **prioritatea în aprovizionare**, asupra căreia insistă secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, **trebuie soluționată atât la nivelul întreprinderii producătoare, cât și la cel al furnizorilor și al organelor cu atribuții în domeniu;**

● folosirea la execuția produselor a unor **muncitori cu calificare superioară**. În condițiile aplicării acordului global, aceștia pot beneficia de un adaos stimulative la retribuție.

În aceeași direcție de eficientizare a programelor specifice producției pentru export trebuie create condiții care să garanteze **continuitatea, ritmicitatea și uniformitatea fabricației**, astfel încât să se elimine munca în asalt din ultima perioadă a lunii, trimestrului, anului sau din perioada imediat premergătoare termenelor de livrare, în cazul produselor de export de serie mică și cu ciclul lung de fabricație.

**Lansarea în fabricație — momentul corelării efective a indicatorilor la nivelul secțiilor și al formațiilor de lucru**

**PE BAZA PROGRAMELOR** de producție corelate cantitativ și calendaristic, prin intermediul lansării în fabricație se declanșează execuția propriu-zisă a produselor. În condițiile actuale, când se impune gospodărirea cu maximă eficiență a bazei de materii prime, energie și combustibil, **instrumentele lansării în fabricație trebuie utilizate într-o măsură sporită pentru dimensionarea riguroasă a consumurilor și încadrarea în cheltuielile de producție normate**. Producția pentru export face parte din ansamblul producției marfă, iar în structura costului efectiv al acesteia cheltuielile materiale au o pondere de 67,30% pe ansamblul industriei republicane. Este, deci, necesar ca fiecare unitate care execută produse pentru export să acționeze în direcția realizării lor de calitate superioară, în condițiile folosirii economice a materiilor prime, materialelor, combustibililor și energiei, astfel încât această producție să fie eficientă sub aspectul aportului valutar și al cursului de revenire.

De asemenea, lansarea în fabricație asigură declanșarea manoperei pe fluxul tehnologic, care, sub forma retribuției, deține o pondere de 14,40% din costurile de producție la nivelul

industrii republicane. Stimularea întreprinderilor și a oamenilor muncii în realizarea și depășirea producției pentru export, în condițiile generalizării aplicării acordului global, presupune ca pentru fiecare formație de lucru, brigadă, atelier, secție și alte subunități să se stabilească în mod distinct cu prilejul lansării în fabricație, o dată cu sarcinile de producție fizică destinată exportului, **consumul unitar de manoperă necesar**, corelat cu nivelul planificat de sporire a productivității muncii pe loc de muncă, pe produs, pe întreprindere în ansamblul ei.

**Ridicarea nivelului tehnic și calitativ al produselor**, prin concepție și în execuție, reprezintă o orientare ce îmbină aceste imperative economice interne ale întreprinderii, ale economiei naționale, cu cerințele de competitivitate pe piața externă. Contractarea și realizarea unor produse care înglobează cantități mari de manoperă și materiale, fără a solicita sau asigura valorificarea superioară a acestora printr-un grad înalt de prelucrare, printr-un conținut ridicat de inteligență tehnică, nu satisfac condițiile de rentabilitate economică și socială.

**Urmărirea zilnică a stadiului executării comenzilor destinate partenerilor externi**

**URMĂRIREA ȘI CONTROLUL** îndeplinirii cantitative și calitative a producției pentru export constituie o altă componentă a activității de programare și urmărire a fabricației, menită să contribuie la finalizarea ciclului de producție și la evaluarea rezultatelor obținute.

Practica reușită a unor unități ne îndeamnă să opinăm că în toate unitățile industriale cu sarcini pentru export ar trebui instituționalizat un **sistem de dispecerizare operativă a producției**, care să utilizeze graficele de pregătire, programare, lansare, execuție, urmărire și livrare a produselor — iar acolo unde există posibilitatea, mijloace tehnice moderne de urmărire și control al desfășurării procesului de producție — pentru a se cunoaște în orice moment situația îndeplinirii sarcinilor programate pentru export.

Folosindu-se informațiile astfel culese, în scurte ședințe de lucru, de preferință zilnice, factorii responsabili de la nivelul întreprinderii, al compartimentelor funcționale și de producție implicate vor putea stabili măsuri pentru corectarea unor abateri de la grafice, pentru eliminarea locurilor înguste ivite în fluxul tehnologic la una sau alta dintre comenzi, pentru valorificarea posibilităților de a devansa termenele de livrare.

Prin aceste câteva sublinieri am dorit să evidențiem rolul specific al lucrătorilor din compartimentul de pregătire, programare, lansare și urmărire a producției, în efortul colectiv al oamenilor muncii din întreprinderile cu sarcini la export, pentru îndeplinirea integrală, la termenele și în condițiile de calitate stabilite prin contracte, a acestei obligații prioritare.

M. FEDIUC,  
G. MOLDOVEANU

**Tehnici și metode în sprijinul reducerii consumurilor și costurilor**

**Analiza valorii: idei și experiențe**

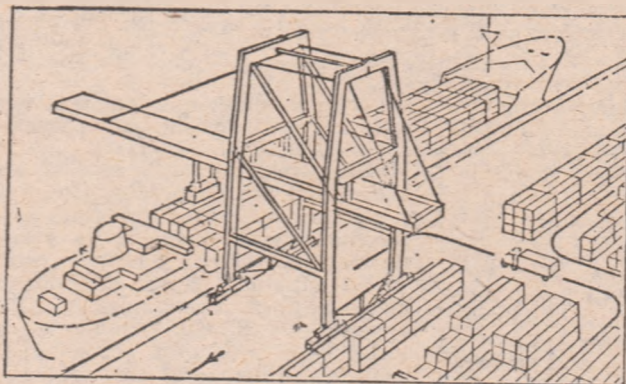
**A**L III-LEA CONGRES internațional al analizei valorii (organizat de Asociația franceză pentru A.V. și revista „L'Usine Nouvelle”), ce a avut loc la Paris cu două luni în urmă, a oferit nu numai aprofundări teoretice ale metodei, ci mai cu seamă un larg schimb de informații asupra abordărilor metodologice, implicațiilor și rezolvărilor pe plan organizatoric și asupra rezultatelor obținute. De pildă, în Japonia, aplicând A.V. într-un sistem integrat cu metodele de ridicare a calității produselor, firma Hitachi realizează pe această cale profituri de 2-10% din cifra de afaceri, iar la Toyota, 15 mii de persoane — adică întregul aparat tehnic, economic și de conducere — au urmat cursuri de analiza valorii și se rezolvă în fiecare an circa 20 mii de teme.

Notăm câteva dintre ideile și experiențele care s-au bucurat de un larg interes în rindurile participanților la congres:

— la declanșarea studiului de A.V. pentru un produs nou se recomandă stabilirea de la început — de către compartimentul de proiectare împreună cu cel de marketing — a unui „caiet de sarcini funcțional”, în care să se listeze insatisfacțiile utilizatorilor față de produsul existent, cerințele acestora, funcțiunile și criteriile de valoare. Abia după această etapă se trece la căutarea de soluții și la selecția celei mai adecvate sub raportul corelat al costurilor și calității;

— apare necesar ca pentru rezolvarea studiilor de optimizare a produselor existente să se creeze un climat de comunicare eficient între diferitele compartimente tehnice și economice ale întreprinderii, pentru regindirea soluțiilor practicate curent;

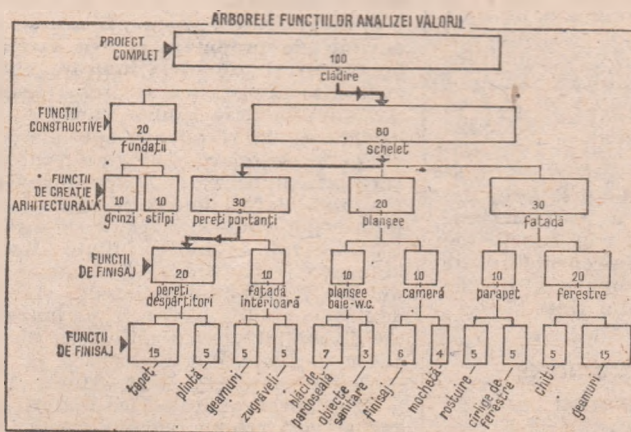
— în cazul întreprinderilor cu producție de unicat sau de serie foarte mică, ce trebuie adaptată la nevoi diferite ale beneficiarilor, analiza funcțională permite să se stabilească o tipologie a cerințelor, astfel încât să se obțină tipuri de bază cu grad ridicat de polivalență, acceptabile de cit mai mulți utilizatori, ceea ce permite mărirea seriilor de fabricație. Realizarea unor produse adaptate și la un preț competitiv devine astfel baza unei noi strategii industriale;



Prin sintetizarea unui mare număr de informații, gruparea funcțiilor (variabile, invariabile), determinarea nevoilor reale și rezolvarea în consecință a gamelor tipizate de subsansabile, o firmă franceză producătoare de macarale-portale pentru transcontantere a obținut un model de bază, cu costuri reduse, adaptabil la marca diversitate de condiții a cheiurilor portuare de încărcare-descărcare.

— existența unor bănci de date economice (costuri) și tehnologice accelerează considerabil, în întreprinderile ce practică în mod curent A.V., analiza, găsirea soluției și lansarea produselor noi;

— formele de pregătire în domeniul A.V. a personalului de specialitate devin mai atractive, câștigă în participare activă, când sînt însoțite de studiul unor cazuri reale din practica întreprinderilor;



La Stichting Bouwresearch, institut olandez de cercetări în domeniul construcțiilor, în aplicarea A.V. se utilizează un „arbore al funcțiilor”, în care cerințele ce trebuie să le îndeplinească o clădire — sub raportul costului, duratei de execuție, calității — sînt divizate și ierarhizate pe 5 niveluri, atribuindu-se fiecăruia dintre acestea și fiecareia din componentele sale o valoare, sub formă de cotă dintr-un total de 100 de puncte. Funcțiunile de întreținere sînt descompuse în criterii — durabilitate, ușurință de execuție, performanță, aspect, igienă, securitate etc. — care apoi sînt exprimate concret în cerințe tehnice; pe baza acestora se elaborează soluțiile, costurile lor se compară cu punctajul atribuit și, cînd cerințele se dovedesc a fi fost evaluate în exces, se procedează la iterații.

— un factor decisiv pentru succesul metodei este sprijinul din partea cadrelor de conducere; dacă acestea sînt inițiate în A.V. și convinse de utilitatea ei, vor putea anima și ajuta colectivele ce preiau studiul spre rezolvare.

D.C.

# Structura funcțională și dezvoltarea economiei socialiste (II)

IV. VOM PREZENTA câteva aspecte care, considerăm, că pot să contureze rolul pieței în economia socialistă în conformitate cu exigențele a ceea ce am numit mecanismul dual de realizare a echilibrului optim al controlului social și cerințele progresului forțelor de producție:

— Existența spațiului social-economic deosebit de complex prin natura și amploarea proceselor în care intervin numeroși și diverși agenți economici, care au cel puțin o autonomie productivă — cauzată de diviziunea socială a muncii.

— Interesele și preferințele participanților la reproducția socială nu devin în mod automat — în procesul de socializare a proprietății — congruente, necontradictorii; ele diferă și pot fi chiar opuse. Prin urmare este nevoie de un timp, de o zonă „deschisă” de manifestare și înlăturare a acestor preferințe și interese. Piața, în cadrul mecanismului combinat de asigurare a echilibrului controlului social<sup>5)</sup> și ca proces oferă un asemenea timp, constituind o adevărată instituție socială, care facilitează acordurile, negocierile, compromisurile inevitabile între agenții economici.

— Informația economică relevantă în macrosistem este mult prea dispersată pentru a putea fi concentrată și prelucrată total la nivelul unei instanțe de decizie supreme. Chiar admitând — deși nu este realist — o capacitate tehnologică corespunzătoare de culegere și prelucrare a informației, acest lucru nu garantează ipso facto implementarea neabătută a hotărârilor forului central de către „executanți”. Experiența socială și economică învederează că fiecare agent economic posedă un comportament, care îi condiționează răspunsurile — pozitive sau negative — la stimuli exteriori. Dacă agenții economici apar în ipostaza nu de presupuși și simpli executanți, ci avind autonomie funcțională și drept de decizie, ei capătă motivație interioară și răspundere față de calitatea propriilor acțiuni, răspundere față de pertinenta informației pe care o transmit în mediul inconjurător.

— Practica economică din țările socialiste demonstrează elocvent că piața, ca mecanism de reglare, ar putea contribui la alocarea mai bună a resurselor, prin semnalarea nevoilor nesatisfăcute și a factorilor de producție rari — „scumpi” prin acțiunea unor prețuri flexibile. Acțiunea consumatorului în structurarea cantitativă și calitativă a nevoii sociale nu trebuie concepută ca simplă libertate de manifestare a preferințelor — prin actul de cumpărare —, ci ca factor care impune realizarea structurală a echilibrului între cererea și oferta de mărfuri. O mai largă acțiune a legii valorii și a relațiilor marfă-bani ar asigura un echilibru de statut și comportament între producător și consumator, evitarea tendințelor de dominare a ultimului de către primul („piața producătorului”).

— Prin punerea rezultatului muncii de acord cu recompensa se stimulează comportamentul către o mai mare productivitate al fiecărui producător, utilizarea cit mai eficientă a resurselor disponibile prin crearea motivațiilor interioare.

— Autonomia funcțională reală a unității economice, realizabilă numai când relațiile marfă-bani sînt „active” (nu de natură contabilă), când piața funcționează, permite socializarea controlului asupra proceselor economice — prin a doua cale menționată. Totodată, autonomia funcțională favorizează exercitarea controlului (puterii), cumulat cu răspunderea, la nivelul care poate da — în general — cea mai înaltă productivitate socială. Puterea de decizie este factorul primordial care naște spiritul întreprinzător, absolut necesar menținerii vitalității și competitivității sistemului economic.

— Mecanismul și procesul pieței favorizează „deschiderea” economiei, lărgirea și diversificarea formelor de relații economice externe prin valorificarea avantajelor comparative reale ale spațiului național. Acțiunea legii valorii și funcționarea normală a relațiilor marfă-bani compatibilizează într-o măsură însemnată mecanismele interne de valorificare a resurselor cu cele dominând economia mondială.

Argumentația de mai sus poate fi rezumată în două idei. Prima se referă la condiționarea progresului forțelor de producție de nivelul democrației social-economice, al gradului de autoconducere a participanților la reproducția socială. A doua idee privește legătura între democrația social-economică și mecanismul dual de realizare a controlului social asupra producției sociale. Tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia astfel

<sup>5)</sup> Sintem de părere că, uneori, atunci când se susține compatibilitatea între planul central și piață în explicarea caracterului unitar al „mecanismului economic al socialismului” se eludează chestiunea mai importantă: modul concret și nu „afirmat” de combinare a celor două mecanisme pentru ca economia să se regleze cit mai eficient.

că statul, organele sale trebuie să „se aplece sub un control permanent al maselor largi populare, al întregului popor. În această constă pină la urmă latura esențială, inseparabilă a democrației socialiste.” (Op. cit., vol. 13, p. 76). Se poate afirma deci că socializarea proprietății prezintă două laturi. Prima are în vedere instituirea (proclamarea/decretarea) noilor raporturi de proprietate; cea de a doua privește socializarea dreptului de a dispune de și a controla această proprietate.

V. Am apreciat că, pentru a funcționa productiv eficient, sistemul socialist trebuie să găsească rezolvări la cele trei probleme economice fundamentale. Modul concret de soluționare a acestor probleme, mecanismele constituite și ceilalți factori, în întrepătrunderea lor funcțională, formează ceea ce numim **structura funcțională** a economiei. Fiecărei structuri economice, ca variantă de sistem, îi putem identifica o structură funcțională, care exprimă și ființează prin ansamblul organic al legilor economice obiective conștientizate și aranjamentelor instituționale (instituții, structuri organizatorice și ierarhice, cadrul juridic), ce acționează sub forma mecanismelor și non-mecanismelor (factori ce nu pot fi explicați în acțiune prin mecanisme) de mișcare a structurii economice.

Considerăm că teoria și practica economică socialistă au conturat două arhetipuri polare de structuri economice (structuri funcționale) relevante pentru discursul asupra relației structură-nivel de dezvoltare socială și economică. Primul arhetip acoperă ideile, realitatea intențiilor și proiectelor de dirijare, de „administrare” atotcuprinzătoare (totală) a economiei naționale, vizualizată asemenea unei uriașe gospodării. Această viziune, ce o găsim de exemplu la Lenin în **Statul și Revoluția**, presupune un grad foarte înalt de identificare între interesele individuale și de grup și cele formulate la nivel societal, precum și perfectibilitatea deciziilor printr-o maximă centralizare a lor. Participanții la reproducția socială sînt imaginați în consecință simpli executanți, relațiile marfă-bani dispar în fapt, iar legea valorii își pierde considerabil din funcția reglatoare a producției. Deși are posibilitatea concentrării unor importante resurse pe anumite priorități, conducerea administrativă — specifică acestui arhetip de structură — nu permite soluționarea în mod corespunzător a celor trei probleme economice fundamentale. Este adevărat însă că, pentru societăți mai puțin evaluate social-economic și politic, înclinația spre forme acute de centralizare și concentrare a deciziilor este relativ mai mare, iar, uneori, se poate solda cu rezultate pozitive; ne gândim la situația revoluționară ce aduce cu sine o reformă agrară, naționalizarea, industrializarea etc. Două forme concretizează acest arhetip în evoluția societăților socialiste.

Astfel, „economia naturală” s-a născut ca structură economică în condițiile deosebit de dificile, istorice și economice, ce au urmat Revoluției socialiste din Octombrie — perioada „Comunismului de război”; a fost o rezolvare determinată de necesitatea resimțită de centralizare extremă a conducerii desfășurării vieții social-economice. Particularitatea sa este dată de naturalizarea vieții economice, folosirea în exclusivitate a indicatorilor naturali. „Economia naturală” și-a dovedit limitele obiective pe măsură ce condițiile excepționale au dat înapoi. A doua formă-tip este „economia administrată”, care renunță la naturalizarea vieții economice și introduce gestiunea individuală a unităților productive. Acest tip de structură a permis stabilirea de priorități sub genericul acumulării rapide și industrializării, a concentrat resurse materiale și umane în vederea atingerii obiectivelor propuse. Se poate spune că este o structură — evident, nu singura de conceput — care a caracterizat perioada de creștere extensivă a economiilor socialiste; ea atinându-și limitele pe măsură ce eficiența activității productive devenea parametrul axial pentru evaluarea progresului societății, simultan cu epuizarea capacității de dirijare a proceselor social-economice — preponderent — cu mijloace administrative. Și această formă de structură relevă un nivel maxim relativ ce poate fi atins în dezvoltarea forțelor de producție. O dovadă în acest sens sînt preocupările din unele țări socialiste de depășire a fenomenelor proprii acestui tip de structuri.

Al doilea arhetip concepe acțiunea liberă a forțelor pieței în toate sferile reproducției sociale, fără vreo intervenție directă (a statului); este tot atît de utopic în viziune ca și un „laissez-faire” capitalist și neagă avantajele certe pe care socialismul le aduce pe planul ocupării forței de muncă, al echității

Daniel DĂIANU

(Continuare în pag. 24)

**C**ONVINGEREA că progresul nu mai era posibil decât în cadrele statului propriu suveran al fiecărei națiuni era însoțită, în gândirea și acțiunea marilor patrioți, de ideea că acest ideal scump nu putea fi realizat fără o luptă susținută. Dând expresie acestei năzuințe, N. Bălcescu scria: „In zadar veți ingenunchia și vă veți ruga pe la porțile împăraților, pe la ușile miniștrilor lor, ei nu vă vor da nimic, căci nici vor, nici pot. Fiți gata, dar, a o lua voi, fiindcă împărații, domnii și boierii pământului nu dau fără numai aceea ce le smulg popoarele”. Și concluziona că ceea ce „voievozii noștri cei mari cu vitejia lor n-au putut, poporul înarmat și întărit de un principiu o va putea”. Este formulată cu claritate concepția, confirmată de întreaga desfășurare ulterioară a evenimentelor, că făurirea statului național unitar și independent al românilor nu putea fi decât opera faptei poporului, al eforturilor și sacrificiilor lui.

Recunoașterea și respectarea unității și independenței tuturor națiunilor constituie, după părerea gânditorilor înaintați, o condiție esențială pentru propășirea fiecăreia și conlucrarea pașnică și reciproc avantajoasă între ele în vederea înlăturării progresului continuu al umanității. Plină de învătămintă este ideea lui A. Russo formulată în 1848: „Cînd șefii națiilor se vor gîndi serios la fericirea popoarelor și vor înțelege că mărirea lor adevărată consistă în binele comun, atunci ei vor fi cei întâi

## Tradiții progresiste ale gândirii economice românești (II)

care vor proclama libertatea, căci în libertate mijloacele fiecăruia se întind, puterile-i se înzecesc, dorințele nobile își iau zbor și inimile se unesc într-o sinceră frăție”. Iar A. P. Alexi, în 1876 formula cu o convingere de nestămutat ideea potrivit căreia constituirea statelor „independente după principiul de naționalitate... ar mulțumi și remunera Europa și omenirea prin progres și cultură, prin științe și arte, ar astupa un gol mare în domeniul culturii omenirii<sup>(8)</sup>. În consens cu aceleiași idei, P. S. Aurelian, referindu-se la istoria poporului român, arăta: „Împrejurări mai presus de puterile sale l-au împiedicat de a fi alături de celelalte neamuri înaintate; nu putea să lupte deodată pentru a-și apăra ființa și pentru a se dezvolta. Astăzi (1881 - n.n.), după secolii de suferință, el este liber și independent. Ajuns în rîndul popoarelor înaintate intrucît privește situaținea sa politică, este de dator să să se pună pe lucru pentru a le ajunge și pe calea economică”. Și, menționînd că în acest efort se vor

întimpina greutăți inerente, el concluziona: „trecutul său ne încredințează că va ieși învingător și din această nobilă luptă”, va da „dovezi de bravură pe pacinicul cîmp al culturai, după cum a dat și pe cîmpul de bătaie”, „va răspunde așteptărilor lumii civilizate”. Iar înscrierea națiunii române pe această linie nu putea fi realizată fără progresul industrial, „o preocupățiune particulară pentru interesele economice, preocupățiune care a mers crescînd pînă în zilele noastre și care nu se va mai opri de acum înainte”. Ca atare, conchidea Aurelian, nici țara noastră nu poate sta pe loc, căci cine „stă pe loc cînd alții se îndrumază spre progres merge înapoi și acela care merge înapoi pierde dreptul de a figura între națiunile libere și independente<sup>(9)</sup>”.

Gînditorii progresiști au pus în lumină faptul că promovarea unor relații internaționale întemeiate pe egalitate, echitate și avantaj reciproc nu este posibilă fără dezvoltarea puternică a economiei fiecărei țări, prin dezvoltarea industriei în primul rînd. Numai o asemenea dezvoltare permite fiecărui popor să-și aducă contribuția la statornicirea unor legături economice trainice între toate popoarele și prin aceasta la dezvoltarea continuă, echilibrată a economiei mondiale. D. P. Marțian, de exemplu, arăta că „fiecare popor este producător și consumator pentru celălalt, fiecare popor lucră și consumă pentru toți; tot poporul își are misiunea sa individuală

### FIȘE

Viorel Cornescu

Rolul și importanța  
controlului în conducerea  
întreprinderii

Editura politică • București, 1984

● Controlul reprezintă o componentă importantă a noului mecanism economico-financiar, al principiilor autoconducerii. Transpunerea în practică a acestei funcții se dovedește a fi com-

plexă, datorită îndeosebi diversificării formelor de control, legăturilor acestora cu celelalte sfere ale activității economice. Dintr-o asemenea perspectivă, Viorel Cornescu își propune în cartea „Rolul și importanța controlului în conducerea întreprinderii” publicată recent la EDITURA POLITICĂ, să realizeze o incursiune în teoria controlului ca funcție a conducerii, așa cum se manifestă aceasta în cadrul întreprinderilor din țara noastră. În concordanță cu cele mai recente perfecționări ale activității economice, în carte se urmărește cu precădere evoluția funcției de control, evidențierea elementelor noi ale controlului participativ, cadrul organizatoric în care se desfășoară acesta, efectele sale în plan economico-social și politico-educativ. Urmărind să confere lucrării și atribute practice, autorul a inclus, alături de dezbaterile teoretice, numeroase elemente operaționale ale procedurilor de control, anumite concluzii desprinse pe baza unor cercetări concrete.

### Economiile „mature” și sărăcia

● Persistența unor fenomene de sărăcie, mai mult sau mai puțin ample, în țările capitaliste dezvoltate a determinat înmulțirea în ultimii ani a studiilor consacrate naturii și cauzelor acestui fenomen. Pe această linie de preocupări se înscrie și articolul „Alcune riflessioni sulla persistenza della poverta nelle economie «mature»” (Unele reflecții asupra persistenței sărăciei în economiile „mature”) semnat de Vito Maromarco în RIVISTA INTERNAZIONALE DI SCIENZE SOCIALI (nr. 4/1983), care apare trimestrial la Milano.

Pentru definirea fenomenului analizat în țările dezvoltate, V.M. îl delimitează de la început de „sărăcia în proporții de masă” din numeroase țări în curs de dezvoltare. Dar chiar și în țările occidentale industrializate, arată autorul, sărăcia unei părți a populației se prezintă ca un fenomen extrem de neomogen, care trebuie judecat numai în raport cu condițiile concrete, așa numitul „prag oficial al sărăciei” diferențiîndu-se și ca nivel și ca semnificație de la o

țară la alta din cauza determinării istorice a categoriei nivel de trai. În plus, scrie V.M., însăși cuantificarea standardului de viață vedește mari dificultăți din moment ce el se definește nu numai prin mărirea veniturilor bănești, ci și prin existența sau inexistența posibilității de liber acces la bunuri și servicii puse de stat la dispoziția cetățenilor.

### Întreprinderile noi : șanse de supraviețuire

● Întrucît crearea de noi întreprinderi reprezintă o cale importantă de dezvoltare a economiei, vedește o certă semnificație practică înțelegerea cauzelor care contribuie la succesul - sau insuccesul - unei întreprinderi nou create. Urmărind această idee în cazul Franței, un studiu publicat în numărul 1871 al revistei PROBLEMES ECONOMIQUES sub titlul „Création et facteurs de réussite et d'échec de l'entreprise” distinge mai mulți parametri de evaluare; între aceștia, cu o pondere superioară se înscriu: formația profesională și struc-



În organismul vieții universale ; misiune pe care trebe să o îndeplinească, și se pricinuieste o turburare simțită în organismul totului, dacă careva din aceste membre nu-și îndeplinește funcțiunea, nu corespunde misiunii<sup>10)</sup>. Iar pentru a-și îndeplini această misiune, firește, fiecare popor trebuie să se îngrijească, în primul rând, de viața sa economică, aceasta neputînd să rămînă exclusivistă, ci, dimpotrivă, ea trebuie să cunoască o dezvoltare complexă, multilaterală, singura cale posibilă pentru realizarea deplină a aportului fiecărui popor la progresul omenirii.

P. S. Aurelian, abordînd și el relațiile economice internaționale și înțelegînd rolul dezvoltării economice, al industriei în primul rând, în statornicirea unor relații echitabile și în consolidarea independenței economice scria : „Intrucît privește țările a căror industrie este înapoiată, în stare embrionară, cum se află bunăoară la noi, nici că mai poate fi vorba de reciprocitate, de echivalență în schimb”. Iar A. D. Xenopol, insistînd în mod deosebit asupra neajunsurilor unei țări curat agricole față de una industrială sau industrial-agricolă, sublinia : „O comunitate de oameni ce se ocupă numai cu agricultura și-și aduce toate celelalte obiecte trebuincioase din țări străine va fi pusă în o atîrnare foarte dăunătoare de piețele acestora”. Deși există fără îndoială o solidaritate între deosebitele popoare ale lumii, totuși e bine ca un popor... să-și poată mulțumi el singur trebuințele sale” ; „Trebuie, pe lângă apărarea

țării în contra pericolelor militare, s-o înarmăm împotriva unei alte cuceriri, care se face la întuneric și pe nesimțite, dar ale cărei izbîni sînt mult mai trainice, de vreme ce se înalță pe pedestalul de granit al robirii economice”. O asemenea robire, care, cum arată Xenopol, „măncă ca și carii și rugina pină și materialele cele mai tari”, putea fi evitată doar prin crearea unui organism economic național, care presupune diversificarea muncii, a îndeletnicirilor populației țării, ceea ce se poate asigura numai prin dezvoltarea industriei, a celei mari mai întîi și desigur în interdependență cu agricultura și celelalte ramuri ale economiei. Pentru că, arată Xenopol, cu alt prilej, a rămîne dedați numai agriculturii „este a ne constitui pentru todeauna robii străinătății”. „Dar, continuă el, nu numai din punctul de vedere al raportului nostru cu țările străine e de trebuință a ne înălța munca, aplicînd-o și la producerea industrială. O atare îndeletnicire e neapărată și spre a ne susține existența noastră întemă<sup>11)</sup>”.

În același timp, gînditorii înaintați au arătat că aspirațiile popoarelor spre progresul lor multilateral pot fi realizate numai în condițiile unui climat de pace, ale eliminării războaielor de jaf și de cîmpire. Ei au atras atenția asupra pierderilor imense pe care le provoacă războaiele din epoca modernă. „Cugetați apoi și la dezastrurile ce pot cauza rezbelele din epoca noastră prin armele lor perfecționate, gîndiți-vă și la pierderile de oameni, la enormele

pagube economice, la cheltuielile covârșitoare ce rezbelele impun națiunilor”, arăta Șt. C. Michăilescu în 1878. Toate acestea, continua el, echivalează cu „O avere socială pierdută... o parte din munca și timpul națiunii aruncate în mare și de aci o cauză de stagnațiune a progresului... Progresul d-lor, conchidea el, nu-și va lua zborul puternic decît în atmosfera liniștită a păcii universale<sup>12)</sup>”. Se dă astfel glas dorinței popoarelor de a-și înălța războiul din viața națiunilor, de a trăi în pace și bună înțelegere, condiție fundamentală pentru a putea beneficia de progres și bunăstare.

Ideile valoroase din gîndirea mîntoșilor privind unitatea și independența națională au fost încorporate și ridicate pe un plan superior în concepția sistemică și complexă a partidului nostru, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pînă la progresul României, progresul fiecărei țări, instaurarea în lume a unui spirit de echitate și dreptate ca o componentă vitală a propășirii umanității. Această concepție stă la temelie orientărilor politicii interne și externe a României socialiste, o politică profund științifică și înțeleaptă care se bucură de cel mai înalt prestigiu pe toate meridianele lumii.

conf. dr. Dumitru MUREȘAN

<sup>10)</sup> Antologia gîndirii românești, partea II, p. 365, 701.

<sup>11)</sup> P. S. Aurelian, op. cit., p. 186, 185.

<sup>12)</sup> D. P. Marțian, op. cit., p. 234.

<sup>13)</sup> A. D. Xenopol, op. cit., p. 81, 189, 185, 247.

<sup>14)</sup> Ideologie și progres, p. 199-200.

tura psihologică a întreprinzătorului, tipul de asociere, modalitatea de finanțare și mediul economic în care se integrează noua unitate economică. Analiza unor eșantioane semnificative permite evidențierea unor trăsături caracteristice. Astfel, după cum se arată în studiu, de regulă cei care au inițiativa creării unor noi întreprinderi au o formație tehnico-ingenerească, iar mobilul acțiunii este îndeobște mai complex decît obținerea de profit; de asemenea, majoritatea noilor întreprinderi au la bază o inovație tehnică sau identificarea unui segment de piață neexploatat. În ce privește finanțarea se dovedește că existența și accesibilitatea la așa-numitele capitaluri de risc influențează favorabil succesul ulterior. În sfîrșit, un alt factor de condiționare este capacitatea întreprinzătorului de a stăpîni deopotrivă cunoștințe (și calități) tehnice și comerciale, această din urmă componentă fiind înțelesă în sens larg — capacitate de gestiune, organizare, marketing pentru produsele ce urmează a fi vîndute.

### Producția agricolă : pirghii, stimulente, efecte

● Pentru China, cu o populație agricolă ce reprezintă circa 80% din populația țării, creșterea producției agricole constituie un obiectiv prioritar. Această orientare de lungă perspectivă se bazează în practică pe două elemente, apreciază Ximen Lusha în articolul „Development de l'economie chinoise”, publicat în numărul din aprilie 1984 al revistei „LA CHINE EN CONSTRUCTION”. Pe de o parte, în temeiul principiilor reajustării economice, se urmărește la nivel macro crearea unui nou echilibru structural între agricultură, industria grea și industria ușoară, astfel încît să se elimine o anumită rămînere în urmă a agriculturii manifestată în ultimele decenii. Pe de altă parte, conducerea de partid și de stat chineză pune un accent deosebit pe utilizarea stimulentei de natură economică aplicate producătorilor agricoli. Potrivit celor arătate de X. L., între măsurile preconizate se înscriu : creșterea prețului de achiziție a produselor, diminuarea unor

impozite agricole, diminuarea cantității de cereale ce urmează a fi livrate la fondul centralizat. Eficiența unei atare politici este ilustrată, după cum se arată în studiu, de creșterea producției agricole în perioada 1981-1983 cu o rată de 7% față de nivelul de 4% prevăzut prin plan.

### MUTAȚII ÎN GÎNDIREA ȘI STRUCTURA ECONOMICĂ ȘI SOCIAL-POLITICĂ ROMÂNEASCĂ

● Recent, sub egida ACADEMIEI DE ȘTIINȚE SOCIALE ȘI POLITICE, a UNIVERSITĂȚII „AL. I. CUZA” din Iași și a CENTRULUI DE ȘTIINȚE SOCIALE DIN IAȘI a fost publicat volumul „Mutații în gîndirea și structura economică și social-politică românească” (coordonatori prof. univ. dr. Ionel Hagiu și cerc. șt. pr. dr. Elena Zaharia). Reflecțînd îndeosebi realizările și preocupările cercetătorilor și cadrelor didactice care activează la Iași, volumul și-a propus un

## FIȘE

obiectiv ambițios : o privire în timp asupra evoluției unor fenomene sociale și a reflecției teoretice asupra acestora, deopotrivă cu acoperirea unei arii tematice diversificate. Ca urmare, volumul reunește contribuții ale unor prestigioși cercetători și cadre didactice universitare care își desfășoară munca în sfera economică și juridică, în sfera educațională, în filozofie. În mod concret, studiile reunite în volum au fost organizate în șase capitole : fenomene, tendințe și legități reflectate în gîndirea economică și juridică românească ; contribuții la studiul organizării muncii și al producției ; coordonate ale funcționării sistemului social socialist ; probleme ale formării și dezvoltării conștiinței socialiste ; moștenire și actualitate în gîndirea filozofică românească ; idei și metode în relație cu progresul învătămintului.

# Structura funcțională a economiei

(Urmare din pag. 21)

veniturilor, al realizării de obiective sociale, al „internalizării” unor costuri suportate de întreaga societate.

Spre deosebire de acestea, ceea ce numim prin „economia avansată” ar fi tipul de structură funcțională care, specific unei dezvoltări intensive, în opinia noastră, ar putea să soluționeze în mod adecvat cele trei probleme economice fundamentale pentru societatea socialistă. În „economia avansată” se accentuează tot mai mult aspectele calitative ale funcționării economiei — menținerea echilibrului structural, rată înaltă de inovare tehnologică, competitivitate pe piața externă — și se favorizează dezvoltarea autoconducerii, a autonomiei funcționale a întreprinderilor. Rețeaua de conexiuni instituționale — inclusiv suportul ei legal — consfințește în mod real și nu declarativ zona de mișcare decizională a întreprinderii, realizând convergența intereselor locale cu cele societale prin mijloace, îndeosebi economice. Întreprinderea, în cadrul unei structuri funcționale în care relațiile marfă-bani sînt „active”, are o activitate economică autonomă, cu toate consecințele ce decurg pe planul răspunderilor și avantajelor. Planul central nu își pierde din semnificație, ci își modifică radical natura și conținutul; el capătă consistență prin socializarea actului de planificare centrală și datorită calității activității desfășurate de unitățile cu autonomie funcțională reală; se poate vorbi de procesul de **emergență** a planului central, care exprimă în mod realist și dă posibilități nelimitate de manifestare inițiativei de valorificare a resurselor la nivelul fiecărei entități economice. În „economia avansată”, planului central îi revin decizii „mari”, direcțiile strategice de orientare la nivelul economiei naționale, în timp ce mecanismul pieței are rolul de a reglementa efectiv raporturile între producători și între aceștia și consumatori; acesta din urmă preia în sarcină deciziile „mici”, care pot avea însă importanță strategică pentru fiecare entitate economică în parte. Raportul stabilit în economia socialistă avansată între conducerea centrală (directă și indirectă) și piață în cadrul mecanismului combinat de realizare a echilibrului dinamic al controlului social al reproducției, favorizează dezvoltarea autoconducerii, permite constituirea **sistemului de forțe de contrapondere**, de control reciproc, care reduce considerabil din probabilitatea inițierii unor decizii eronate.

Economia avansată posedă un înalt grad de monetarizare; banii „activi” își îndeplinesc funcțiile în mod corespunzător, într-o structură funcțională în care relațiile marfă-bani și legea valorii au un cîmp larg de acțiune, în care prețurile și veniturile își îndeplinesc funcțiile economice în ce privește alocarea resurselor, iar transmiterea de informație devine relevantă în tot spațiul economic. Astfel, moneda națională poate fi un etalon real al valorii pentru că prețurile sînt adecvate; cît privește funcția schimbului, moneda deține un înalt grad de convertibilitate internă deoarece acoperă temporal și spațial — ca putere de cumpărare —, în permanență și nelimitat, cadrul de desfășurare a activității economice interne. Gradul înalt de convertibilitate internă al valutei naționale reprezintă o condiție monetară sine qua non a trecerii la convertibilitatea externă, care, la rîndul ei, reflectă omogenizarea calitativă a unui spațiu economic ce a atins un nivel superior de dezvoltare. Într-un asemenea spațiu economic dispare dualitatea pieței — producție pentru export/ producție pentru piața internă. Pentru consumator, oferta de bunuri, diversificată și abundentă — rezultat și expresie a nivelului de dezvoltare economică — ilustrează puternica extindere a spațiului său tranzacțional, potențialmente nelimitat. Pentru producător, gradul ridicat de autonomie funcțională permite acumularea productivă în virtutea unor decizii individuale, dezvoltarea propriei activități pe baza unor motivații economice interioare (endogene). Raționalitatea comportamentului entităților economice productive, privită prin prisma intereselor societale, este determinată de presiunea constrîngerilor financiare; întreprinderea are o politică bugetară — a veniturilor și cheltuielilor — ce vizează îmbunătățirea situației sale financiare și economice. Trebuie subliniat că integrarea întreprinderii în sistem și influența exercitată de forurile de decizie centrală, prin instrumente prevalente economice, orientează comportamentul acesteia către o productivitate socială mai bună. Această productivitate socială este ilustrată de indicatori valorici, unul singur — beneficiul — fiind în mod normal suficient de expresiv pentru evaluarea sintetică a activității desfășurate de întreprindere. În general vorbind, indicatorii valorici oferă suficiente informații privind dinamica unei economii avansate. Se poate spune, prin urmare, că un grad înalt de monetarizare mărește **transparența** proceselor economice. Ast-

fel, mișcarea prețurilor — înțeleasă ca un fenomen informațional și economic util — devine „deschisă” (iese la lumină), iar variabilitatea folosirii eficiente a resurselor de muncă apare ca un datum al politicii economice generale; contradicțiile posibile între obiectivele acestei politici sînt mai ușor de recunoscut, deși nu în mod necesar mai facil de soluționat.

VI. Din descrierea făcută atît de schematic tipului de structură al economiei avansate rezultă că spre el se poate tinde, mai mult sau mai puțin, în funcție de realitatea concretă a economiei fiecărei țări socialiste. În țara noastră, partidul a formulat clar ca obiectiv central trecerea de la dezvoltarea extensivă la cea intensivă. Tovarășul Nicolae Ceaușescu considera, astfel, că exigențele realizării unei economii avansate impun întrunirea tuturor condițiilor pentru descătușarea energiilor creatoare ale poporului (Op. cit., vol. 15, p. 524). În acest scop, este absolut și vital necesar ca cercetătorii din domeniul științelor sociale — în special economiștii — să-și îmbunătățească substanțial contribuția la investigarea realității social-economice din țara noastră, la identificarea căilor adecvate de soluționare a problematicii dezvoltării societății românești. Apreciem, în acest sens, că eforturile de cercetare trebuie îndreptate cu prioritate către următoarele probleme: forma particulară, adaptată, a mecanismului combinat plan-piață; instituțiile politice și economice și funcțiile ce favorizează dezvoltarea autoconducerii și autogestunii; structurile organizatorice și ierarhice care permit constituirea unei structuri funcționale specifice economiei avansate; cadrul legal care asigură menținerea echilibrului dinamic al controlului social al reproducției; acțiunea factorilor extraeconomici și impactul asupra funcționalității structurii economice.

VII. Trecerea la acest model superior al dezvoltării este un proces extrem de complex și dificil, pe parcursul căruia societatea înregistrează atît beneficii cît și costuri. Într-o perspectivă de timp largă, avantajele societale depășesc costurile societale, verificînd astfel calitatea mai bună a noii structuri funcționale.

Pentru judecarea naturii și distribuției în timp ale avantajelor și costurilor procesului de trecere la un nou model al dezvoltării trebuie avute în vedere trăsăturile esențiale ale acestuia din urmă și caracteristicile procesului menționat. Astfel, trăsăturile de bază ale noii structuri funcționale impun o serie de măsuri definitorii pentru programul de politică economică aplicat în perioada de tranziție. Întrucît încercările de rezolvare parțială, sau sectorială au o probabilitate scăzută de reușită, acest program implică exigența de a fi **global** în viziune și abordare. În același timp, caracteristicile programului de tranziție depind de o serie de elemente precum: timpul obiectiv necesar elaborării conceptuale a noii structuri funcționale, perioada de timp preconizată pentru aplicarea programului, gradualitatea prevăzută a acestui program, setul de constrîngeri externe etc. În procesul de aplicare a programului de măsuri, schema conceptuală inițială suferă modificări, se corectează în raport cu dinamica realului social-economic și politic. În acest sens, la plenara din martie a.c. a C.C. al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu, referindu-se la problematica dezvoltării în perioada următoare a economiei românești, sublinia că este necesar „**să acționăm cu mai multă fermitate în vederea perfecționării conducerii și planificării în toate domeniile, a lichidării unor practici birocratice, a soluționării rapide a problemelor pe care le ridică producția, le ridică viața**”.

Sîntem de părere că doi factori accentuează costurile societale ale trecerii la un nou model de dezvoltare; în primul rînd, întîrzierile provocate de masa de inerție obiectivă și subiectivă a sistemului și, în al doilea rînd, condițiile externe economice și politice. Aceste costuri care, cel puțin într-o fază de început cresc, sînt însă mai mult decît compensate de creșterea costurilor menținerii neschimbate a vechii structuri funcționale. Se poate spune că **neadaptarea este relativ mai costisitoare decît adaptarea** și că avantajul net deținut de ultima se amplifică în timp. Concluzia evidentă este că circumstanțele create de cele două categorii de factori fac și mai necesară trecerea la un nou model al dezvoltării, deși, paradoxal, aceleași circumstanțe favorizează concomitent creșterea inerției în sistem.

VIII. Am încercat, în cele de mai sus, să identificăm o tipologie a structurii economiei socialiste, care ne-a ajutat să susținem ideea că un anumit nivel de dezvoltare societal nu poate fi atins în orice condiții. Spre exemplu, starea dezvoltării intensive a economiei socialiste reclamă existența structurilor funcționale proprii economiei avansate. Reciproca ideii enunțate nu este valabilă, în sensul că structuri funcționale similare pot susține — între anumite limite — societăți aflate la niveluri de dezvoltare substanțial diferite. Trebuie să subliniem că o societate modernă nu poate renunța astăzi la beneficiile conducerii (dirijării) centrale a unor procese sociale și economice. Chestiunea fundamentală de soluționat rămîne însă natura, formele și dimensiunea acestei conduceri în raport cu exigențele progresului societal.

## Capitalismul monopolist

**D**EZVOLTAREA forțelor de producție în ultima treime a sec. XIX a impulsionat creșterea cantitativă a producției industriale și diversificarea ei, a determinat dezvoltarea susținută a industriei grele, a transporturilor etc., o creștere puternică a concentrării producției, a concentrării și centralizării capitalului. Schimbările survenite în domeniul forțelor de producție au determinat schimbări și în domeniul relațiilor de producție capitaliste, în sensul intensificării luptei de concurență și a procesului de concentrare și centralizare a capitalurilor.

**Concentrarea capitalului** înseamnă creșterea volumului acestuia, ca urmare a acumulării capitaliste. **Centralizarea capitalului** constă în creșterea volumului capitalului, ca urmare fie a unirii mai multor capitaluri într-unul singur, fie a acaparării capitalurilor mici și mijlocii de către marel capital în lupta de concurență. Pe baza concentrării și centralizării capitalurilor sub impulsul liberei concurențe, are loc procesul de **concentrare a producției**, apărînd monopolurile. Monopolurile și-au instaurat dominația la sfîrșitul sec. XIX și începutul sec. XX. În același timp a avut loc și extinderea relațiilor de exploatare capitaliste la nivel monoeconomic, cuprînderea în păienjenişul relațiilor capitaliste a întregului teritoriu al globului: formarea sistemului mondial capitalist, inclusiv a sistemului colonial al imperialismului. Analizînd schimbările survenite în domeniul relațiilor de producție capitaliste în perioada amintită, V.I. Lenin a ajuns la concluzia că instaurarea dominației monopolurilor a marcat trecerea capitalismului într-un nou stadiu de dezvoltare cu anumite caracteristici fundamentale: imperialismul. În lucrarea „Imperialismul — stadiul cel mai înalt al capitalismului” publicată în 1917, V.I. Lenin a analizat acest stadiu al capitalismului în etapa istorică respectivă indicîndu-i trăsăturile economice fundamentale.

### Trăsăturile capitalismului imperialist

1. **Formarea monopolurilor și dominația lor** reprezintă trăsătura esențială a capitalismului imperialist, motiv pentru care este denumit și capitalism monopolist. Domația monopolurilor reprezintă esența economică a imperialismului pentru că monopolurile joacă rolul hotărîtor în viața economică a țărilor capitaliste dezvoltate, influențează evoluția tuturor proceselor și fenomenelor economice, creează condiții pentru intensificarea acțiunii legilor economice prezente în economia capitaliste, își pune pecetea asupra tuturor celorlalte trăsături ale imperialismului. De aceea V.I. Lenin a denumit acest stadiu al capitalismului — capitalism monopolist. Monopolurile ajung să controleze în cea mai mare

măsură producția, piața, creditul și pot impune prețuri de monopol pentru a obține profituri ridicate, de monopol. **Monopolul reprezintă o întreprindere capitalistă foarte mare sau o uniune de întreprinderi capitaliste, care concentrează o parte atît de mare a producției și desfacerii unei anumite mărfi, a oricărei activități sociale, încît are posibilitatea să îngrădească libera concurență, să domine piața și să stabilească astfel de prețuri și condiții încît reușesc să obțină profituri ridicate de monopol.** Sursa profitului de monopol se bazează atît pe adîncirea cît și pe extinderea sferei exploatarei. Profiturile de monopol se obțin prin intermediul mecanismului prețurilor de monopol.

2. **Domația capitalului financiar și a oligarhiei financiare** reprezintă a doua trăsătură a imperialismului. Accentuarea concentrării capitalului din domeniul producției este însoțită de accentuarea concentrării și centralizării capitalului din domeniul bancar. Procesul respectiv determină apariția de mari bănci, de monopoluri bancare. Marile întreprinderi — monopolurile din industrie — au nevoie de credite mari, pe termen lung pe care numai marile bănci le pot acorda. În acest mod, băncile capătă posibilitatea și sînt interesate să cunoască, să controleze, să influențeze activitatea întreprinderilor creditate, iar prin cumpărarea de acțiuni chiar să-și plaseze capital în monopoluri din ramurile mai rentabile, devenind coproprietari. Ca urmare, are loc o împletire a capitalului monopolist bancar cu capitalul monopolist industrial. Din această împletire rezultă o formă nouă de capital denumit capital financiar. Capitalul financiar este rezultatul îngemănării și contopirii formelor particulare de capital monopolist, prin urmare, o nouă formă de capital monopolist care este folosită în scopul obținerii unor profituri ridicate și stabile prin exploatarea forței de muncă salariate din sfera productivă, din celelalte domenii de activitate. Proprietarii capitalului financiar constituie oligarhia financiară care își extinde dominația în toate sferile vieții economice, sociale, politice din țara respectivă.

3. **Exportul de capital** capătă primordialitate față de exportul de mărfuri. Exportul de capital înseamnă transferul de capital peste granița de către monopolurile și statele burgheze pentru a fi investit în diferite activități economice în scopul obținerii de către exportator a unui profit ridicat și a altor avantaje economice și politice. Formarea sistemului mondial al capitalismului, formarea sistemului colonial al imperialismului oferă posibilitatea plasării mai rentabile peste granița a capitalului. În prima jumătate a secolului nostru, exportul de capital era dirijat către colonii și semicolonii. În capitalismul contemporan exportul de capital se îndreaptă și spre țările dezvoltate. Plasarea rentabilă peste granița a capitalului se face atît de

către monopolurile private — export de capital privat — cît și de către stat — export de capital de stat.

4. **Împărțirea economică a lumii între uniunile monopoliste.** Creșterea exportului de capital, extinderea legăturilor externe și coloniale ale celor mai mari uniuni monopoliste facilitează formarea de uniuni monopoliste internaționale care împart între ele lumea din punct de vedere economic. Apar monopolurile internaționale. Monopolurile internaționale reprezintă înțelegeri între anumite monopoluri din diverse țări referitoare la împărțirea și reîmpărțirea piețelor internaționale, stabilirea prețurilor, dimensiunilor producției pentru obținerea de profituri ridicate. Apariția lor marchează o treaptă nouă în concentrarea pe scară mondială a capitalului și producției.

Această împărțire a lumii între uniunile monopoliste internaționale se face pe baza raportului de forțe existent între ele la un moment dat. Datorită faptului că raportul de forțe are un caracter instabil și împărțirea economică a lumii între uniunile monopoliste internaționale ale capitaliștilor are un caracter instabil: se modifică permanent și înțelegerea respective în funcție de noul raport de forțe.

5. **Terminarea împărțirii teritoriale a lumii între cele mai mari puteri capitaliste și lupta pentru reîmpărțirea ei.** Instaurarea imperialismului încheie procesul de formare a sistemului capitalist mondial, fiecare țară devenind veriga unui lanț unic, cel al economiei capitaliste mondiale. Capitalismul s-a transformat într-un sistem mondial de aspirare socială și colonială, de exploatare a imensei majorități a populației globului de către un grup de țări capitaliste dezvoltate.

Intrarea capitalismului în stadiul monopolist la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea nu a însemnat însă că toate țările lumii au ajuns la același stadiu, inegalitatea istorică a dezvoltării lor jucînd în această privință un rol însemnat. Din acest punct de vedere se cere a fi subliniat în mod deosebit faptul că la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, România nu intrase în stadiul imperialist, ci se afla încă în prima fază de dezvoltare a capitalismului. Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Procesul de concentrare și centralizare a producției și capitalului făcuse abia primii pași și era departe de a avea un rol dominant în viața economică și politică a României. Capitalul financiar se afla într-o formă incipientă; sistemul bancar și de credit era lovit puternic de marea finanță capitalistă internațională. România nu numai că nu exporta capital și nu participa la împărțirea piețelor mondiale, dar se afla ea însăși în sfera de influență a marilor puteri imperialiste, făcea obiectul acestei împărțiri. Monopolurile imperialiste își disputau locul pe piața românească, iar o parte însemnată a teritoriului țării

noastre se afla încă sub ocupație străină”.

Totodată, trebuie avut în vedere că în capitalismul contemporan sînt țări care se află pe diverse trepte ale modului de producție burghez. De asemenea, dacă unele țări capitaliste dezvoltate sînt în același timp și mari puteri militare, alte țări sînt în afara blocurilor militare, sînt neutre sau nealinate etc. Așa cum subliniază secretarul general al partidului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, lupta pentru reîmpărțirea lumii, a zonelor de influență, pentru cîștigarea de noi poziții dominante de către diferite state și grupări de state — trăsătură definitorie a epocii imperialiste — a intrat în ultimii ani într-o nouă etapă. „În promovarea politicii de reîmpărțire a lumii se folosesc tot felul de mijloace — atît pașnice, cit și nepașnice, atît economice, cit și militare, inclusiv amestecul în treburile interne ale popoarelor, învrăjbirea între state, stimularea directă sau indirectă a stării de tensiune și chiar a conflictelor militare dintre diferite țări”.

## Capitalismul monopolist de stat

ÎN EVOLUȚIA sa, imperialismul cunoaște, ca o treaptă distinctă — capitalismul monopolist de stat, care reprezintă o etapă în care are loc îngemănarea forței monopolurilor cu forța statului într-un mecanism unic în scopul sporirii profiturilor de monopol și menținerii relațiilor de producție capitaliste. Manifestări ale mecanismului monopolist-statal au apărut în perioada primului război mondial. După război fenomenul împletirii forței monopolurilor cu forța statului s-a diminuat, pentru a se accentua din nou în timpul crizei economice de supraproducție din 1929—1933 și în anii celui de al doilea război mondial. În perioada postbelică capitalismul monopolist de stat devine dominant în țările capitaliste dezvoltate.

Amplificarea procesului de îngemănare dintre monopoluri și stat a fost determinată de o serie de factori care au accentuat atît procesul de socializare capitalistă a producției, cît și caracterul privat al însușirii rezultatelor muncii. Dintre acești factori cei mai importanți sînt următorii:

a) **Monopolizarea crescîndă a economiei.** Intensificarea concentrării și centralizării capitalului, întărirea dominației monopolurilor ridică socializarea capitalistă la un grad foarte înalt, ceea ce impune intervenția statului în economie. Totodată, gradul de monopolizare este strîns legat de creșterea puterii oligarhiei financiare, de crearea „uniunii personale” între reprezentanții acesteia și guvern.

b) **Revoluția tehnico-științifică.** În condițiile actuale cînd știința s-a transformat într-o forță de producție nemijlocită, dezvoltarea economică depinde în mod hotărîtor de amploarea activității de cercetare științifică. Dar aceasta cere investiții enorme, o folosire centralizată a capitalurilor care nu pot fi realizate numai prin activitatea monopolurilor private, iar uneori nu are o rentabilitate imediată. De aceea, bugetul de stat devine, din ce

în ce mai mult, principala sursă de finanțare a lucrărilor de cercetare științifică.

c) **Militarizarea economiei naționale.** Intensificarea militarizării economiei naționale a determinat ca o parte foarte mare din venitul național al multor țări capitaliste să fie folosită în scopuri militare. Finanțarea guvernamentală a producției de armament și a cercetării științifice legate de ea contribuie la mărirea profiturilor încasate de marile monopoluri.

d) **Adîncirea contradicțiilor pe plan economic și social.** Desfășurarea luptelor sociale din țările capitaliste, în avangarda cărora se situează proletariatul reprezintă dovada faptului că se manifestă cu putere contradicția dintre clasa muncitoare și clasa capitaliștilor. Pentru menținerea exploatarei, oligarhia financiară recurge permanent la ajutorul statului.

e) **Factorii externi care rezultă din conținutul epocii contemporane,** creșterea forțelor socialismului, precum și amplul proces al destrămării sistemului colonial au restrîns sfera de dominație a capitalismului, au determinat unirea forței monopolurilor cu forța statului în scopul continuării exploatarei și menținerii relațiilor de producție burgheze.

## Formele capitalismului monopolist de stat

FORMELE sub care capitalismul monopolist de stat se desfășoară nu au apărut toate deodată. Ele s-au conturat și dezvoltat treptat de-a lungul evoluției acestui proces, una sau alta din aceste forme dobîndind în anumite perioade și în anumite țări o amploare mai mare. Principalele forme de manifestare a capitalismului monopolist de stat sînt următoarele:

1. **Proprietatea monopolistă de stat** — reprezintă o formă a proprietății capitaliste asupra mijloacelor de producție. În țările imperialiste are loc o creștere considerabilă a volumului proprietății de stat. Totodată, ea se extinde asupra unor întreprinderi din industrie (de armament și civile), transport, bănci, institut de cercetare științifică etc. Sub forma întreprinderilor de stat, proprietatea monopolistă de stat s-a dezvoltat pe următoarele căi principale: construcția de întreprinderi noi din bugetul statului, naționalizarea burgheză, formarea societăților mixte — de stat și particulare.

2. **Redistribuirea pe cale bugetară a venitului național.** În perioada postbelică, statele capitaliste dezvoltate concentrează prin intermediul bugetelor între 25% și 40% din venitul național. Bugetul de stat a devenit principalul instrument prin care statul monopolist redistribuie o parte însemnată din venitul național în favoarea monopolurilor.

Cheltuielile bugetare reprezintă un canal important de scurgere a fondurilor statului sub formă de împrumuturi acordate marilor companii particulare, de subvenții pentru înființarea unor întreprinderi, pentru stimularea și garantarea exportului de mărfuri și de capital etc. Majoritatea veniturilor

bugetare provin din impozite și taxe suportate de masele largi de oameni ai muncii.

3. **Măsurile de reglementare și control a economiei.** În scopul menținerii orînduirii capitaliste, statul capitalist întreprinde o serie de măsuri de reglare și control a economiei care vizează în principal dezvoltarea unor ramuri, concentrarea și centralizarea producției, realizarea produsului social, investițiile, creditele, impozitele, salariile, prețurile etc.

În cadrul măsurilor de reglementare și control, un loc important îl ocupă încercările de planificare și programare a activității economice de către stat. Planificarea monopolistă de stat are însă limite impuse de proprietatea privată capitalistă asupra mijloacelor de producție, avînd doar un caracter informativ și orientativ, fără să poată înlătura instabilitatea economică, contradicțiile capitalismului.

4. **Complexul militar-industrial.** Creșterea susținută a cheltuielilor militare a avut ca rezultat intensificarea conlucrării între statul capitalist, conducerea armatei și marile companii monopoliste în legătură cu efectuarea și finanțarea cercetării științifice, sporirea și perfecționarea producției de armament, achiziționarea acestuia etc. Împletirea intereselor oligarhiei financiare cu cele ale aparatului militar și ale statului capitalist într-un mecanism unic reprezintă complexul militar-industrial.

5. **Sprijinirea expansiunii economice externe a monopolurilor.** Militarizarea reprezintă pentru capitalul monopolist cea mai convenabilă formă de intensificare a intervenției statale în economie, indispensabilă pentru funcționarea capitalismului, întrucît ea asigură instrumentele necesare atît pentru expansiunea externă cît și pentru cea internă.

6. **Intervenția statului în relațiile dintre muncă și capital.** În principalele țări capitaliste, sub acțiunea inegalităților materiale, contradicțiilor sociale și adîncirii antagonismelor politice se extinde baza obiectivă a unor puternice confruntări sociale. În desfășurarea luptelor sociale se remarcă peste tot împletirea organică a revendicărilor social-economice cu cele politice.

Capitalismul monopolist de stat este un fenomen contradictoriu: apărut ca rezultat al adîncirii contradicțiilor capitalismului el determină, pe de o parte, întărirea dominației monopolurilor asupra societății și, pe de alta parte, lărgirea bazelor luptei antimonopoliste. Această contradicție are astăzi un rol hotărîtor în întregul proces revoluționar de transformare a societății.

lector, dr. Constantin GOGONEAȚĂ

## INTREBĂRI

1. Ce este imperialismul ?
2. Care sînt trăsăturile economice fundamentale ale imperialismului ?
3. Ce sînt monopolurile ?
4. Enumerați cauzele apariției și dezvoltării capitalismului monopolist de stat.
5. Care sînt formele capitalismului monopolist de stat ?
6. Ce este proprietatea de stat și care sînt căile apariției ei ?

U.R.S.S.

## PRIORITĂȚI ÎN DEZVOLTAREA ECONOMICĂ

**T**ENDINȚA caracteristică a dezvoltării economiei naționale a U.R.S.S. în anul 1983 și în prima parte a anului curent o reprezintă accelerarea ritmului de creștere prin comparație cu primii doi ani ai cincinalului în curs. Realizarea în 1983 a unui spor al producției industriale de 4%, superior celui anticipat prin planul pentru anul respectiv (3,2%) și a unei producții agricole globale cu 5% mai ridicată decât în 1982, au constituit rezultate importante, reflectate în final în creșterea cu peste 3% a venitului național.

Planul de dezvoltare pe anul 1984 și-a propus indicatori de creștere apropiați de realizările anului 1983, respectiv un spor de 3,1% al venitului național, de 3,8% în cazul producției industriale, 5% în cel al investițiilor din fonduri de stat (spor identic cu cel din anul 1983).

Rezultatele obținute în primele patru luni ale anului curent au confirmat continuarea tendinței de accelerare a dezvoltării. În cazul producției industriale, pentru care sînt disponibile date, ritmul de creștere de 4,9%, față de ianuarie-aprilie 1983, depășește sensibil indicatorul planificat. Semnificativ este faptul că 96% din acest spor s-a realizat pe seama creșterii productivității muncii.

Cele câteva date privind evoluția pe termen scurt a economiei U.R.S.S. atestă existența de rezerve de impulsie a creșterii economice, localizate la diferite niveluri, dar în special la cel al întreprinderilor productive, rezerve a căror valorificare constituie un obiectiv esențial în contextul transpunerii în viață a unor priorități pe termen mediu sau lung.

O ierarhizare a priorităților economice este de regulă dificilă, dat fiind numărul și varietatea criteriilor posibile. Cel mai frecvent literatura de specialitate sovietică distinge ca priorități de prim rang ale dezvoltării economiei: extinderea și restructurarea bazei energetice, introducerea progresului tehnico-științific axată în special pe aplicarea tehnicilor de vîrf, asigurarea unei producții agricole sporite și cu grad ridicat de stabilitate, diversificarea și creșterea calității bunurilor de consum, dezvoltarea transporturilor, enumerare care nu epuizează problematica dată.

Politica economică în domeniul energiei trebuie să asigure, apreciază specialiștii sovietici, soluționarea a două sarcini complementare: modificarea structurii balanței energetice și promovarea unor tehnologii și echipamente care să permită economisirea energiei. În prezent, consumul energetic al țării are următoarea structură: țiței (inclusiv condensat de gaze) 44% din necesarul energetic total, gaze naturale 26%, cărbune 24%, energie hidrolică și atomoelectrică 4%, iar restul alte categorii de combustibili sau surse energetice. Soluțiile adoptate cu circa un deceniu

în urmă — între care intensificarea extracției de țiței, care situează U.R.S.S. pe primul loc între țările producătoare — se reflectă și în balanța energetică actuală.

Restructurările prevăzute pentru etapa următoare și în special diminuarea rolului țițeiului în balanța energetică nu sînt determinate — după cum subliniază specialiștii sovietici — de epuizarea resurselor, ci de considerente de ordin economic. O mutație în favoarea gazelor naturale — a căror pondere în balanța energetică ar urma să crească în acest deceniu pînă la 30% — se explică prin cheltuielile de 2—3 ori mai reduse pentru prospectare și extracție, în comparație cu țițeiul, la care se adaugă argumentul existenței unor resurse deosebit de ridicate. Atomoenergetica, domeniu în plină dezvoltare, ar urma să asigure, în 1985, 220—250 miliarde kWh energie electrică anual, de trei ori mai mult decît în 1980. Dezvoltarea atomoenergeticii va contribui în mare măsură la furnizarea de energie termică, pentru necesitățile industriei și termoficare, ceea ce prezintă o importanță deosebită, avînd în vedere că pentru producerea aburului și apei calde se consumă pînă la 40% din toate genurile de combustibil, adică dublu față de consumul pentru obținerea energiei electrice. Cărbunele va continua să dețină un rol important, pînă în 1985 fiind prevăzut să se atingă o producție de 775 milioane tone, în principal pe seama dezvoltării extracției în zonele răsăritene ale U.R.S.S. În ceea ce privește economisirea energiei, se apreciază că mijloacele simple ale unei prime etape au fost epuizate, viitorul aparținînd asimilării de tehnologii de producție cu consumuri specifice reduse pe unitatea de produs, perfecționării tehnologiei de producție a energiei electrice și, în sfîrșit, folosirii mai depline a resurselor energetice secundare. Însurate, rezultatele obținabile ar însemna economisirea a 200 milioane tone combustibil convențional anual, adică 10% din volumul actual al producției de resurse energetice a U.R.S.S.

Introducerea pe scară largă a rezultatelor progresului tehnico-științific, culminînd cu aplicarea microelectronicii și roboților industriali, are motivații economice profunde, U.R.S.S. fiind confruntată încă din deceniul precedent cu necesitatea economisirii forței de muncă. Se apreciază că deficitul în acest domeniu urmează să se mențină la nivelul considerabil pînă în anul 1990.

Pornind de la această situație, analizele făcute au evidențiat că în industrie, lucrările auxiliare sînt — comparativ cu operațiunile de bază la care s-a ajuns la un anumit grad de mecanizare și automatizare — un foarte mare consumator de forță de muncă și implicit un domeniu în care introducerea robotizării ar elibera un număr relativ important de lucrători. În anul 1985 vor funcționa în U.R.S.S. cinci mari între-

prinderi specializate în fabricarea de roboți, începînd cu cei din prima generație (manipulatoare cu comandă program rigidă) și încheind cu roboții adaptabili, dotați cu sistem senzorial, aflați în prezent în stadii experimentale.

Considerat, sub aspect economic și social, cel mai important dintre programele speciale complexe, Programul alimentar atestă prin el însuși afirmarea unei priorități fundamentale a dezvoltării, care reunește cele trei sfere ale complexului agroalimentar: producția agricolă propriu-zisă, industriile care furnizează mijloace de producție și activitățile avînd ca obiect achiziționarea, transportul, depozitarea, prelucrarea și desfacerea producției agricole. Problema cea mai importantă, în condițiile în care se alocă pentru dezvoltarea complexului agroalimentar fonduri foarte ridicate (190 miliarde rube în cincinalul 1981—1985) o reprezintă creșterea eficienței investițiilor. În deceniul actual se apreciază că la fiecare procent de creștere a producției agricole revine mai puțin de un procent de creștere a investițiilor (raport care în anii '70 era de cel puțin 1:3). În contextul desfășurării acțiunilor de implementare a Programului alimentar, obiectivul central constă în dezvoltarea producției cerealiere, avînd ca destinație principală zootehnia, concomitent cu dezvoltarea de producții de leguminoase bogate în proteine și a industriei de concentrate furajere de origine animalieră.

Satisfacerea cererii de bunuri industriale de consum, la nivelul actual al exigențelor cumpărătorilor, are implicații economice, în special tehnico-productive, dar și administrativ-organizatorice. Începînd din 1981, în activitatea întreprinderilor din acest domeniu au fost introduși indicatori calitativi și obligații ferme privind livrarea sortimentelor prevăzute.

Prioritățile pe termen lung ale economiei naționale se reflectă și în activitatea U.R.S.S. de colaborare și cooperare economică și tehnico-științifică, în primul rînd cu țările partenere membre ale C.A.E.R. interesate, concretizîndu-se în programe multilaterale și bilaterale de specializare și cooperare în domeniile menționate.

Bazate pe respectarea neabătută a deplinei egalități în drepturi, suveranității și independenței naționale, relațiile româno-sovietice s-au dezvoltat an de an în toate domeniile, un rol hotărîtor în orientarea conlucrării reciproce revenind întîlnirilor și convorbirilor purtate de secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu cu conducerea de partid și de stat sovietică. Încheierea în mai 1980 a „Programului pe termen lung de specializare și cooperare în producție între România și U.R.S.S. pentru perioada pînă în 1990” are o contribuție favorabilă întregului proces de colaborare economică, desfășurat în cadrul acordurilor bilaterale sau multilaterale. Analiza necesităților și posibilităților economiilor naționale evidențiază existența unor largi și importante domenii de interes comun, în care relațiile de colaborare bilaterală sau multilaterală în cadrul C.A.E.R. pot cunoaște o dezvoltare importantă, contribuind la rezolvarea multora din problemele cu care sînt confruntate economiile țărilor noastre.

Ioachim SILVESTRU

R.P. POLONĂ

## OBIECTIVE ALE PROCESULUI DE CONSOLIDARE A ECONOMIEI

**I**N PREZENT, așa cum se apreciază în documente oficiale și în literatura de specialitate din Polonia, economia națională este antrenată într-un proces complex, de durată, al cărui scop principal îl constituie transformări structurale esențiale, orientate spre atingerea cât mai rapidă a unor obiective sociale și economice de primă importanță, între care consolidarea echilibrului economic, sporirea eficienței la nivelul unităților de bază, accelerarea creșterii economice.

Rezultatele obținute în prima parte a acestui an confirmă tendințele înregistrate în anul 1983 și creează condiții pentru atingerea obiectivelor de fond ale programelor de dezvoltare elaborate pentru perioada 1983—1985. O trăsătură caracteristică a economiei poloneze, în stadiul actual, constă nu numai în urmărirea programelor de măsuri inițiate încă în 1982, ci și în continua adaptare, asigurarea flexibilității la toate nivelurile de decizie, astfel încât măsurile adoptate să contribuie adecvat la transpunerea în viață a obiectivelor cantitative și calitative, răspunzând priorităților pe termen scurt, ca și orientărilor strategice.

Întregul proces include, ca element de bază, implementarea unor măsuri de perfecționare a mecanismului economic. A principiilor reformei economice, definite ca rezultat al unor largi dezbateri. Aceste principii se află într-o fază de amplă experimentare, ale cărei rezultate sint permanent examinate sub raportul eficienței și concordanței cu obiectivele sociale și economice actuale și de perspectivă. Este cunoscut faptul că aceste principii vizează determinarea rolului planului ca instrument de conducere centralizată a complexului economiei naționale, concomitent cu crearea condițiilor pentru valorificarea reală a unor rezerve importante ale dezvoltării economice, prin antrenarea în procesul de decizie a unităților de bază, cu atribuții și responsabilități redefinite în mod corespunzător.

**Autonomia** întreprinderilor are ca principal obiectiv o mai bună adaptare a producției la nevoile societății, în condițiile îmbunătățirii gestiunii economice, iar soluțiile practice în acest sens urmăresc stimularea inițiativelor întreprinderilor în elaborarea programelor de producție, alegerea sortimentelor, reducerea costurilor, aplicarea riguroasă a calculului economic în toate fazele procesului de reproducție. În strânsă legătură cu principiul enunțat, **autofinanțarea** se constituie într-o regulă de funcționare a cărei aplicare treptată antrenează o schimbare de proporții în întregul sistem de finanțare a activității economice, modificări esențiale ale funcțiilor instituțiilor financiar-bancare. Renunțarea la finanțarea automată de la buget a cheltuielilor întreprinderilor, introducerea condiției de solvabilitate financiară, permanent controlată de organele bancare, are implicații dintre cele mai profunde nu numai asupra gestiunii interne a întreprinderilor ci și asupra sistemului

economico-financiar în ansamblu. Se urmărește ca pentru generalizarea în perspectivă a principiului autofinanțării sint necesare corelări judicioase în sistemul de prețuri interne, adaptarea acestuia la mișcarea prețurilor internaționale, de natură să asigure conectarea întreprinderilor la o activitate productivă bazată prioritar pe criterii economice. Etapele de tranziție apreciate ca necesare în procesul de generalizare a autofinanțării, proces în care solvabilitatea întreprinderilor devine o condiție de existență și funcționare a lor, confirmă și subliniază importanța acestui principiu menit să contribuie la restructurarea pe termen lung a întregului aparat productiv, în favoarea activităților rentabile, competitive. Circumscrisă celor două principii enunțate **autogestiunea muncitorească**, sau în alți termeni autoconducerea, se înscrie la rândul său ca o direcție de perfecționare în perspectivă a mecanismului economic. Se urmărește asigurarea unei concordanțe sporite între răspunerile conferite întreprinderilor și posibilitățile personalului muncitor de participare la procesul de decizie, imbinând interesele generale cu cele ale colectivelor de muncă din unitățile de bază. Aflată, așa cum s-a mai menționat, în stadiul unei experimentări și îmbunătățiri continue, perfecționarea mecanismului economic, s-a reflectat încă în actuala etapă, în ameliorarea efectivă a parametrilor dezvoltării economiei naționale.

Anul 1983, ca și primele luni ale anului în curs au reprezentat, după cum subliniază documente de partid și de stat poloneze, o perioadă deosebit de importantă în refacerea echilibrului economic și accelerarea proceselor de dezvoltare. Creșterea în 1983 a **venitului național** cu 4—5% față de anul anterior s-a realizat în condițiile sporirii productivității muncii pe ansamblul economiei. Producția netă a crescut cu 5% în industrie, cu 3% în construcții și 4—6% în agricultură. Volumul **produselor industriale comercializate** a sporit față de 1982 cu 6,7% (din care în industria prelucrătoare cu 7,1%, iar în cea extractivă cu 2,3%), sarcinile planului anual fiind depășite cu 5,9%. Creșteri superioare mediei s-au înregistrat în industria metalurgică, construcția de aparatură de precizie, precum și în industriile electrotehnică, electronică, chimică. În primul trimestru al anului curent, producția industrială comercializată depășea cu 3,7% nivelul anului 1983, iar cea realizată în construcții înregistra un spor de 12,5%.

În domeniul **schimburilor externe**, care prezintă o importanță deosebită pentru echilibrul de ansamblu al economiei, în anul 1983 exportul a crescut cu 11,1%, iar importul cu 10,1%, înregistrându-se un sold activ în relațiile cu țările capitaliste dezvoltate și, ca urmare, o diminuare a datoriei externe exprimată în dolari de la 24,8 miliarde, la 23,7 miliarde. Activitatea de comerț exterior, în primele trei luni ale anului

curent, a înregistrat, conform datelor publicate de organul central de statistică din Polonia, o evoluție orientată spre dinamica mai rapidă a exporturilor în valute convertibile: exporturile în ruble transferabile au crescut cu 9,7%, față de primul trimestru al anului anterior, iar importul pe această relație de schimb, cu 11,4%; în aceeași perioadă, exportul în valute convertibile a marcat un spor de 11,4%, în timp ce importul s-a redus cu 7,6%.

La nivelul întregului an 1984, între obiectivele dezvoltării economiei naționale se înscriu ca priorități asigurarea echilibrului pe ansamblul economiei și pe ramuri, asigurarea populației cu bunuri de consum de primă necesitate și produse alimentare, extinderea construcției de locuințe, îmbunătățirea ocrotirii sănătății și măsuri în favoarea categoriilor sociale cu venituri reduse.

Sarcinile de plan prevăd o creștere cu 4,5% a volumului valoric al producției industriale, în raport cu anul 1983 și cu 1,5—2% a producției agricole. Creșterea anticipată a venitului național cu 2,6%, față de anul anterior, va permite o majorare a fondului de consum (+1,8%). Ponderea alocațiilor sociale în cadrul acestui fond urmează să atingă 27%, față de 15—18% în anii '70. Preocupările pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației se reflectă în majorarea cu 1—2% a veniturilor reale, creșterea livrărilor de mărfuri către populație cu 3,1% la produse alimentare și 10,5% la produse nealimentare, precum și în sporirea investițiilor în complexul agroalimentar cu 29% și în construcția de locuințe cu 30,4%.

În procesul de anvergură al modernizării structurale a industriei, dezvoltarea ramurilor de vîrf, iar în cadrul acestora a industriei electronice, inclusiv a celei producătoare de bunuri electronice de consum, constituie una din direcțiile importante de valorificare a bazei de producție create în deceniul trecut, inițial prin import de tehnologii și utilaje. Valorificarea acestei baze presupune în etapa actuală creșterea esențială a contribuției cercetării proprii la dezvoltarea unor producții eficiente și moderne, competitive pe piața internațională.

Colaborarea economică între România și Polonia cunoaște o tendință de diversificare continuă, în avantajul ambelor țări, impulsivă în mod decisiv de întîlnirile și convorbirile economice la nivelul cel mai înalt.

În spiritul orientărilor convenite cu prilejul convorbirilor dintre tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România și tovarășul Wojciech Jaruzelski, prim-secretar al C.C. al P.M.U.P., președintele Consiliului de Miniștri al R. P. Polone, au fost transpuse în practică măsuri privind dezvoltarea conlucrării în industria minieră, petrolieră și metalurgia neferoasă, extinderea cooperării în producția de mașini și utilaje pentru industriile electronică, electrotehnică, siderurgică, chimică, construcția de mașini și altele. Aceste acțiuni, ca și cele vizînd lărgirea și diversificarea schimburilor bilaterale, au contribuit și contribuie la ridicarea pe trepte superioare a colaborării dintre cele două țări și popoare.

Pavel CERNA

# Înviorarea economiei în țările occidentale industrializate — un fenomen de durată?

DUPA numeroase prognoze optimiste, în ultimii doi-trei ani, dar care au fost infirmate de realitate, — criza economică persistând cu variații de intensitate de la o țară la alta — de mai multe luni se vorbește tot mai insistent de realitatea redresării ori relansării economiilor din țările industrializate. Optimismul ce se manifestă în țările dezvoltate industrial este alimentat de succesele înregistrate pe linia reducerii ritmului inflației și a redresării, în primul rînd, în economia S.U.A., care a cunoscut în 1983 o rată medie anuală a creșterii prețurilor de 3,2% (față de 6,1% în 1982) și un ritm de creștere a produsului național brut (în termeni reali) de 3,3%. Aceasta a redus la sub 8% rata șomajului, a stimulat o „reanimare” a economiei în primul rînd în Canada și Japonia, avînd unele influențe pozitive și asupra economiilor țărilor vest-europene. Fragilitatea fenomenului izvorăște din faptul că majoritatea problemelor structurale de care depinde continuarea într-un ritm susținut a redresării au rămas nerezolvate, unele chiar s-au agravat. Astfel, în S.U.A. — unde se prognoza o creștere de 4,5% a P.N.B. în anul curent, persistența uriașelor deficite bugetare cu efectul său de menținere a dobînzilor reale la cote foarte ridicate și a unui dolar supraevaluat — se manifestă mari rezerve asupra intensității redresării. Este știut că dobînzile ridicate frînează investițiile capitale, reduc vînzările de bunuri de folosință îndelungată și contribuie la creșterea poverii datorii externe a celorlalte țări, în primul rînd a celor în curs de dezvoltare, care s-au văzut nevoite să-și reducă importurile și investițiile, ipotecindu-și astfel viitorul.

Este evident că suprasolicitarea piețelor financiare pentru acoperirea deficitului bugetar duce la menținerea dobînzilor ridicate oricare ar fi măsurile monetare adoptate de Banca Federală de Rezerve. Pentru a atrage fonduri în dolari toți cei interesați sînt nevoiți să supraliciteze cu dobînzii mari. Cererea de dolari face ca moneda americană să devină supraevaluată față de celelalte valute. Aceasta a dus la o reducere substanțială a exportului S.U.A. și la o creștere a importurilor. Potrivit previziunilor lui Martin Feldstein, șeful consilierilor economici ai președintelui Reagan, deficitul comercial al S.U.A. în acest an va depăși 100 miliarde dolari (față de 26 miliarde în 1980 și peste 60 miliarde anul trecut), iar cel al balanței de plăți curente va spori de la 38 miliarde dolari anul trecut la 80 miliarde, ceea ce reprezintă, după calculele economistului american „o pierdere directă de 2,5 milioane locuri de muncă”<sup>1)</sup>.

Tabelul nr. 1

Creșterea economică și balanța de plăți curente

	Produsul național brut (în % față de anul precedent)			Soldul balanței de plăți curente (în miliarde dolari)		
	1982	1983 <sup>1)</sup>	1984 <sup>2)</sup>	1982	1983 <sup>1)</sup>	1984 <sup>2)</sup>
S.U.A.	-1,9	3,3	4,5	-11,2	-40	-60
Canada	-4,8	3,0	4,5	-2,4	1,5	0
Anglia	1,5 <sup>3)</sup>	2,7 <sup>3)</sup>	2,5 <sup>3)</sup>	9,5	3,7	-0,5
Franța	1,8 <sup>3)</sup>	0,5	0,5 <sup>3)</sup>	-12,1	-4,3	0
R.F.G.	-1,1	1,5	2,5	3,5	3,3	5,0
Italia	-0,3	-1,5 <sup>3)</sup>	1,5 <sup>3)</sup>	-5,5	0,5	0
Japonia	3,3	3,3	4,5	6,9	21,0	24

1) Cifre provizorii; 2) Previziuni O.C.D.E.; 3) Surse naționale.

Sursa tabelelor: „Notices économiques” U.B.S., martie 1984

Henry C. Wallich, membru în consiliul guvernatorilor Sistemului Federal de Rezerve (banca centrală a S.U.A.) declara, la 6 martie 1984, în fața subcomitetului pentru comerț, transport și turism al Camerei reprezentanților: „Dobînzile reale ridicate, un dolar puternic și deficitele externe mari sînt toate legate de uriașele deficite bugetare”. Exportul S.U.A. a scăzut valoric cu 25 miliarde dolari din 1980, pînă în trimestrul IV 1983 (40% din această scădere se datorește reducerii exportului în America Latină, îndeosebi în Mexic). Ca volum, exportul de mărfuri a scăzut în trimestrul IV 1983, față de 1980, cu 25%

la bunuri de investiții, cu 20% la produse industriale de consum curent și cu 10% la produse agricole. Citind aceste cifre H. C. Wallich sublinia că ele trebuie înțelese ca argumente pentru reducerea cheltuielilor bugetare, care să ducă la scăderea dobînzilor și a cursului dolarului față de alte monede. În nici un caz — afirma el — nu ar fi justificat și folositor să se adopte noi măsuri protecționiste.

Critici la adresa politicii bugetare a S.U.A. se aud și în celelalte țări capitaliste industrializate care, deși aparent beneficiază de dolarul supraevaluat pentru a-și mări exporturile în S.U.A., în fapt plătesc mai scump produsele de import al căror preț este exprimat în dolari (petrol, materii prime, alimente).

Tabelul nr. 2

Ritmul inflației și rata șomajului

Țări	— medie anuală în % —					
	Inflația			Șomajul		
	1982	1983	1984 <sup>1)</sup>	1982	1983	1984 <sup>1)</sup>
S.U.A.	6,1	3,2	5,0	9,7	9,6	7,7
Canada	10,8	5,8	6,0	12,8	12,0	11,0
Anglia	8,6	4,6	6,0	12,2	13,1	13,0
Franța	12,0	9,4	7,5	8,7	8,8	9,5
R.F.G.	5,3	3,0	3,0	7,6	9,1	9,0
Italia	16,3	15,0	12,0	9,1	9,9	10,5
Japonia	2,7	1,9	3,0	2,4	2,6	2,5

<sup>1)</sup> Previziuni O.C.D.E.

Astfel, președintele Băncii Federale a R.F.G., Otto Pöhl, într-un discurs, rostit la Frankfurt pe Main, sublinia, la începutul lunii aprilie a.c., că „deficitul uriaș al bugetului S.U.A. pune în pericol stabilitatea relațiilor monetare internaționale”.

Așa cum rezultă și din cifrele tabelului nr. 1, previziunile considerate optimiste ale O.C.D.E. arată că tendința de înviore a economiei nu este încă suficient de susținută, existînd diferențe mari de la o țară la alta. Explicația este căutăată atît în faptul că țările industrializate vest-europene depind mult de export (Piața comună participă cu 35% la comerțul mondial) cît și în unele dificultăți structurale. Ritmul cel mai ridicat de creștere economică este așteptat în R.F.G., unde se contează pe substanțiale investiții în întreprinderi. Continuarea fazei de înviore se resimte cu o necesitate acută în condițiile în care, pe ansamblul țărilor O.C.D.E., sînt, în prezent, înregistrați oficial circa 35 milioane de șomeri, iar unele surse prognozează chiar o creștere a proporțiilor acestui fenomen (tabelul nr. 2).

Pe de altă parte, sînt tot mai numeroase temerile privind o recrudescență a inflației. Aceleași temeri se manifestă în Anglia unde, după cum se arată într-un buletin publicat de Midland Bank (primăvara 1984) se așteaptă ca indicele prețurilor cu amănuntul să crească în tot cursul anului 1984 (media anuală prognozată fiind de 6—6,5%) fără a depăși 7% în 1985 (aceasta, în condițiile în care salariile nu vor crește, iar bugetul se va echilibra).

Pentru țările în curs de dezvoltare, perspectivele rămîn mai sumbre. Reșalonările datoriiilor scadente în 1982 și 1983 nu au adus decît o mică perioadă de respiro. În fapt, datoria externă a celor mai multe țări a crescut, ele trebuind să recurgă la noi împrumuturi pentru a plăti dobînzile. Măsurile drastice de reducere a importurilor au ajutat la reducerea deficitului balanței comerciale, dar măsurile protecționiste și prețurile scăzute pentru produsele lor de export (constînd, în general, din produse primare) au făcut ca deși în volum exportul a crescut, valoric el să scadă, nereușind să acopere costul importurilor reduse și necesitățile serviciului datoriei publice. Ritmul extrem de lent al creșterii economice în țările în curs de dezvoltare va influența negativ tendința de „redresare” a economiei mondiale, ceea ce va face și mai necesară soluționarea radicală a problemei datoriei externe, inclusiv printr-o reducere substanțială a nivelului dobînzilor.

Dorel OPRESCU

Proiecte energetice daneze

OBIECTIV al guvernului de la Copenhaga, reducerea dependenței de importul de petrol

nind o cincime din consumul total al țării care, de altfel, s-a redus considerabil, de la 18 mil. t în

Producția de energie

	1973	1980	1981	1985	1990	1995
Combustibili solizi	0	0,3	0,4	0,3	0,3	0,4
Petrol	0,1	0,3	0,8	4,0	4,0	4,0
Gaze	0	0	0	0,9	2,4	2,4
Combustibil nuclear	0	0	0	0	0	0
Hidro/en. geotermică	0,01	0,01	0,01	0,3	0,7	1,0
Electricitate (TWh)	19,1	27,1	19,8	26,4	30,0	31,9

și gaze a început să se materializeze. Producția de țitei din zona daneză a Mării Nordului a atins 2 mil. t în 1983, deți-

1972, la 10,5 mil. t în 1983. În producția de energie electrică, petrolul a fost în mare

parte înlocuit cu cărbune.

Etapa următoare o constituie exploatarea mai intensă a gazelor din Marea Nordului, distribuirea acestora către consumatorii danezi urmînd să înceapă către mijlocul anului în curs, odată cu atingerea cotei maxime de extracție, de 1,7 mrd. mc pe an. Producția totală internă de petrol și gaze din Marea Nordului va reprezenta 20-25% din consumul de energie al țării, cu perspectiva a-jungerii la o pondere de 30-40% în decembrie viitor, pe baza trecerii la exploatarea altor bazine cunoscute.

Programe de dezvoltare

KENYA: folosirea resurselor locale

PE LINGA DIMINUAREA dependenței de importurile de țitei și produse petroliere Kenya este preocupată și de asigurarea aprovizionării cu energie electrică din producție proprie. Pînă acum, Kenya a importat energie electrică din țările vecine, Uganda și Tanzania, ambele cu capacități excedentare de producție.

Pentru diminuarea importurilor, exploatarea resurselor locale hidroenergetice și geotermale va domina programul de dezvoltare electroenergetică. În centrul dezvoltării hidroenergetice se află riul Tana pe care pînă în prezent au fost instalate capacități de 350 MW. În pregătire se află construirea hidrocentralei Kiambere de 140 MW, cu termen de pregătire în 1987. Va urma construirea hidrocentralei Turkwel Gorge, de 110 MW, după care, pînă în anul 2000 vor fi instalate alte capacități însumînd 280 MW. Toate noile proiecte de pe riul Tana vor fi multifuncționale, contribuind la regularizarea cursurilor de apă și la realizarea unor proiecte de irigații.

În Rift Valley, la Olkaria a fost pusă de curînd în funcțiune prima electrocentrală geotermală din Africa avînd o capacitate de 30 MW. În apropiere va fi construită o altă instalație de 15 MW. Pînă în 1990, în Rift Valley urmează să fie instalate noi capacități geotermale însumînd 90 MW.

Noile proiecte hidroenergetice și geotermale sînt menite să satisfacă necesarul intern de energie electrică la Kenyei pînă în anul 2000. Autoritățile precunizează în plus construirea unei termocentrale pe cărbune și a alteia pe gaze naturale drept capacități de rezervă pentru cazurile de secetă prelungită care ar crea dificultăți de producție.

Totodată, Kenya este preocupată de reducerea dependenței, a circa 75% din populație, de consumul de lemn de foc și de mangal, fapt care poate genera în perspectivă masive despăduriri și accentuarea eroziunii solului. În acest scop rețeaua electrică urmează să fie puternic extinsă în zonele rurale, paralel cu sporirea utilizării surselor alternative de energie. De la utilizarea în consumul casnic a energiei solare cu ajutorul unor instalații mici, s-a trecut la utilizarea acesteia pentru producerea de energie electrică necesară telecomunicațiilor în zone neelectrificate. Energia eoliană este deja utilizată pentru acționarea mecanică a pompelor de apă, dar s-a trecut și la construirea de electrogeneratoare eoliene. Printre proiectele mai importante se află în curs construirea unei centrale eoliene cu mai multe generatoare, de cîte 50-250 kW fiecare, care va fi cuplată la circuitul energetic național. În plus, se va extinde producția de alcool etilic (în fabricile de la Muhoroni, Kisumu etc.), folosit drept carburant.

Marin FRÂNCU

Evoluția economiei austriece

RAPORTUL anual al O.C.D.E. referitor la Austria relevă că evoluția economiei situează această țară printre cele cu performanțe bune în cadrul organizației: în-

flația a atins unul din cele mai scăzute nivele în ultimele două decenii, balanța de plăți este excedentară, iar rata șomajului — 4,5% — reprezintă jumătate

Indicatori ai economiei austriece modificări anuale (%)

	1982	1983	1984	1985 *
P.I.B. (prețuri constante)	1,1	1,75	1,5	2
Producția industrială	-0,7	1	1,5	1,75
Prețuri de consum	6,5	3,25	5	3,75
Costul forței de muncă (în monedă națională)	-0,3	-3,1	-2,0	—
Șomaj (% din forța de muncă)	3,5	4,5	5,25	5,5
Balanța conturilor curente (mrd. dolari S.U.A.)	0,5	0,25	1	0,5

\*ian-iunie  
Sursa: O.C.D.E.

din media țărilor O.C.D.E. (vezi tabelul).

Politica anti-ciclică de stimulare a consumului a constituit, se apreciază, unul din mijloacele principale de asigurare a unei creșteri economice sporite. Pentru reducerea datoriei externe, experții O.C.D.E. susțin însă necesitatea reorientării acestei politici, în sensul reducerii cheltuielilor destinate consumului neproductiv și renunțării la subvențiile acordate industriilor imbatrinite. Primele semne ale acestei modificări sînt, de altfel, vizibile în sporirea producției de bunuri de investiții pe seama reducerii producției destinate consumului neproductiv.

DATE DE PROGNOZĂ

Orizont 1995

în țările industrializate

EDIȚIA 1984 a studiului „Prognos Eura-report“ elaborat anual de societatea Prognos AG din Basel (Elveția) consideră că pînă în 1995 cea mai rapidă creștere economică în termeni reali, dintre țările industrializate, va continua să fie înregistrată de Japonia (+4%). Pe de altă parte, Elveția (în 1982 țara occidentală cu cel mai ridicat P.I.B. pe locuitor — 15 200 dolari), Belgia și Marea Britanie vor cunoaște cele mai lente ritmuri anuale de creștere ale produsului intern brut (1,7-1,9%) dintre țările amintite.

Sub raportul structurii pe

sectoare a P.I.B. nu se prevăd modificări notabile. În interiorul sectorului secundar însă, respectiv al industriei prelucrătoare, chimia va continua să se dezvolte sensibil mai rapid decît media, la fel ca și industria de prelucrare a metalelor (în special cea de mașini electrice), în vreme ce metalurgia de bază și industria textilă își vor diminua în continuare ponderea.

Studiul amintit, prezentat în numărul din martie a. c. al revistei vest-germane Wirtschaft und Produktivität, estimează că paralel cu numărul șomerilor înregistrați oficial

vor spori și dimensiunile așa-numitei „rezerve liniștite“ de forță de muncă. Noțiunea desemnează persoanele apte de muncă care din cauza șanselor apreciate ca foarte reduse de a găsi de lucru în actuala conjunctură renunță să se amănțe la oficiile de plasare. Pe ansamblul țărilor Pieței comune efectivul acestei rezerve era estimat în 1981 la 4 milioane de oameni, față de un total de 9 milioane de șomeri cît erau înregistrați oficial.

Ritmul creșterii demografice pe ansamblul țărilor occidentale industrializate se va încetini în continuare, la 0,3% pe an pînă în 1995 (față de 0,6% pe an în intervalul 1972-1982) diferențiat pe țări: spre 1% în Irlanda, Canada și S.U.A., mult mai lent în țări ca Austria, Belgia, Danemarca, R.F. Germania și Suedia.

Înflația ar urma să cunoască o anumită încetinire, pornind de la ipoteza diversifică-

rii bazei energetice. Totuși, pînă în 1983, țări ca Grecia, Italia, Irlanda și Spania vor continua să înregistreze rate ale inflației exprimate prin două cifre, față de o rată medie de 8,3% în țările Pieței comune.

Comerțul mondial, a cărui valoare a crescut în medie cu 4,5% pe an în intervalul 1972-1982, ar urma să cunoască o ușoară intensificare, la 4,6% în perioada 1982-1995. Deficitul comercial al țărilor dezvoltate ar urma să se accentueze pînă în 1995, reflectînd o sporire mai rapidă a prețurilor produselor importate de ele în raport cu prețurile exportului. Îmbunătățirea raportului de schimb al țărilor în curs de dezvoltare nu va fi însă de proporții care să anihileze deficitele comerciale în creștere ale multor țări în curs de dezvoltare importatoare de petrol.

D.D.



**GLOSAR**

**Asigurarea creditelor de export [I]**

ROLUL ASIGURĂRII creditelor de export este de a da furnizorilor posibilitatea să vîndă în străinătate în condiții de credit, fără a-și primejdi echilibrul financiar prin asumarea responsabilității în ce privește riscuri excesiv de mari.

Obținerea unei polițe de asigurare reprezintă pentru exportator o acoperire sigură împotriva unor eventuale pierderi sau a încasării cu întârziere a sumelor ce i se datorează, dar aceasta mai reprezintă și o garanție că va putea să se finanțeze, în condiții avantajoase, prin instituții financiare specializate, în cazul în care nu este în situația de a finanța singur o anumită tranzacție. Astfel se explică de ce asigurarea creditelor de export a devenit o parte integrantă a procesului de finanțare a vânzărilor de mărfuri în străinătate, instituțiile de asigurare a acestor credite îndeplinind, în general, în țările capitaliste dezvoltate un rol complementar celui al instituțiilor de credit propriu zise.

Constituind o primă verigă din complexul de instituții care intervin în sprijinirea exporturilor unei țări, organismele specializate în asigurarea exporturilor au pe această linie un rol deosebit de important. În fapt, aceste organisme nu intervin numai prin operațiuni concrete, ci și ca foruri care, împreună cu celelalte instituții financiare și organe de stat ale țărilor respective, stabilesc politica de urmat în finanțarea și promovarea pe diverse alte căi a exporturilor.

Importanța acordată de țările capitaliste dezvoltate asigurării creditelor de export reiese clar din faptul că operațiunile sînt efectuate de organisme specializate depinzînd — în totalitate sau în parte — de stat, așa cum se poate exemplifica: S.U.A. — Export-Import Bank of the United States — agenție independentă aparținînd de Administrația americană; Anglia — Export Credits Guarantee Department (ECGD), departament al Ministerului Comerțului; Franța — Compagnie Française d'Assurance pour le Commerce Extérieur (COFACE), societate pe acțiuni deținute de societăți de asigurare și bănci naționalizate, controlată de Ministerul Finanelor; R.F. Germania — Hermes Kreditversicherung AG, societate condusă de un comitet interministerial, întreaga activitate fiind controlată de guvern; Italia — Istituto Nazionale delle Assicurazioni (INA), organism guvernamental.

În majoritatea țărilor industrializate aportul statului în sprijinirea sistemelor de asigurare a creditelor de export se oglindește în primul rînd în modul de alcătuire a resurselor financiare ale organismelor specializate. Acestea primesc de la Ministerul Finanelor o anumită proporție din resursele de care dispun, cealaltă parte provenind din încasări de prime de la beneficiarii asiguraților; în cazul cînd cerințele de fonduri sînt ridicate se mai pot primi credite de la buget.

Necesitățile de fonduri ale organismelor de asigurare a creditelor de export au crescut necontenit în cursul ultimelor decenii datorită implicării acestora tot mai mult și în finanțarea și refinanțarea directă a schimburilor externe, rol preluat mai ales de la banca centrală. În cadrul acestei largiri a sferei de activitate a organismelor specializate în asigurarea creditelor de export trebuie menționată subsidierea dobînzilor, operațiune corelată cu finanțarea propriu-zisă a vânzărilor de mărfuri, sumele necesare fiind alimentate din fonduri guvernamentale.

**Radu NEGREA**

**Tranzacții la termen**

**Aram Keșișian, București** — Cele mai numeroase produse care fac obiectul tranzacțiilor la termen se întîlnesc în S.U.A. și anume aproape 50, tranzacționate la burse de mărfuri. Pe plan mondial cele mai mari

burse de mărfuri sînt cele din Chicago, Londra și New York.

Tranzacțiile la termen pe care le găzduiesc bursele de mărfuri nu presupun prezența produsului, ca în cazul așa-numitelor „piețe fizice” din mari centre de producție (din Australia și Noua Zeelandă pentru lînă, de la Bangkok pentru orez sau din Singapore pentru piper), de import (Rotterdam pentru oleaginoase) sau de consum (Londra

Tranzacții la termen (în milioane tone)

1983	Producția mondială	Volumul tranzacțiilor la termen		
		New York	Londra	Paris
Cacao boabe	1,6	13,4	11,7	0,3
Cafea	4,9	4,3	7,6	0,1

Sursa: F.A.O.

pentru ceai, Dundee pentru iută, Liverpool pentru bumbac). Din acest motiv cantitatea tranzacționată la termen într-un an la o bursă de mărfuri poate întrece (și încă de multe ori) chiar volumul producției mondiale din

anul respectiv (vezi tabelul). Nivelul prețurilor în tranzacțiile la termen este considerat în economia capitalistă un barometru pentru orientarea în viitor a agricultorilor în privința volumului producției.

de producție a sporit după 1982, ajungînd la sfîrșitul anului trecut la 63%.

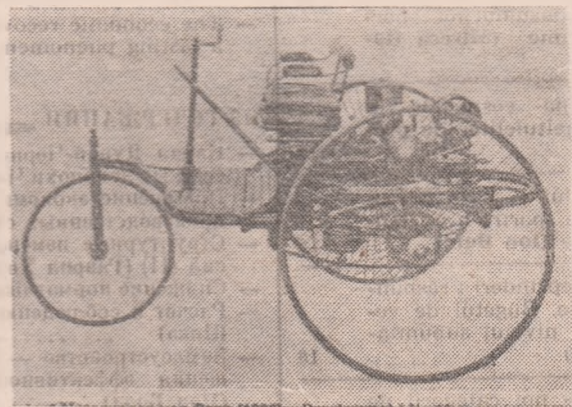
2) În India producția de oțel a început în anul 1882 (în legătură cu construirea rețelei de căi ferate). Ea a fost realizată de o firmă pe nume „Tata”, care fusese constituită în 1869 în industria textilă și ulterior și-a diversificat profilul; astăzi ea este prezentă în numeroase ramuri industriale de vîrf, incluzînd producția de calculatoare și biotehnologii. Grupul „Tata” beneficiază în prezent de sprijinul financiar al guvernului indian pentru extinderea și modernizarea sectorului său siderurgic prin introducerea turnării continue.

**Centenar**

**Ștefania Vasile, București** — „Părinții” automobilului sînt îndeobște considerați germanii Carl Benz și Gottlieb Daimler. Daimler a reușit să perfecționeze motorul în patru timpi inventat de

actul de naștere al motorului modern cu benzină. Motorul acesta a fost instalat pe o motocicletă din lemn cu două roți mari și două roți laterale ajutătoare pentru echilibrare, experimentată în 1885, apoi pe o căruță ce avea să fie perfecționată continuu, devenind automobil...

La rîndul lui, Carl Benz și-a brevetat autovehicu-



Nikolaus Otto, mai ales în ce privește aprinderea, mărindu-i astfel numărul turărilor la circa 900 pe minut (față de 150-180 pină atunci) și reducîndu-i greutatea specifică de la 300 kg la 40 kg pe calul putere. Noul motor a fost brevetat în decembrie 1883, documentul respectiv fiind considerat

lul lui cu trei roți, considerat ca primul automobil din lume și expus actualmente la Muzeul german din München, în ianuarie 1886 (vezi imaginea). Întrucît vehiculul amintit a fost experimentat în 1885, scrie revista **Der Spiegel**, automobilul poate fi considerat centenar încă anul viitor.

**Siderurgie**

**Silvia Stolchițoiu, Ploiești** — 1) Criza ciclică pe care a cunoscut-o siderurgia americană în primii ani ai deceniului nostru a fost a opta din perioada postbelică. Cu acest prilej, în decembrie 1982 ramura respectivă a înregistrat cel mai scăzut grad de utilizare a capacităților de producție de după marea criză din 1929-1933 și anume 29,8% (față de un prag al rentabilității apreciat a se situa la 72%). Cu toate acestea, firmele siderurgice au reușit să diminueze pierderile grație be-

neficiilor obținute pe baza diversificării profilului lor de activitate în sectorul petrolier, aeronautic, al producției de armament, iar unele chiar în domeniul financiar. Paralel, ele procedează în continuare la reducerea capacităților lor de producție, prin închiderea unor uzine considerate depășite, ca și la restructurarea aparatului lor de producție pentru reducerea gamei sortimentelor de produse siderurgice fabricate în favoarea importului devenit mult mai ieftin. Reflectînd învierea din industria bunurilor de echipament, care absoarbe aproape două treimi din producția americană de oțel, gradul de utilizare a capacităților

**Produse de bază**

**Ion Brihidău, Zalău** — Noțiunea de produse de bază (sau produse primare) cuprinde trei categorii de produse: combustibili (produsele energetice), produsele alimentare și materiile prime. Acestea din urmă cuprind la rîndul lor materiile prime agricole, minereuri și metalele neferoase.

Potrivit datelor G.A.T.T., exporturile ansamblului țărilor în curs de dezvoltare erau încă constituite, în 1980, în proporție de 80% din produse primare. Pentru țările occidentale industrializate ponderea respectivă nu depășea 26%. Dacă se face abstracție de combustibili, ponderea produselor de bază în exporturile celor două grupe de țări scade la 49% și respectiv 19%.

Majoritatea țărilor în curs de dezvoltare depind de exportul unui număr restrîns de produse de bază; în 23 de țări un singur asemenea produs reprezintă peste 50% din totalul exporturilor. În aceste condiții marile fluctuații ale prețurilor produselor de bază din ultimii ani au afectat considerabil țările în curs de dezvoltare. Potrivit unor calcule ale U.N.C.T.A.D. reluate de revista **Marchés tropicaux et méditerranéens** (mai 1983), veniturile din export ale țărilor în curs de dezvoltare neproducătoare de petrol s-au redus în perioada 1981-1982 cu 21 miliarde dolari, adică cu 30%.

# Revista ECONOMICA

Editată de Consiliul Suprem al Dez-  
voltării Economice și Sociale — Insti-  
tutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 22 din 1 iunie 1984

23 AUGUST 1944 — 23 AUGUST 1984

— Canalul Dunăre-Marea Neagră, o gran-  
dioasă realizare a întregului popor în  
anii luminoși ai epocii Ceaușescu  
(Cristian Popescu) 2

— Creșterea eficienței economice prin mo-  
dernizarea structurilor de producție  
(Gheorghe Postelnicu) 6

— Modificări structurale în dezvoltarea  
teritorială a forțelor de producție (II)  
(Gavril Horja) 8

## ECONOMIE NAȚIONALĂ

— Realizarea exemplară a sarcinilor de  
plan. Diminuarea consumurilor nor-  
mate de materii prime (Mircea Ro-  
maniță) 10

— Calcularea și disciplina costurilor în  
sprijinul reducerii cheltuielilor de pro-  
ducție (Gh. Sică) 12

— Organizarea teritoriului — baza gospo-  
dăririi raționale și de sporire a eficien-  
ței producției agricole (Ion Bold) 14

— Autogestiunea în întreprinderi : răspun-  
deri, acțiuni, rezultate. Bugetul de ve-  
nituri și cheltuieli la nivelul subunită-  
ților (Bogdan Pădure) 16

— De la 1 iunie a.c. — noi categorii de  
oameni ai muncii beneficiază de ma-  
jorarea retributiei (A. Constantin) 18

## CONDUCERE ● ORGANIZARE

— Producția pentru export — prioritate în  
programarea fabricației (M. Fediuc, G.  
Moldoveanu) 19

## TEORII ● IDEI

— Structura funcțională și dezvoltarea eco-  
nomiei socialiste (II) (Daniel Dăianu) 21

— Școli ● curente ● economiști. Tradiții  
progresiste ale gândirii economice  
românești (II) (Dumitru Mureșan) 22

## ÎN SPRIJINUL CANDIDATILOR LA CONCURSUL DE ADMITERE ÎN ÎNVĂ- ȚĂMÎNTUL ECONOMIC SUPERIOR

— Capitalismul monopolist (Constantin  
Gogoneată) 25

## ECONOMIE MONDIALĂ

— U.R.S.S. Priorități în dezvoltarea eco-  
nomică (Ioachim Silvestru) 27

— R.P. Polonă. Obiective ale procesului de  
consolidare a economiei (Pavel Cerna) 28

— Înviorarea economiei în țările occiden-  
tale industrializate — un fenomen de  
durată? (Dorel Oprescu) 29

— Tendințe-conjuncturi 30

— Curier 31

ÎN SUPLIMENT : Generalizarea expe-  
rienței înaintate în unitățile economice

## IN THIS ISSUE

- The Danube-Black Sea Canal, a great achievement of our people in the bright years of the Ceaușescu epoch (Cristian Popescu) 2
- Economic efficiency increase through modernization of the production structures (Gheorghe Postelnicu) 6
- Structural changes in the territorial development of the productive forces (II) (Gavril Horja) 8
- Cutting down the planned consumption of raw materials (Mircea Romanită) 10
- Costs discipline and calculation to support reduction of expenses (Gh. Sică) 12
- Territorial organization : the framework for the rational management and increase of efficiency of the agricultural output (Ion Bold) 14
- The income-expenditure balance at the subunits level (Bogdan Pădure) 16
- Since June 1st new categories of workers will get increased payment (A. Constantin) 18
- The export-aimed production : a priority in programing the production (M. Fediuc, G. Moldoveanu) 19
- The functional structure and the development of the socialist economy (II) (Daniel Dăianu) 21
- Schools ● trends ● economists. Progressist traditions of the Romanian economic thought (II) (Dumitru Mureșan) 22
- USSR Priorities in the economic development (Ioachim Silvestru) 27
- The Polish People's Republic. Objectives of the process of economic consolidation (Pavel Cerna) 28
- The economic recovery of the industrialized western countries : a lasting phenomenon? (Dorel Oprescu) 29

## ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Канал Дунай-Черное море грандиозное народное сооружение светлых лет эпохи Чаушеску (Кристиан Попеску) 2
- Повышение экономической эффективности путем модернизации производственных структур (Георге Постелнику) 6
- Структурные изменения в территориальном производственных сил (II) (Гаврил Хоржа) 8
- Снижение нормативных затрат сырья (Мирча Романица) 10
- Расчет и соблюдение затрат в помощь снижению издержек (Г. Сика) 12
- Землеустройство — база рационального использования и повышения эффективности сельскохозяйственного производства (Ион Болд) 14
- Бюджет доходов и расходов на уровне подразделений (Богдан Падуре) 16
- С 1-го июня 1984 г. новые категории трудящихся перейдут на повышенную оплату труда (А. Константин) 18
- Экспортной продукции — приоритет в программировании производства (М. Федиук, Г. Молдовану) 19
- Функциональная структура и развитие социалистической экономики (II) (Даниэл Даяну) 21
- Школы — течения — экономисты. Прогрессивные традиции румынской экономической мысли (II) (Думитру Мурешан) 22
- СССР Приоритеты в экономическом развитии (Иоachim Сильвестру) 27
- ПНР Задачи процесса укрепления экономики (Павел Черна) 28
- Оживление экономики в промышленно развитых странах Западной Европы — явление на длительный период? (Дорел Опреску) 29

## ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică”. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămânal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptămânal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonându-vă din timp și pe termene cât mai lungi, vă asigurați continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției : Bulevardul Magheru nr. 28—30, sectorul 1, cod 70 159, București.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA” — sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376, prefix București, calea Griviței nr. 64—66.

Redacția și administrația : 70 159 București, Bd. Magheru nr. 28—30, etaj 1, sectorul 1, Telefon 59 20 60. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1.

**NU UITAȚI: AVEȚI ÎNTÎLNIRE CU PRIMĂVARA!  
CU CE VĂ ÎMBRĂCAȚI LA ACEASTĂ ÎNTÎLNIRE?**



**Specialiștii au creat... dumneavoastră doar să alegeți!...**

...din magazinele comerțului de stat, ce v-ar plăcea mai mult să purtați în această primăvară?

Poate rochii elegante din stofă, sau cu linie sport...

Poate fuste în carouri sau uni, cu cute sau grup de cute și bluze cu fir efect, sau cu aplicații de dantelă sau broderii...

Poate rochiile, fustele, bluzele romantice sau folclorice, din pinză topită, cu tigele, cu aplicații, cu broderii...

Poate confecțiile tricotate, atât de frumoase, atât de comode la purtat, atât de elegante, de practice, atât de variate ca modele și culori, cu și fără dungii, cu și fără minecă, cu și fără volane, decoltate sau la baza gâtului, bluze, rochii, două piese...

Poate costumele bărbătești, în cele mai diverse modele — de la clasic la sport, tip blue jeans, tip safari... din stofă, din tercot, din in...

Poate pantaloni, în orice nuanță doriți, poate sacouri, cu o notă mai sobră, sau fantezi... poate cămăși din fire fine sau pinză topită...

Și să nu uităm așa-zisele accesorii, dar de cît efect: poșetele, mănușile, cordoanele, pălăriile, cravatele...

Creatorii de modă, fabricile de confecții și tricotate, au creat pentru dv. cu competență, cu imaginație, cu gust, cu plăcere.

Magazinele comerțului de stat vi le pun la dispoziție.

De ales, însă, alegeți dumneavoastră!

# MINI MODA '84

## pentru joacă, aer, soare, sport!



Copiii nu sînt indiferenți la modă! Dimpotrivă. Ei preferă instinctiv ceea ce este lejer, funcțional, estetic, modern.

Iată de ce moda acestei veri le va fi pe plac.

Este moda țesăturilor și tricotelor.

Linia clasică se alătură liniei sport, care dă un plus de confort și eleganță în mișcare.

Cumpărați copiilor ultimele creații ale MINI MODEL '84

● SALOPETE, îmbrăcăminte ce se recomandă în acest sezon, cu tighele, aplicații, capse, fermoare ;

● PANTALONI strîși pe gleznă cu elastic sau manșetă, în linie dreaptă cu pliuri, lungi sau scurți, în diverse variante coloristice ;

● BLUZE DE VINT tip „geacă” susținute cu elastic în talie sau mai jos de talie, cu fermoare sau capse ;

● ROCHIȚE din materiale ușoare, vaporoză, cu bogate aplicații și broderii florale sau personaje de basm, cu dantele și volane ;

● TRICOURI, BLUZE, MAIOURI în dungă, imprimată sau uni ;

● PULOVERE ȘI JACHETE tricotate în tonuri vii și într-o mare diversitate de modele ;

● PANTOFI, SANDALUȚE, INCALȚĂMINTE DE PLAJĂ confecționate din materiale textile sau înlocuitori de piele. Comode, flexibile, igienice.

LUNA CADOURILOR PENTRU COPII (1-30 iunie) este un bun prilej pentru a oferi copiilor ultimele creații ale MINI MODEL prezentate în magazinele comerțului de stat.